

A kötet Hógya György 90. születésnapja tiszteletére jelent meg

Hogya György

**EGÉSZSÉGÜGYÜNK ÉPÍTŐKOCKÁI
VESZPRÉMBEN**

Veszprém, 2013

Szerkesztő:

Faa Judit

Szakszerkesztők:

Albrecht Sándor

Barbainé Bérci Klára

Dr. Brigitt Ferenc

Dr. Kozma Zsuzsanna

Szabóné Vörös Györgyi

Lektor:

Tölgyesi József

Borítóterv, technikai szerkesztő:

Ujhelyi Gábor

A kötet támogatói:

OOK-Press Kft., Veszprém

Veszprémi Szemle Várostarténeti Közhasznú Alapítvány

A támogató képviselők névsora:

Halmay György

Némedi Lajos

Némethné Károlyi Jolán

Ovádi Péter

Siklódi Levente

Stigelmaier Józsefné

Dr. Strenner Zoltán

ISBN 978-963-89513-3-5

Kiadja:

Veszprémi Szemle Várostarténeti Közhasznú Alapítvány

8200 Veszprém, Május 1 utca 2/1

Levelezési cím: 8220 Balatonalmádi, József Attila utca 101.

Felelős kiadó: Faa Judit, a kuratórium elnöke

Szerkesztőség:

8200 Veszprém, Erzsébet liget 3.

Tel.: 06-20-253-3078

E-mail: csiszar.miklos@gmail.com

Nyomda:

OOK-Press Kft., Veszprém

Felelős vezető: Szathmáry Attila

(A kötet szöveges anyaga és a fotók másolása kizárólag a szerző hozzájárulásával lehetséges.)

Tartalom

Köszöntő Hogya György 90. születésnapjára (<i>Porga Gyula</i>)	7
Köszöntő Hogya György 90. születésnapjára (<i>Faa Judit</i>)	8
I. Betegápolók és betegápoló-képzés Veszprémben	9
Az életmentés önkéntesei	11
A munkamelletti tanfolyamtól a diplomás ápolókig	35
II. Veszprém bölcsődéi	59
III. Veszprém város osztályvezető (tiszt) főorvosai, közegészségügyi felügyelők, higienikusok, tüdőgyógyászok, körzeti főorvosok	91
IV. A szemgyógyítás múltja és jelene Veszprémben	117
V. Hogya György könyvei és címlapjai	131

Köszöntő Hoga György 90. születésnapjára

Tisztelt Olvasó!

Kevesen ismerik jobban Veszprém helytörténetét Hoga György, aki sok évtizede szenteli életét egyedülálló kutatásainak.

A kötet, amelyet most átadunk az Olvasónak, Veszprém város szociális és egészségügyi ellátásának olyan fejezeteit dolgozza fel, mint a bölcsődei ellátás története, a megyei kórház szemészeti osztályának története és Veszprém város egészségügyi osztályvezetőinek életrajza. E közel másfél száz oldalas mű a veszprémi betegápolás történetét is áttekinti, Szent Istvántól napjainkig.

Hoga György aprólékosan kidolgozott részletes ismertetőjében Veszprém szociális és egészségügyi ellátásának mindennapjai elevenednek meg nagyon személyes módon.

E könyv Veszprém hétköznapjainak hőseit mutatja be, az ő munkájuknak állít emléket. Bölcsődei dolgozók, orvosok és nővérek, az egészségügy szervezőinek évtizedes, áldozatos munkáját tárja az olvasó elé e lebilincselő olvasmány.

Városunk életének megismerése és feldolgozása nagyon fontos az itt élők számára. Hoga György könyvének segítségével jobban megismerhetjük Veszprém hétköznapjainak hőseit, azokat a polgártársainkat, akik mások szolgálatának szentelték és szentelik életüket a Királynék városában.

E kötet szereplői sokunk számára személyes ismerősök: dajkák, gondozónők, nővérek, szakorvosok, vezető városházi hivatalnokok, akik segítettek és segítenek egészségesebbé, jobbá, boldogabbá tenni életünket. Köszönet illeti őket, akik egész életüket hivatásuknak szentelve segítettek és segítenek másokon!

Hoga György könyve személyes, tiszteletteljes, ugyanakkor adatszerűen pontos emléket állít azoknak a polgártársainknak, akiknek elhivatott munkáját ma sem nélkülözhetjük.

Olvassák és adják tovább ezt az érdekesítő olvasmányt, amely Veszprém történetének fontos, bár eddig kevésbé ismert fejezeteit mutatja be!

Porga Gyula polgármester

Köszöntő Hoga György 90. születésnapjára

A Veszprémi Szemle várostörténeti folyóirat egyik réges-régi szerzőjét, Hoga Györgyöt köszönhetjük kerek évfordulója alkalmából, aki ebben az évben ünnepelte 90. születésnapját. Sokadmagammal együtt, mint helytörténet-kutatót ismerjük, aki úgy jellemzi Veszprémet, hogy „szeretett városom”. 1976 óta foglalkozik helytörténet-kutatással, melynek eredményeként számos kötete jelent meg. Emellett a Veszprémi Szemle állandó szerzője a folyóirat 1993-as megalapítása óta. Munkássága több területet érint, de elsősorban Veszprém egészségügyének történetét kutatja. Ez nem véletlen, mivel ezen a területen dolgozott egészen 1983-as nyugdíjazásáig. Aprólékos gyűjtő-kutató munkája fontos művekkel gazdagította városunk helytörténeti könyvtárát. E munka ékes bizonyítéka ez a kötet is.

90. születésnapja alkalmából jó egészséget, erőt, kitartást kívánunk, és reméljük, még jó néhány évig köztünk fog munkálkodni, mellyel gazdagítja könyvespolcainkat!

Faa Judit

**I. BETEGÁPOLÓK ÉS
BETEGÁPOLÓ-KÉPZÉS
VESZPRÉMBEN**

BETEGÁPOLÓK ÉS BETEGÁPOLÓ-KÉPZÉS VESZPRÉMBEN

I. Az életmentés önkéntesei

Gyógyító szerzetesrendek (A veszprémi lepratelep)

A katolikus egyház számtalan szerzetesrendet hozott létre. A szerzetesi élet alapja a szerzetesi fogadalom. Ezek: a szűziesség, a szegénység és az engedelmesség. E három fogadalomhoz némely szerzetesrend még negyediket is csatolt, azt, amely végett alapított. Így például a kegyesrendiek a tanítással, az irgalmasok a betegek ápolásával bővítették fogadalmukat.¹

Az idők folyamán sokféle ápolóközösség jött létre, s ezekből alakultak ki a társadalom minden rétegéből tagokat toborzó rendek.

- Szerzetes lovagrendek, amelyek a nemesség soraiból tevődtek össze. A betegápoláson túl a hitetlenek elleni fegyveres harc is feladatukat képezte, pl. a Johanneriták rendje.
- Polgári betegápoló rendek, amelyek szerzetesi fogadalommal teljesítették betegápolási feladatukat, pl. az Irgalmas Nővérek rendje.

Veszprémben a betegápolás fogalmával összekapcsolható első „intézményt” az Aranyosvölgyben, az Aranyoskút-forrás mellett vagy környékén kell keresnünk. Mint azt

Az Ispóty, az egykori Városi Kórház (1829-1945)

olvashatjuk, szent László király uralkodása idején (1077–1095) az 1082-es évi – hamisnak tartott – oklevélben már szerepel, mint a leprások kútja, latin nevén „puteus leprosorium”. Pokloskútnak is nevezték.² Az elnevezés arra utal, hogy a keresztes háborúkból visszatértek behurcolták a leprát, azaz a bélpoklosságot. E társadalomból kirekesztett emberek számára létesíthettek a városon kívül, de vízforrás mellett leprosoriumot. Később lazarettnek is nevezték. A leprásokat elsősorban a Szent Lázár-rend tagjai ápolták.³

A forrás az Aranyos-völgyben, a Roboz-hídtól kb. 300 méterre, észak-nyugati irányban, az 5-6 méter magas dolomit sziklafal tövében található. A Dózsa városrész beépítése következtében a víznyelő helyek eltűntek, így ma már a forrás helyét csak egy kb. két méter átmérőjű kis tócsa jelzi. Vízének gyógyító erőt tulajdonítottak. Ez volt Veszprém-ben az egyetlen lágyvízű forrás.⁴

A királyné mint ápolónő

Hazánkban minden bizonnyal Árpád-házi Boldog Margit az első nő, aki előkelő származása ellenére a betegápolást tekintette a legfőbb életcéljának. Ebben a helyzetben a magyar történelmi múlt egy másik rendhagyó esetével állunk szemben, mint korábban Szent Imre herceg életével kapcsolatban.⁵

IV. Béla király Margit nevű lányát (1242–1271) 1246-ban beadták a veszprémi domonkosrendi Szent Katalinról elnevezett kolostorba, ahol neveltetését a kolostor fejedelemasszonya vezette. Megtanult latinul, és jól tudta a magyart királyok történetét. Innen 1252-ben a Nyulak szigetére (jelenlegi neve Margitsziget) került. Bár három királyfi is feleségül akarta venni, ő apáca kívánt maradni és 1254-ben letette a fogadalmat.⁶

Mint életrajz-kutatója írta: „...*A Margit-szigeti kórházban Boldog Margit szolgál a betegeknek, megmossa a fejüket, valamint a szolgálókat is; ad nekik enni és inni, megveti az ágynakat, fürdőt csinál nekik, lenyírja a hajukat, amikor szükséges; kisépri a betegszobát s más egyéb szolgálatoakat is végez.*”⁷

Az első ispotály Veszprém-ben

Az egykori ispotályok (mai nevén kórházak) a kor akkori szokásának megfelelően a város szegényei számára rendelt jótékonyági intézmények voltak. Létesítésük elsősorban a püspök feladata volt, mert ő volt a város földesura. Az ispotályban elhelyezett gondozására vagy ápolásuk módjára vonatkozó írás Veszprém-ben nem maradt fenn.

Annyit tudunk, hogy Vetési Albert püspök idején (1458–1486) a káptalani városrészben, az Úrkút utca környékén, a már meglévő ispotályban 1475. március 5-én Szent Katalin tiszteletére ispotály kápolnát avattak... „*az ispotályon kívül volt egy kórház, mely az ispotály szegényeinek fürdőül szolgált.*”⁸

A törökök 1552. június 5-én elfoglalták Veszprémet. Az ispotály teljesen elpusztult, vele együtt a várbeli épületek, és a vár körül akkor létező káptalani városrész, a Sárszeg a Szent Katalin-szeggel, a vártól délre a Szent Miklós-szeg a Koma-kúttal és annak környékével. A püspök és kísérete nyolc évtizedre Sümegre menekült, és csak 1628-ban köl-

töztek vissza Veszprémbe. Azt sem tudjuk, hogy a vár déli felén élő református vallású várvédő lakosságnak – akiknek a mai bírósági és kulturális célt szolgáló épületek helyén volt az iskolájuk, a templomuk és temetőjük –, volt-e bármilyen jótékonyági épületük vagy szervezetük. Teljes homály fedi a már szervezeten működő céhvilág tagjainak gyógyítási-ápolási mikéntjét. Csak azt tudjuk, hogy a céhszabályzatok már a XVI. század óta rendelkeztek a beteg céhtagok megsegítéséről.⁹

Az Irgalmas Nővérek rendje

Az elnevezés azokat illeti meg, akik a francia szent, Páli Szent Vince által előírt és Párizsban 1672. augusztus 5-én kelt alapszabályban leírtakat „mindenkor híven és sértetlenül teljesítik”. Ezt az alapszabályt kézzel írták, és 1912. szeptember 8-án magyar nyelvre is lefordították. A részletes szabályokban – többek között – egyértelműen előírják, hogy „a betegek ápolása a nővérek első és legfőbb feladata”. Nevezetes központjuk a bécsi és a grazi anyaházak. A magyarországi kórházak betegápoló-hiányukon úgy próbáltak segíteni, hogy az ott tanuló magyar lányokat Hám János püspök letelepítette Szatmárnémetiben (1860-ban). E magyar zárda később önálló anyaházzá vált és a magyar kórházakat – részben – innen látták el betegápoló nővérekkel. A kórházi munkavállalásuk megélhetésül is szolgált a rendnek, mivel a nővérek a munkájukért fizetést, természetbeni szolgáltatásokat (élelmezés, lakás, ruha) is kaptak. A betegek ápolása mellett konyhai, mosodai feladatokat is elláttak a kórházakban, pl. Ungváron, Veszprémbe és több budapesti kórházban. A rend magyarországi tagjainak száma meghaladta az 1000 főt.¹⁰

A betegápolási feladat úttörői, szervezői

1. *Kossuth Zsuzsanna*, 2. *Florenz Nightingale*, 3. *Henry Dunant*

Minden korszakban voltak emberek, akiket a sors arra rendelt, hogy embertársaikért áldozattal járó munkát vállaljanak, végezzenek.

Az 1848–49-es forradalom és szabadságharc idején még nem voltak szakképzett világi ápolók, öreg asszonyok, kiszolgált vagy rokkant katonák, valamint szerzetesek ápolták a betegeket. Az új honvédség kezdetben a betegápolás kérdésében polgári személyekből és idősebb nemzetőrökből alakította ki kórápoló gárdáját. Később Stáhly Ignác, mint a honvédség országos főorvosa, 1848 végén tanfolyamokat szerveztetett a betegápolók számára is.¹¹

1. A szabadságharc sebesültjeinek ellátásában, ápolásuk megszervezésében Meszlényiné Kossuth Zsuzsanna (1817–1854) jelentős segítséget nyújtott, mint országos főápolónő. Kossuth Zsuzsanna elvülhetetlen érdeme – többek között –, hogy 72 új táborig kórház létesült az iskolákban, zárdákban és egyéb üresen álló épületekben. Itt, Veszprémbe a megyei törvényhatóság és a városi betegház gondnoka hatvan sebesült gyógykezelésére kötött szerződést. Betegápolóul két egyént fogadtak fel, egyenként 24 kr. díjazással.¹² Sajnos az ide vonatkozó irat a II. világháború során megsemmisült.¹³

2. A korszerű polgári ápolásügy megalapozását, mint élethivatást, Florence Nightingale (1820–1910), angol nemesi családból származó hölgy munkásságának köszönhetjük. Az ápolás, mint élethivatás, az ő tevékenysége folytán kezdődött. A krími háború idején (1853–1856) arról értesült, hogy „... a sebesültek és a betegek ezrei a legszörnyűbb piszokban fetrengtek. Nem gondoskodtak az ápolásukról, nem volt, aki egy pohár vizet adjon a lázban égőknek. Nem szervezték meg a kötszerellátást, de még a megfelelő élelmezést sem. Hullottak az emberek, mint ősszel a legyek”.¹⁴ A háború után könyvben írta meg az ápolással kapcsolatos gyakorlati és elméleti tudnivalókat. A Tanácsadó az egészség és a betegápolásra, valamint Zsebkönyv a betegápolók részére című könyvei igen népszerűek voltak. Híre Európa-szerte elterjedt, és ezzel egyidejűleg a szakképzett, polgári ápolás bevonult a kórházakba.

Emlékére május 12-ét, a születése napját, az Ápolók Nemzetközi Napjának nyilvánították.

3. A háborúban megsérült katonák védelmét és megsegítését szolgáló segélyszervezet létrehozása Henry Dunant (1828–1910) svájci író és emberbarát nevéhez fűződik. A solferinói csataterén maradt 40 ezer halott látványa annyira megrázta, hogy a látványról 1862-ben könyv formájában emlékezett meg. Ebben javasolta, hogy hozzanak létre olyan segélyszervezeteket, amelyek háborús körülmények között önként vállalják a sebesültek ápolását és ellátását. A könyvnek nagy sikere volt, s ennek alapján 1863. október 26-ra nemzetközi konferenciát hívtak össze Genfben. A konferencián 14 ország képviselője vett részt. Ekkor alakult meg a Nemzetközi Vöröskereszt, amely világméretű mozgalommá fejlődött.¹⁵ A Vöröskereszt létrehozásának előmozdítása érdekében tett tevékenységéért 1901-ben megkapta a Nobel-díjat.

A vöröskeresztes nővérképzés kezdete

A XIX. század első évtizedeiben gyarapodó kórházakban a megnövekedett számú betegágyakhoz egyre több férfi és nő betegápoló személyzetre volt szükség. A szerzetesek mellett sokoldalúan képzett, az orvostudomány által támasztott követelményeknek megfelelő világi betegápolókat igényeltek a kórházak. Nemcsak új kórházak épültek, de a meglévők is bővültek olyan betegosztályokkal, mint pl. nemibetegeket gyógyító osztály, elmebeteg osztály, ahol szóba sem jöhetett szerzetesnők (apácák) foglalkoztatása.

Magyarországon az 1881-ben megalakult Magyar Vöröskereszt Egyesület vállalta magára a szakszerű ápolóképzést.

* * *

A magyar vöröskeresztes szervezet kiépítésére úgy került sor, hogy Bosznia-Hercegovina 1878. évi megszállása következtében kiderült, hogy a magyar katonasebesültek ellátása, gondozása terén hiányosságok voltak. A korabeli sajtó hívta fel a közvélemény figyelmét arra a lehetőségre, hogy külföldi mintára szervezzék meg a hazai Vöröskeresztet. Így alakult meg előbb 1879. március 17-én a Magyar Országos Segélyező Nőegylet. Sajnos, nemzetközi elismerésére nem került sor! Ekkor a magyar kormány javaslatára az uralkodó megbízta Károlyi Gyula grófot, hogy külföldi mintára szervezze meg a Magyar

Vöröskeresztet. Ez az 1881. május 16-án megtartott alakuló közgyűlésen megtörtént. E közgyűlésen a Nőegylet csatlakozott (beolvadt) az új szervezetbe. E helyzetben most már a nemzetközileg elismert Magyar Vöröskereszt folytatója lett a Nőegylet által kezdeményezett elképzeléseknek, így az ápolónő-képzésnek is.¹⁶

Az ápolónő-képzésnek az idők folyamán számtalan változata lett. A lényeg, hogy mind a hivatásos nővérek képzése, mind az önkéntes ápolónők képzése egyaránt folyt. A hivatásos ápolónők képzése mind elméleti, mind gyakorlati síkon az Erzsébet kórházban működő Betegápoló Intézetben (a mai Sportkórház, Budapest, Alkotás út) történt. Tankönyvük a Nightingale által terjesztett Ápolástan c. könyv volt. Az Intézet oktató és módszertani központ volt. Minden tanfolyamra 5–6 apáca számára is biztosítva volt a hallgatói hely. A későbbiek során még több intézetben is nyitottak ápolói tanfolyamot, így pl. 1906-ban létrejött a Magyarországi Betegápolók és Ápolónők Egyesülete, mely érdekvédelmi szervezetnek indult, de nővérképző tanfolyamokat is szervezett. Ők vezették be az ápolónők részére a kötelező kék színű ruha viselését. (Utoljára az 1950-es évek elején volt kötelező viselet.)¹⁷

Megemlítendő még mint ápolóképző a Mártha Ápolónő Egyesület, mely már az alkalmazásban lévő nővérek részére 2 éves elméleti és gyakorlati képzést szervezett. E tanfolyam tagjai világi ápolók voltak és igen nagy segítséget nyújtottak azoknak a fiatal lányoknak, akik e pályán kívánták életüket leélni. Hasonló volt a Diakonissza Ápolónő-képző Intézet is, ahol a képzési idő szintén két év volt.

A Belügyminisztérium engedélye (1922) alapján a budapesti klinikák mellett a vidéki egyetemi városokban is biztosítva volt az ápolói tanfolyam tartása.

1921-től a Fehér Kereszt Kórházban is megindult a csecsemő- és gyermekápoló (gyermekgondozó) tanfolyam. A képzési idő két év volt. Az itt képzetteket Heim-nővéreknek nevezték. A gyermekgondozónői tanfolyamok megszervezése és irányítása dr. Heim Pál (1875–1929) professzor nevéhez fűződik.¹⁸

Egyetlen olyan veszprémi nővérről van tudomásunk, aki a képesítését ott szerezte meg: Szimits Teréz (Temesség, 1891–Veszprém, 1963). A veszprémi állami gyermekmenhelyben dolgozott az 1924–1962 közötti években mint osztályvezető főgondozónő.

A megszólítása „főkisasszony” volt. Eltemetve a Jeruzsálemhegyi temetőben.

Az első világháború és következménye

A nagyarányú ápolóképzésnek lehetett egy másik oldala is. A világháború fenyegető veszélye már a levegőben lógott. A kórház krumpliskertjének helyén 1903-ban megindult egy „bábaképző pavilon” építése.¹⁹ Mire 1904-ben felépült, már sebészeti osztályként nyitották meg. Az egykori sebészeti épület helyén ma egy helikopter-leszálló van. (2012)

1914. június 28-án Szarajevóban, a Monarchiához 1878-ban csatolt Bosznia fővárosában lelőtték Ferenc Ferdinánd trónörökösét. Egy hónap múlva kitört a már évek óta csak okra váró, hódító hadjáratnak tekinthető világháború.

*Csolnoky Ferenc igazgató főorvos és dr. Komjáthly Lászlóné
(1914. augusztus 30.)*

A Magyar Vöröskereszt Egyesület már a tavasz folyamán megkezdte az önkéntes vöröskeresztes nővérek toborzását, és kellő létszám esetén elsősegélynyújtói és betegápolási tanfolyam kezdődött. Dr. Csolnoky Ferenc kórházigazgató, sebész főorvos maga vezette a tanfolyamokat. Hűséges segítőtársai voltak: dr. Pillitz Pál, a kórház belgyógyásza és dr. Sándorfi Miksa megyei tiszteletbeli főorvos.²⁰

* * *

Mint oly sok hazafias érzelmű lány és asszony, egy ilyen tanfolyamra jelentkezett Lovag Mária (eredeti neve Ritter Mici) és testvére, Ritter Elza. A négyhetes tanfolyam 1914. augusztus 30-án történő befejezése után – melyet 28-an végeztek el –, Micike a kórházban ápolta a sebesülteket. Szorgalmával, kedvességével, kiváló memóriájával és gépírói tudásával pótolhatatlanná vált, ezért 1915.február 15-től kinevezték írnoknak. Alapjában véve az irodavezetési, gépelési (újabb nevén titkárnői) feladatokat látott el az

*A dr. Pillitz Pál és dr. Csolnoky Ferenc által rendezett nőrozskezes tanfolyam a veszprémi kórházban
(1915. március 15.)*

1963. december 31-i nyugdíjba vonulásáig. Később elvállalta a kórház irattári teendőinek végzését, melyet 1975. június 30-ig látott el. Míci néni 60 évig volt a kórház megbecsült dolgozója. Ez idő alatt 11 kórházigazgató volt a főnöke. Kaposváron hunyt el 1976-ban.

* * *

A frontokról hazaszállított sebesültek száma rohamosan nőtt. 1914 augusztusában Veszprémben már katonai szükségkórházat hoztak létre, mely négy részből állt. A törzs

*Csolnoky Ferenc igazgatófőorvos, mint tanfolyamvezető a nővérekkel
(1915. szeptember)*

a Palotai úton lévő akkori kereskedelmi iskolában működött. (Ma Kossuth L. Általános Iskola, Budapest u. 11.) A három betegellátó osztályt az Angolkisasszonyok és az Irgalmasok zárdájában, valamint a Nagyszemináriumban (Vár utca végén) működtették. *A városi kórházban elhelyezett sebesültek ellátásáról, ápolásáról a helyi Vöröskereszt gondoskodott.* Itt teljesítettek szolgálatot az önkéntes vöröskeresztes nővérek.²¹ Gyakran előfordult, hogy a felgyógyult katonának nem volt mit magára venni, mert ruházatának egy része a megsebesülése helyén, a harctéren maradt. Ezért a Vöröskereszt adományok gyűjtésére hívta fel Veszprém lakosságát.²²

A háború elhúzódása következtében a sebesültek száma egyre nőtt, ezért 1916-ban Jutason felavattak egy új katonai barakk-kórházat.

A háborúban mind a hivatásos, mind a vöröskeresztes önkéntes ápolónők hőiesen helyt álltak.

Az összeomlás után megállapították, hogy hazánk lakosaiból meghalt 661 ezer, megsebesült 743 ezer, fogságba esett vagy eltűnt 734 ezer állampolgárunk. 1920. június 4-én pedig a Trianon-palotában kegyetlen békeszerződést kényszerítettek ránk. Jelentős egy tömbben élő magyarság került Romániához valamint Jugoszláviához, és az akkor létrehozott Csehszlovákiához.

A Vöröskereszt minden vagyonát felemésztette a háború, el is adósodott úgy, hogy intézményei közül csak az Erzsébet-kórházat tudta megtartani. A Magyar Vöröskereszt működése pedig hosszú időre megtorpant.²³

*Dr. Pillitz Pál belgyógyász főorvos (1) és dr. Csolnoky Ferenc igazgató sebész főorvos (2)
a veszprémi kórház sebészeti osztálya előtt
(1915. december)*

*Az I. világháború sebesültjei a kórházban a Lázár-ház épülete előtt.
A fotón gondosójuk Ritter Mici (magyarosítva Lovag Mária) és Ritter Elli
önkéntes vöröskeresztes ápolónők láthatók*

A kórház sebészeti osztálya 1914-1918 között

A II. világháború önkéntes ápolónői

A II. világháború kitörése előtt a magyar külpolitika egyik alapvető célja az igazságtalan trianoni békeszerződés revíziója volt. Megvalósítását az akkori kormányok csak a hitleri Németországgal való szoros együttműködésben látták végrehajthatónak. A magyarok területük visszaküldését az anyaországhoz minden magyar ember örömmel és lelkesedéssel fogadta. Ez a politikát mind a pártok, mind az egyházak igazságos harcként fogták fel.

Még az első bécsi döntés után, 1938-ban, a háborúra való készülődés megnövelte a kormányzat figyelmét a Magyar Vöröskereszt iránt, és azt jelentős költségvetési támogatásban részesítette. Egyúttal kinyilvánították, hogy a Magyar Vöröskereszt a honvédség egészségügyi szolgálatának egyik kiegészítő szerve.²⁴

1940 tavaszán értesülhettünk arról, hogy a Magyar Vöröskereszt és a Magyar Asszonyok Nemzeti Szövetsége (MANSZ) együttesen fogja megrendezni a házi betegápolási tanfolyamot. Mint írták: „*A tanfolyam célja, hogy háború esetén felállítandó katonai és polgári szükségkórházak, a légtalmi segélyhelyek és mentőállomások részére megfelelően képzett ápolónők álljanak rendelkezésre. A tanfolyamot dr. Haidekker Nándor városi tisztiorvos irányította, oktatója Bognár Jozsefa zöldbekerkesztes gondozónő, akít a tanfolyam idejére vezényeltek ide Veszprémbe.*”²⁵

1940. november 14-én Veszprémbe is megalakult a Vöröskereszt Fiók-egylet. Díszelnöke dr. Czapik Gyula megyéspüspök, ügyvezető elnöke Iklódy-Szabó János főtanácsos, társelnöke dr. Mesterházy Ferencné és dr. Mesterházy Ferenc főispán, alelnöke Rosos Károly polgármester, társelnöke dr. Berky Miklósné és dr. Berky Miklós alispán.²⁶

A Kassát ért provokációs légitámadás után, 1941. június 28-án, a magyar kormány is hadat üzent a Szovjetunióknak, és hadseregünk megkezdte előnyomulását Moszkva felé.

Ezután országos és helyi viszonylatban is erőteljesen fokozták az önkéntes ápolónők képzését. Egy ilyen vidéki ápolási tanfolyam záróvizsgáján készült fényképet sikerült szereznii Réde községből (zirci járás). A fotó páratlan érdekessége, hogy a záróvizsgán részt vettek vitéz Horthy Istvánné, a keleti fronton hősi halált halt kormányzó-helyettes özvegye, valamint a Magyar Vöröskereszt elnökségének tagjai.²⁷

A háború során több négyhetes önkéntes vöröskeresztes tanfolyamot szerveztek. Ezeknek szintén dr. Haidekker Nándor városi tisztiorvos volt az irányítója. Az oktatónővér már dr. Grünner (Kamarás) Lászlóné, a megye vöröskeresztes főápolónője dr. Mesterházy Ferencné, a főispán felesége volt.

Egy vöröskeresztes tanfolyam hallgatói láthatók a fotón, a végzés, az érettségi előtt álló veszprémi diáklányokkal. (1944. május 13.) Az ekkor végzett önkéntesek a keleti frontról ide települt 7. számú tábori kórházban végezték áldásos és pótolhatatlan munkájukat, az egyik részük a Davidikum épületében a belgyógyászati osztályon, másik részük az Irgalmasok épületében a sebészeti osztályon. A sebészeti műtő a jelenlegi Padányi Biró Márton Egészségügyi Szakiskola igazgatói irodában, a kötöző pedig a nagyméretű tanári szobában működött a Szegelethy u. 6. számú épületrészben.²⁸

A megváltozott körülményekre való tekintettel – minthogy a frontvonal egyre közelebb került Veszprémhez –, elkezdődött a légtalmi óvóhelyek és segélyhelyek építése.

A Szent Anna iskolában (Anna tér 3. sz.) légmentes szükségkórházat rendeztek be, parancsnoka a városi főorvos volt. (Az 1945. március 17-i támadás során az iskola súlyos bombatalálatot kapott. Ma a távbeszélő központ áll az iskola helyén.)²⁹

A várható utcai harcokra való tekintettel 1945. március 22-én a polgármester elrendelte Veszprém kiürítését. Kb. 8000 ember hagyta el a várost. A városi kórház betegeit lehodták a Jókai Mór utcai Magyar Nemzeti Bank sziklába épített óvóhelyére, ahol a vöröskereszt helyi önkéntes ápolónői már várták a betegeket. (Ők kötözték előbb a magyar, majd a szovjet sebesülteket.) A 7. számú tábori kórház sebesültjeit a vonatszerelvény elszállította Szombathelyre, a kórház törzsét alkotó személyi állomány elindult utánuk, de április 1-jén már fogságba estek.³⁰

1945. március 23-án Veszprémet megszállták a szovjet hadsereg katonái. A használható középületeket ők is kórháznak rendezték be. A gyógyíthatatlan nemi betegeket – minthogy gyógyszerük nekik sem volt –, agyonlőtték, férfi katonáipoltjaikat a Davidikum pincéjében, a női katonáikat a Katolikus Legényegylet udvarán.

Nemcsak óriási anyagi kár érte a várost és az egész országot, de óriási volt a veszteségünk emberéletben is. Az összveszteségünk 830–950 ezer fő, a katonaveszteség 340–360 ezer fő,³¹ ami azt jelenti, hogy elpusztult a szép reményekre jogosító, éptestű-éplelkű magyar fiatal emberek színe-java. Ráadásul, a Moszkvában még 1945. január 20-án kelt Megegyezés a fegyverszüneti szerződésről című megállapodás alapján az összes, eddig Magyarországhoz visszacsatolt magyarlakta területeket vissza kellett adnunk az utódállamoknak, ezenfelül 300 millió dollárt kellett fizetnünk jóvátételként.

Mesterházy Ferencné
Az igazoló könyv tulajdonosának aláírása

Ezen kiképzés alapján az igazoló könyv tulajdonosa hivatással díjazással járó ápolónői munkát nem vállalhat.

Korda R. T. nyomdája. Budapest, VIII., Csépreghy-utca 2.

8735 számú igazoló könyv. Törzslapszám: 5045

SZEMÉLYI ADATOK.

Név:	Mesterházy Ferencné sz. Guzmány Katalin
Foglalkozás:	főispán neje
Születési hely és kelt:	Budapest 1906. I. 7. vallás: ág. ev.
Illetőségi hely:	Viemendollár
Pontos cím:	Veszprém, Erzsébet-tér
Anyja neve:	Károlyi Pióza

Kiállítattott: Budapest, 1943. évi március hó 16. ón.

M. Mesterházy
Magyar Vöröskereszt országos főtitkarságnak az ápolónői szakosztály vezetője

Mesterházy Ferencné sz. Gyömöre Katalin, Veszprém vármegye főispánjának a felesége (1906–2007) a Magyar Vöröskereszt Egyesület önkéntes főápolónője. Önzetlenül gondoskodott a magyar nők ápolási tanfolyamon való kiképzetésükről és sebesült honvédeink ápoltatásáról.

Csoportkép a vöröskeresztes ápolási tanfolyam záróvizsgájakor Réde (Zirci járás) 1943. február 15. 1. Vitéz Horthy Istvánné, 2. gróf Eszterházy Pálné, 3. Mesterházy Ferencné megyei főápoló, 4. gróf Teleky Józsefné

Az egyik önkéntes vöröskeresztes betegápolási tanfolyam hallgatói és vezetői a II. világháború idején. (1944. május 13.)

Felülről lefelé, balról jobbra:

1. sor, álló: 1. N. N., 2. Zimmerman Irma, 3. Bock Ida, 4. Márföldy Baba, 5. Bock Ildi, 6. Orosz Claudia, 7. N. N., 8. N. N., 9. De Chatel Mária, 10. N. N., 11. Sárzó Mária, 12. N. N.
2. sor, álló: 1. N. N., 2. Perces Mária, 3. Simon Edit, 4. Nagy Hajni, 5. Radányi Lili, 6. Nagy Izabella, 7. N. N., 8. N. N., 9. Bognár Zsuzsi, 10. bognár Ida, 11. Floch Erzsébet, 12. N. N., 13. N. N., 14. László Noémi, 15. Zajk Márta.
3. sor, ülő: 1. N. N., 2. Kirchkeszer Jolán, 3. Kelemen Zsuzsi, 4. N. N., 5. Mesterházi Ferencné, a Vöröskereszt megyei főápolónője, 6. dr. Haidekker Nándor városi tiszti főorvos, 7. dr. Grünner Lászlóné vöröskeresztes oktatónővér, 8., Bázó Katalin, 9. N. N., 10. Angeliné.
4. sor, ülő: 1. N. N., 2. Bázó Anna, 3. Haidekker Júlia, 4. Haidekker Judit, 5. N. N., 5. N. N.

Özr. Tóth Gyuláné (1873-1945)
Az 1920-as években szakképzétség nélkül is
elvállalta az éjszakai ügyeletet, hogy a szomjazó
betegeket megitassa

Hubinszky Ilona Digna nővér (1899-1986),
aki 1945-ben lovasfogattal járta a környéket,
hogy a betegeknek élelmiszert szerezzen

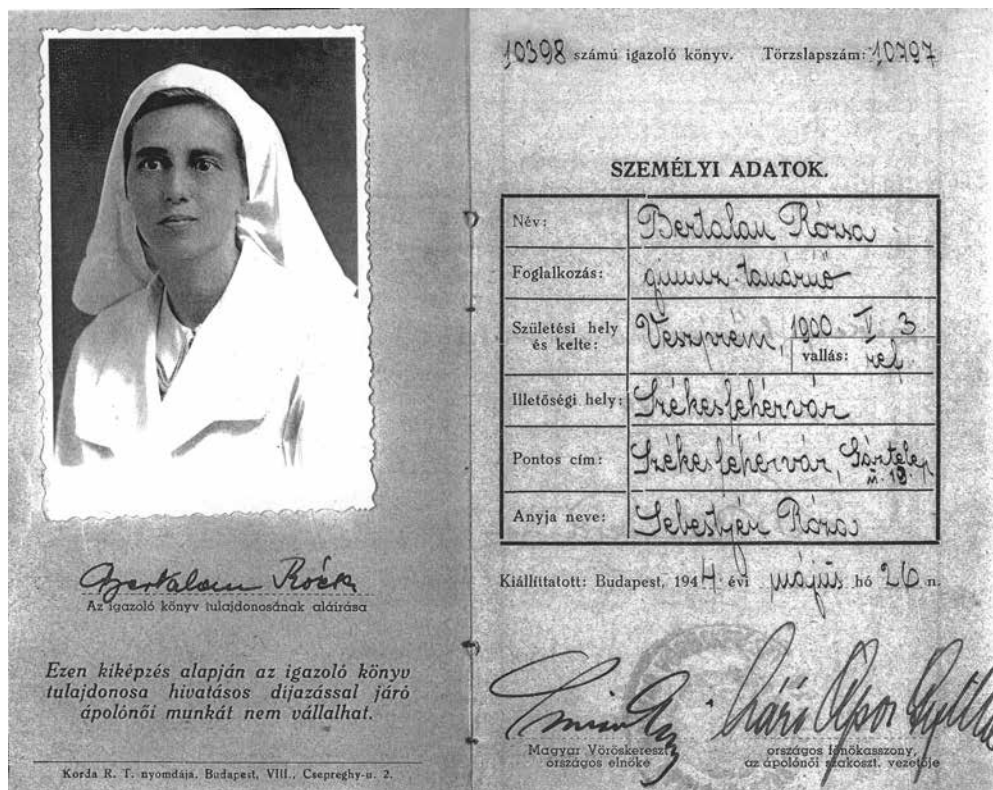
Dr. Grünner Lászlóné „1946-tól Kamarás
a neve” (1905-1990) oktató nővér, aki
szájával képezte az önkénteseket, hogy a
sebesülteket ápolják

De Chatel Mária 18 éves vöröskeresztes nővér,
aki önként vállalta a sebesültek kötözését

Bertalan Rózsa (1900–1987) képzőművész-rajztanár, önkéntes vöröskeresztes ápolónő, aki önzetlenül ápolta-gondozta a II. világháború sebesültjeit.

A Magyar Vöröskereszt Ápolási Szakosztály vezetője, báró Apor Gizella országos főnökszenny aláírásával ellátott Igazoló könyvében azt olvashatjuk, hogy 1940. március 1–19. között a székesfehérvári M. Kir. 516. Hadikórházban 18 gyakorlati és 12 elméleti óraszámú előkészítő tanfolyamot végzett. Majd ugyanitt 1944-ben dr. Gábor Béla orvos őrnagy igazolása alapján a sebészen 50 elméleti és 16 gyakorlat, a belgyógyászaton pedig 12 elméleti és 36 gyakorlati óraszámú tanfolyamot végzett. A vizsga kelte: 1944. július 6.

A Dunántúl elfoglalására irányuló szovjet offenzíva következtében az ún. Balatoni csata idején már állandó vöröskeresztes nővéri szolgálatot látott el. Ekkor az Irgalmas Nővérek veszprémi intézetében működő 7. sz. Honvéd Tábortól Kórházhoz került. Bertalan Rózsa veszprémi tevékenységével kapcsolatban dr. Mezey Pál orvos százados az alábbi minősítést írta be az Igazoló könyvbe: „1945. I. 30–III. 21-ig naponta teljesített szolgálatot a kőtőzében. Igen lelkiismeretes fáradhatatlanul ügyes.”

Bertalan Rózsa 1945 után Veszprémben élt és tanított a jelenlegi Padányi iskola jogelődjénél. Elhalálozott 1987. február 20-án. Síremléke az alsóvárosi temető déli végében a kereszt mellett található meg.³²

A vöröskeresztes ápolónői munka utólagos elismerésének egyik nemes példája a II. világháború után 62 évvel történt meg.

Egei Sándorné Skardelly Margit (1923–2009) veszprémi lakos 1944-től önkéntes vöröskeresztes ápolónőként a zalaegerszegi kórházban dolgozott. A szovjet hadsereg előnyomulása következtében a kórházat kitelepítették Németországba, Neuhauséba, ahol magyar és német katonákat ápolott, majd az amerikai megszállás után a pockingi hadifogolytáborban végezte ápolónői munkáját. Elismerésül a Magyar Köztársaság honvédelmi miniszterétől, 2007. március 15-én, nemzeti ünnepünk alkalmával megkapta a II. osztályú Honvédelemért Kitüntető Címet. A kitüntetést Budapesten a Stefánia-palotában vette át.³³

536. szám

A MAGYAR VÖRÖSKERESZT ORSZÁGOS ELNÖKE

a Kormányzó Úr Ó Főméltósága 1941. évi december hó 13-ik napján
kelt magas elhatározásával jóváhagyott módosított alapszabályok
VIII. rész 64. §-a alapján

Dr. Grünner Lászlóné

úrnőnek,

önkéntes vöröskereszt-es, oktatótestvér,

a Magyar Vöröskereszt nemzetvédelmi és emberbaráti célkitűzéseinek
előmozdítása körül szerzett érdemei elismeréséül

A MAGYAR VÖRÖSKERESZT DÍSZOKLEVELÉLET

adományozta.

Budapest, 1942. évi *október* hó *12*-n.

P. H.

v. Simonffy
országos elnök,
m. kir. titkos tanácsos, feladói tag

103/
1930

BIZONYÍTVÁNY

Vékony Örszebet, Szeráfia DE PAUL SZENT VINCÉDŐL NEVEZETT IRGALMAS NŐVÉR, ISZERELET LEÁNYA A BUDAPESTI MAGY PÁZMÁNY PÉTER TUDOMÁNY EGYETEM II. SZ. SEBÉSZETI KLINIKÁJÁN BAKÁY LAJOS EGYETEMI NYILVÁNOS BENDES TANÁR VEZETÉSE ALATT 1928. ÉVI DECEMBER HÓ 4-TŐL 1930. ÉVI MÁJUS HÓ 22-IG TARTOTT BÉTEGÁPOLÓNÓI TANFOLYAMON RÉSZT VETT. EZALATT A BETEGEK ÁPOLÁSÁHOZ SZÜKSÉGES ELMÉLETI ÉS GYAKORLATI ISMERTEKET MEGSZEREZTE. S AZ 1930. ÉVI JÚNIUS 5.-ÉN MEGTARTOTT VIZSGÁI SIKERREL LEJTETE. BUDAPEST 1930. június 5-én.

Dr. Miksa Lajos
A MAGY KIR. NEMZŐLETI ÉS MUNKÁGYI
MINISZTER. KIKÜLDÖTTE.

Dr. Miksa Lajos
OSZDÓS ELNÖK
A TANFOLYAM VEZETŐJE.

MAGYARORSZÁGI BETEGÁPOLÓK ÉS ÁPOLÓNÓK ORSZÁGOS EGYESÜLETE
B U D A P E S T

2604/1945.

BETEGÁPOLÓI OKLEVÉL

KIÁLLITTATOTT A NAGYMÉLTÓSÁGU M. KIR. BELÜGYMINISZTER
UR 40238/1906. III/A. ÉS 183097/1934. VIII. A. SZ. RENDELETE ALAPJÁN

1924. évi 20. sz. törvény alapján
TAKÁCS RÓZA. Amália - nővér

57. 1904. december hó 23. -án. Sárospatak Vas út 772. A MAGYARORSZÁGI
BETEGÁPOLÓK ÉS ÁPOLÓNÓK ORSZÁGOS EGYESÜLETE ÁLTAL, AZ 1943/45. ÉVBEN
RENDEZETT KÉTÉVES BETEGÁPOLÁSI TANFOLYAMON SZORGALMASAN RÉSZTVEVETT,
A BETEGÁPOLÁS ELMÉLETI ISMERETEIBEN JELENTÉKENY EREDMÉNYT ÉRT EL ÉS
SIKERREL LEVIZSGÁZOTT, AMINEK HITELELŐL, EZEN OKLEVÉLET KIADTUK.

BUDAPEST, 1945. ÉV augusztus HÓ 10. NAPJÁN

Takács Róza

Mihály Földesfy

V. D. Borcsika

VIZSGÁZTATÓ-BIZOTTSÁGI TAGOK

A M. KIR. ~~RENDELET~~ KORMÁNYZAT KIKÜLDÖTT MEGBIZOTTA

1945. évi 20. sz. törvény alapján

Mihály Földesfy
ORVOS ELNÖK

Mihály Földesfy
Dr. Darday Andor
D. Szendrői Árpád
Dr. P. V. P. P.
Dr. Szendrői Andor
A TANFOLYAM VEZETŐI

27

5894 szám.

BIZONYÍTVÁNY

melynek erejével a

MAGYAR VÖRÖS-KERESZT EGYLET

ezennel bizonyítja, hogy

..... G á s p á r Á g n e s I r g a l m a s n ő v é r /
a z ..... I r g a l m a s N ő v é r e k V e s z p r é m i R e n d h á z a ..... ált al
1938. évi ..... j u l i u s ..... hó ..... 15-től, 1938. évi
..... j u l i u s ..... hó ..... 28-ig megfartott

házi betegápolási

tanfolyamon résztvett s tudásáról az 1938. évi ..... j u l i u s .....
hó ..... 28. napján előttünk eredményesen vizsgázott.

Kelt V e s z p r é m , ... 1938. évi ..... j u l i u s ..... hó ..... 28.-n.

A VIZSGABIZOTTSÁG:

Kertész Gyula irg. min. tit. fős.
a vizsgabizottság elnöke.

Lőrincz Ágnes
a Magyar Vörös-Kereszt Egyesület
ápolónői szakosztályának vezetője.

Gyimesi László
a tanfolyam vezető orvosa.

Spürmer (Kovács) L.

Ezen bizonyítvány az 60.156/1935. sz. rendelet szerint az ápolónői munka hivatásszerű folytatására nem jogosít

BIZONYÍTVÁNY

melynek erejével a
MAGYAR VÖRÖS-KERESZT EGYLET
ezennel bizonyítja, hogy

M E S T E R H Á Z Y F E R E N C N É Gyömörey Katalin
a Veszprém Város által
19.40. évi április hó 29.-től, 19.40. évi
május hó 14.-ig megtartott

házi betegápolási

tanfolyamon résztvett s tudásáról előttünk eredményesen
vizsgázott.

Kelt / Veszprém 19.40. évi május hó 14.-n.

A VIZSGABIZOTTSÁG:

J. Székely
a vizsgabizottság elnöke.

Kovács Márta
a Magyar Vörös-Kereszt Egylet
ápolónői szakosztályának vezetője. h.

V. Árnó
a tanfolyam vezető orvosa.

Ezen bizonyítvány az 50.156/1935. sz. rendelet szerint az ápolónői munka hivatásszerű folytatására nem jogosít.

63935 szám.

BIZONYÍTVÁNY

melynek erejével a

MAGYAR VÖRÖSKERESZT

ezennel bizonyítja, hogy

DE CHATEL M Á R I A

a Magyar Vöröskereszt Veszprém városi Fiókjá által

19⁴⁴ évi május hó 1 -től, 19⁴⁴ évi

május hó 13 -ig megtartott

házi betegápolási

tanfolyamon résztvett s tudásáról előttünk eredményesen
vizsgázott.

Kelt VESZPRÉM, 19⁴⁴ évi május hó 13 -n.

A VIZSGABIZOTTSÁG:

J. Székely
a vizsgabizottság elnöke.
Dr. Székely János

Mesterházy János
a Magyar Vöröskereszt
ápolónői szakosztályának vezetője,
helyett

J. Halász
a tanfolyam vezető orvosa.
Dr. Halász János

Ezen bizonyítvány az 50.156/1935. sz. rendelet szerint az ápolónői munka hivatásosra folytatására
nem jogosít.

Végbizonyítvány

Miután

Bertalan Róza

a Magyar Vöröskereszt önkéntes ápolónői tanfolyam három szakaszát szabályszerűen elvégezte és úgy az elméleti, mint a gyakorlati vizsgatárgyakból eredményesen levizsgázott, nevezettnek ezen végbizonyítványt kiállítjuk.

Budapest, 1944. július 6. n.

[Signature]
a Magyar Vöröskereszt
országos elnöke

[Signature]
a tanfolyam orvostanóke

Dr. Schmolitz György
országos főnökasszony,
az ápolónői szakoszt. vezetője

helyett

II. A munkamelletti tanfolyamtól a diplomás ápolónőig

Az első ismert betegápoló a kórházban

A veszprémi kórház (Betegház, Ispotály) 1829. szeptember 26-i hivatalos megnyitásakor – ugyanis ezen a napon állt munkába a seborvos –, „*Puchly Ignátz vármegyei rendes főorvos javaslatára felfogadták a Betegházba felvigyázónak Tiringner Ignátz seborvos urat*”. Ez az elnevezés, vagy munkakör nem azonos a betegápolói beosztással! A seborvos azért kapta a betegház épületben a két kisebb szobát egy konyhával és kamrával együtt, mert neki a munkaköréhez tartozott „a kórház minden rendű vagyonára felügyelni”, a „betegre felvigyázni”, aki – mármint a seborvos –, egyúttal köteles volt egy „beteg után nézőt” (azaz ápolót) tartani a saját költségén. Ez volt tehát a betegápoló, egyúttal a takarító, aki az akkori országos szokásjognak megfelelően a betegekkel egy szobában, a sarokban aludt függönnyel elkülönített ágyban.

Az 1834. évből ránk maradt egy ritkaságnak számító első, ismert Conventio levél, ma úgy mondanánk, hogy munkaszerződés, melynek szó szerinti szövege az alábbi:

„1834. Esztendőben November 1-ső napján Veszprém Városi Polgári Betegházában Betegekkel bánónak Szalaváry István egy esztendőre általam ifj. Suli Antal Ház Gondviselője által felvételtek kinek is álló Esztendei hiv szolgáltatásáért az Érdemes Városi Tanács helyben hagyásával az 1834. Esztendő Jegyzőkönyv 249. Pontja szerint fizetése Egy száz nyolczvan forint váltóban, meg egy pár új csizma és egy pár fejelés.

Tartozik ezen fizetéséért hiven szolgálni a Háznál, Tt-es PUKLI IGNÁTZ Házi Doctor Urnak parantsolatjait teljesíteni, az után a Házi Chirurgus Urnak parantsolatját szoroson teljesíteni, kik is néki Betegekkel való bánásmódot meg rendelik, Háznál szükséges fát apróra vágni, Betegek szobáját fűteni és azoknak szükségükre vizet is megvinni köteles. Szóval minden reá bízandókat szükséghez képest kifogás nélkül megtenni. Tiszta életet élni, józanon magát viselni, ha ellenben ezen feltételeket bár akármelyiket is elbibázza, tüstént szolgáltatásából meg fosztatik, ő pedig elmenő szándékát egy holnappal előre megjelentetni köteles leszén.

Kiadta ifj. Suli Antal Háznak Gondviselője”.

Szalaváry István után Vas János, majd 1841. november 17-től özv. Horváth Istvánné sz. Kis Koos Anna volt a betegápolói feladattal megbízva azzal a kikötéssel, hogy favágás helyett a Betegházban minden varrást és foltozást neki kell elvégezni.

Egy ide vonatkozó iratból kitűnik, hogy az 1842-ik évben is létezik a betegápolói munkakör. Ekkor Varga János kórházi seborvos egy fellebbezéséből – többek között – kitűnik az is, hogy mint írta „...a környéken és gyógyszernek használható füveket, gyökereket magam a beteg ápolónéval összeszedtem és a betegek segítségére használtam”. Sőt! A seborvos az 1842. október 17-iki rendkívül érdekes jelentésében arra a kényes kérdésre is kitért, hogy miért van nyitva az ajtó a férfi és a női betegszobák között. Mint olvasható „... mivel csak egy beteg ápoló van, a ki mind a két nem körül forgolódik és annak mindég közöttük kell lenni, tehát, hogy egyik szobából a másikba szabadon mehessen és szabadon halbassa a beteg kívánatát, vagy szükségéit éjjel mind nappal ... hogy a férfiak szobáját nem lehet fűteni és csak a nőnemek szobájából melegíthetik, hogy csak egy éjjeli lámpa van, tehát csak úgy kell nyitott ajtón által világítani a másikat, de hogy miolta

*én vagyok sebészre a Kórháznak betsületemmel kezéskedhetem, hogy semmi rendetlenség vagy illetlenség a végett nem történt.*³⁴

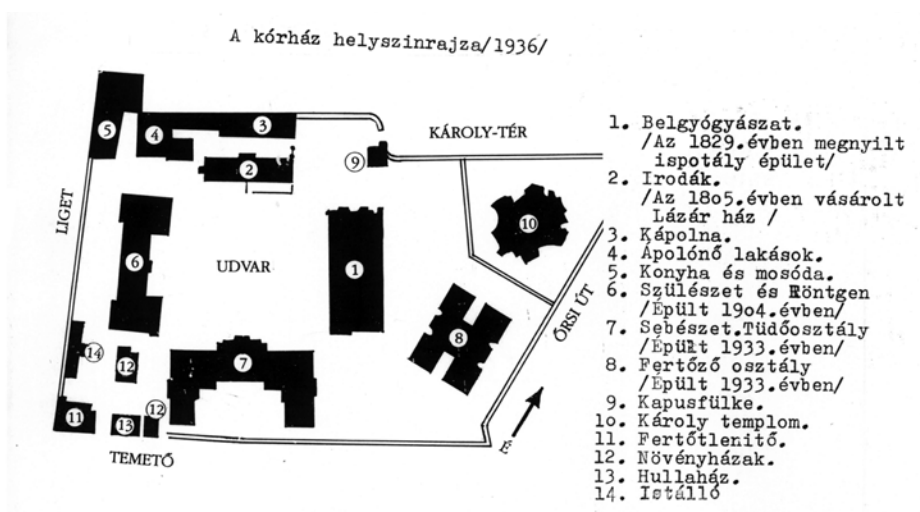
A kórház ápolószeméllyel való ellátása terén az első lépést, a minőségi változást az jelentette, hogy Ranolder János veszprémi püspök 1854-ben a Páli szent Vince szerzetlányai gráci anyaegyházától 12 irgalmas nővért kért Veszprémbe. Közülük hat iskolanővért az Irgalmasok Intézetében (Béke majd Anna téri iskola), hat ápolónővért pedig a kórházban helyeztek. Ez utóbbiak szervezték meg, látták el a betegápolás mellett a kórház ápolójainak élelmezését is.³⁵

Fél évszázaddal később, 1904-ben, a sebészeti osztály megnyitásával az ágyszám növekedése következtében a 11 fő irgalmas rendi apáca mellett két férfi és három női világi ápolóról tudunk.

Az egykori, az 1904-ben megnyílt sebészeti osztály alagsorában működő nemi beteg részleg ápolójai mellett mindenképpen világi ápolót foglalkoztattak, mert apáca ilyen osztályon nem dolgozhatott. Abban a korban apáca éjszakai szolgálatot sem teljesíthetett a betegosztályokon.

Azt tudjuk, hogy az 1920-as években özv. Tóth Gyuláné (sz. Imre Teréz 1873–1945), a szomszédos alsóvárosi temető őre látta el az éjszakai ügyeletes (ápolónői?) teendőket. Ezt az „állást” csekély fizetésért inkább a konyhán megmaradó élelmiszer-anyagokért vállalta el (főként tej és kenyér maradt meg), hogy nagyszámú családját eltarthassa. Férjét 1919-ben, a kommunista diktatúra idején egy hajnalon felakasztották a közeli fára. A gyilkosság oka soha nem derült ki.³⁶

A betegápolás fentebb módon történő megoldását megerősíti egyik országos hírvé egyetemi tanár ránk maradt írása is, mely így szól: „...Azok a kórházak, amelyek bármilyen okból sem apácákat, sem vöröskeresztes néneket nem alkalmazhattak, többnyire minden szaktudás nélküli, a legalacsonyabb társadalmi osztályból származó, az ápolónői bivatást menedékül választott nőket alkalmazták ápoló gyanánt.”³⁷

A városi kórház helyszínrajza (1936)

Az irgalmas nővérek kitelepítése Veszprémből

Az 1950. évhez érve, a Rákosit és környezetét övező személyi kultusz elharapódzásával, a demokratikus elveket és célkitűzéseket fokozatosan mellőzték. A kommunista elit egymás szabadságát, sőt életét sem kímélve, a letartóztatások és kivégzések által példátlan terrort valósított meg az országban. E helyzetben most már elérkezettnek látták az időt a katolikus egyház szerzetesrendjeinek megszüntetésére, felszámolására is.³⁸

A II. világháborút átvészelt irgalmas rendi apácák minden poszton változatlan szorgalommal látták el feladatukat a városi kórházban. Az 1946-os inflációs időkben sem távoztak el, sőt Digna nővér (Hubinszky Ilona) kocsifogattal személyesen járta a falvakat élelmiszert szerezni a betegek és a kórházi dolgozók számára.

Az irgalmas rend feloszlásakor, 1950. május 17-én, a ponyvával letakart, zárt tehergépkocsira parancsolva őket, a kórház tíz irgalmas nővérét elszállították Balatonalmádiba az Óvári Ferenc utcai rendházukba. Ekkor a rendházban négy öreg apáca és egy lengyel származású volt hadifogoly tartózkodott. A tizenegyedik nővér a hozzátartozóihoz távozott. Ezen a napon dr. Steiner Andor kórházigazgató nem ment be a kórházba dolgozni, annyira megrendítette leghűségesebb munkatársainak az elvesztése.³⁹

Balatonalmádiban a nővérek az ellátásukról saját maguk gondoskodtak olyan formában, hogy eljártak napszámba szőlőt kapálni, illetve amilyen munka adódott, mindent elvállaltak. Ők gondoskodtak a rendházban élő négy nyugdíjas korú, öreg nővérről is. Kb. egy év eltelte után, akinek volt tartásra képes hozzátartozója, azt elengedték, akinek nem volt, azok elhelyezkedtek ott, ahol tudtak. Két-három nővér ismét az egészségügyi pályán helyezkedett el, mint világi ápoló, pl. Berczeli Anna és Hubinszky Ilona. Utóbbi még 1950 előtt kilépett a rendből, de később visszajött ápolónővérek.⁴⁰

A Balatonalmádiba kitelepített apácák helyére részben olyan világi ápolónők jöttek Budapestről, akik akkor végeztek az egészségügyi szakiskolát, s részben a háború idején vöröskeresztes tanfolyamot végzett segédápolókkal pótolták a hiányt. Utóbbiak később valamennyien megszerezték az ápolónői képesítést.

A munkamelletti ápolói oktatás beindulása

A II. világháború előtt az egészségügyi személyzet képzése – a szülésznők és a védőnők kivételével – nem állami feladat volt, azt a különböző egyházi és világi társadalmi szervezetek, illetve egyes egészségügyi intézményeik végezték. Az államilag szervezett betegápolói tanfolyam vezetőjét és a szakvizsgabizottság tagjait a Magyarországi Betegápolók Országos Egyesülete biztosította.

A II. világháború következtében bekövetkezett iszonyú rombolás „eredményeként”, nemcsak az ágyak száma csökkent 47 ezerről 27 ezerre, de a szakszemélyzet száma is, mely a háború előtt 21 ezer fő körüli volt.⁴¹ Az 1945. évbeli elhalálozások és a front előli nyugatra való menekülések következtében a hiányzó ápolónőket a megmaradt apácákkal és a vöröskeresztes nővérekkel pótolták.

Az 1950. évi IV. törvény alapján a Népjóléti Minisztérium megszüntetésével, helyette az Egészségügyi Minisztérium létrejöttével, lényegében az ország valamennyi egészség-

ügyi intézménye egységes szakirányítás alá került és állami intézménnyé vált. Így történt ez a veszprémi Városi Kórház esetében is. Az Egészségügyi Minisztérium 3410/Sz/11-23/19501. számú rendelete alapján a kórházakat két csoportba osztották:

1. megyei és országos jellegű (állami) kórházak,
2. helyi (városi) feladatokat ellátó kórházak.

Az egészségügyi középkezelőkben (ápolók, gondozók, asszisztensek stb.) 1950 óta mutatkozó létszámhiány szükségessé tette az ápolónőképző iskolák növendékeinek kórházi gyakorlati munkára való beosztását. Az Egészségügyi Minisztérium 1951. augusztus 18-án kelt 3035/Ta/2-1951. II/2. számú rendelete alapján erre a szükségszerű lépésre lehetőség is adódott. Amelyik megyei kórházhoz beosztottak ilyen növendékeket, a minisztérium kötelezővé is tette a kórház számára a továbbképző tanfolyam szervezését és a képesítő vizsga letételével a szakképesítés megszerzését. A képesítővizsga tananyaga a következő volt:

1. ápolástani elmélet és gyakorlat,
2. belgyógyászati,
3. sebészeti és
4. világnézeti ismeretek.

A veszprémi kórházon kívül a megye többi kórházában is indult ilyen tanfolyam, így Keszthelyen, Tapolcán, Devecserben és Pápán.

A betegosztályon való folyamatos szolgálat biztosítása érdekében a tanfolyamot három részletben tartották meg.

A Veszprém megyei kórházhoz kihelyezett első tanfolyamos nővérei közül: 1. Adorján Teréz, 2. Deák Margit, 3. Molnár Erzsébet és 4. Szilágyi Katalin nővérek tették le az ápolónői szakvizsgát 1951. november 13-án a kórház kultúrtermében.

A vizsgabizottság tagjai az alábbiak voltak: 1. dr. Steiner Andor kórházigazgató, vizsgabizottsági elnök, 2. dr. Kopasz Ernő belgyógyász főorvos, 3. dr. Penkov Iván sebész főorvos, 4. Varga Gizella egészségügyi vezető védőnő és 5. Albert Pál, az egészségügyi szakszervezet megyei titkára.⁴²

A megnövekedett igények kielégítése céljából szükségessé vált a műtői létszám gyarapítása is. Egy korábbi, a 15942/1949. N.M. sz. r. alapján lehetőség adódott a sebészeti osztályon dolgozó ápolónők műtősnői kiképzése, mely tanfolyamot az alábbiak végezték el igen jó eredménnyel: 1. Bódis Margit (1922), 2. Deák Margit (1926), 3. Szilágyi Katalin (1921). Dr. Galács Lajos kórházigazgató a 144-3/1/1953. számú jelentésében megjegyyezte, hogy az utóbbi kettő már mint műtősnővendék dolgozik az osztályon. [Bódis Margitból belgyógyászati osztályvezető főnővér lett – Szerző] Hasonló tartalmú jelentést tett a keszthelyi (3 fővel), a tapolcai (2 fővel) és a pápai (1 fővel) kórházigazgató főorvos is.⁴³

A Megyei Kórháznál továbbra is nővérhiány volt. Az országos, nagy kórházfejlesztési tervmegvalósítások, és az ezekkel együtt járó ágyszám-növekedés a középkezelő ellátásban zavart okozott. Mivel a fővárosban és a vidéki városokban működő egészségügyi szakiskolák az ápolónő utánpótlást nem győzték kielégíteni, országsszerte munkamelletti tanfolyamokat létesítettek, működtettek.

A következő – az 1951. évinél már igényesebb – ápolónői tanfolyam Szanyi Imréné intézetvezető főnővér, tanfolyamvezető irányításával zajlott az 1959-1961 közötti évek-

ben. Itt már tucatnyi szakorvos és szaktanár előadó oktatta a nővéreket a bonyolult rutinvizsgálatokkal teli egészségügyi, valamint technikai ismeretekre. A szakmai hozzáértés mellett átlagon felüli műveltséget, az akkori politikai rendszernek megfelelő ideológiai felkészültséget is megkívánták, előírták.

Mindezek mellett prioritás volt a betegekkel szembeni türelem és megértés képessége. E téren valamennyi tanfolyam hallgatója jól vizsgázott. A munkamelletti ápolóképző iskola 1959–1961 között végzett növendékei az alábbiak voltak: 1. Détár Ibolya, 2. Délczeg Ella, 3. Deli Ilona, 4. Fehér Magdolna, 5. Győri Mária, 6. Hauck Rozália, 7. Fáber Katalin, 8. Horváth Sarolta, 9. Korhuzs Anna, 10. Kovács Mária, 11. Sztancsik Józsefné, 12. Szívós Márta, 13. Török Anna, 14. Walter Katalin.

A munkamelletti ápolóképző tanfolyam szakelőadói 1959–1961 között: főorvosok: dr. Bárány János, dr. Baranyai Lajos, dr. Csizmazia Ferenc, dr. Danielisz Ernő, dr. Gaál István, dr. Keresztesi István, dr. Kopasz Ernő, dr. Markovics György, dr. Pátkay Károly, dr. Penkov Iván, dr. Rédey Ákos, dr. Tímár Károly, dr. Vesztergom Erzsébet, gyószeresz: dr. Pávics László, diétás nővér: Aradi Erzsébet, egyetemi adjunktus: Lábdy Kálmán. Az itt felsorolt szakorvosok és más beosztású személyek éveken keresztül szakelőadói voltak az 1976-ig tartó, a megyei kórházban szervezett különféle egészségügyi tanfolyamoknak. A névsor nem teljes, az évek során egyik-másik előadó személye változott, de a lényeg az, hogy mindig szakelőadó tartotta az előadást.

A nővériskola épülete a megyei kórház területén a fertőző osztály és a szülészet-nőgyógyászat épülete közötti helyen épült fel 1959-60-ban. Az emeleten működött a gazda-

sági hivatal, fősztintjén pedig a konyha és az ebédlő. Ez utóbbiak az 1964-re elkészült új konyhai részlegbe kerültek („A” ép. nyugati végébe, ahol most is működnek). A konyha és az ebédlő helyét kapta meg az egészségügyi iskola egy nagy oktatóteremmel és két kisebb irodahellyel.

Az egészségügyi miniszter 6/1961./Eü. K. 2./ Eü.M. számú utasítás 14.§-a alapján az általános betegápolói eskü szövege az alábbi volt: „Én.....esküszöm, hogy mint okleveles betegápoló, munkámat mindenkor a legjobb tudásom szerint végzem. Esküszöm, hogy az orvosi utasításokat pontosan teljesítem, a reám bízott orvosi titkokat megőrzöm. Esküszöm, hogy a Magyar Népköztársasághoz, annak népéhez és Alkotmányához hű leszek, az Alkotmányt és az alkotmányos jogszabályokat megtartom, betegápolói munkámat és az abból folyó kötelességeimet pontosan, lelkiismeretesen, a nép érdekeinek szolgálatában teljesítem. Minden igyekezetemmel azon leszek, hogy a Magyar Népköztársaság további erősödését, fejlődését és a szocializmus építését elősegítsem.”

Az első gyermekápolónői tanfolyam a gyermekkórházban

Az Állami Gyermekmenhely 1950. február 1-től gyermekkórházzá történő nyilvánításakor az ágyak száma 80, a gondozónői létszám 12 volt. A kórházasítás után az országban a második vidéki koraszülött részleg 1954-ben történő megnyitásával az ágyak száma fokozatosan elérte a 152-t. A gyermekápolónők száma 84 főre szaporodott, mely létszám később még tovább nőtt.

A már működő egészségügyi szakiskolák – ilyen volt akkor Tatabányán a megyei kórházban, Budapesten a Szentkirályi utcában és Újpesten –, nem tudtak lépést tartani a megnövekedett gyermekápolói igényekkel. Ekkor az Egészségügyi Minisztérium 853-1/G/4/1953. II. 6. körlevelében arról tudósította az illetékes kórházigazgatókat, hogy az egészségügyi intézmények csecsemő- és gyermekosztályain szakképesítés nélkül dolgozó ápolónők számára lehetőség lesz munka melletti tanfolyam indítására. A munkamelletti tanfolyamra az volt felvehető, aki a 17. életévét betöltötte, de 32. életévét még nem haladta meg, (ez utóbbinál egy-két kivételes esetben eltekintettek), középiskolai érettségivel, illetve általános iskolai végzettséggel rendelkezett, testileg és szellemileg alkalmas volt erre a pályára, valamint hogy büntetlen előéletű volt.⁴⁴

A céltudatosan összeválogatott segédápolónők és segédgondozónők számára az első tanfolyam 1953-ban a megyei gyermekkórházban indult és 1955-ben fejeződött be. A tanfolyam vezetője (igazgatója) dr. Horvai Jánosné volt.

A fluktuáció következtében újabb és újabb tanfolyamokat kellett indítani, amelyek 1959-ben, 1962-ben, 1971-ben és 1974-ben fejeződtek be. A gyermekkórházban összesen 100 nővér szerzett oklevelet, közülük tucatnyian osztályvezetői, bölcsődevezetői beosztásba kerültek. E tanfolyamok vezetője (igazgatója) azonban már Halász Béláné volt, mint a megyei tanács egészségügyi osztályának oktatási felelőse.

A Veszprém Megyei Gyermekkórházban első ízben 1953-1955 között az Állami Csecsemő- és Gyermekápolónő-képző Iskolában végzett hallgatók névsora az alábbi:

1. Bodó Erzsébet, 2. Csizmadiáné Benkő Edit, 3. Dobi Kis Edit, 4. Dubay Nándorné, 5. Fazekas Irma, 6. Fazekas Mária, 7. Felter Ilona, 8. Ferenczi Lajosné, 9. Gábrriel Verona,

10. Hajmási Ibolya, 11. Hanzsér Sarolta, 12. Horváth Mária, 13. Husz Márta, 14. Keszthelyi Sándorné, 15. Reizinger Valéria, 16. Keszte Erzsébet, 17. Kiss Mária, 18. Kulcsár Piroska, 19. Lakatos Erzsébet, 20. Maurer Mária, 21. Náray Lajosné, 22. Németh Katalin, 23. Pálmay Lászlóné, 24. Sárfi Mártonné, 25. Szamosvári Istvánné, 26. Székelyhidi Mária, 27. Török Edit, 28. Wolszt Terézia, valamint öt bölcsődei dolgozó, 29. Bontó Józsefné, 30. Barabás Erzsébet, 31. Havasi Sándorné, 32. Stefán Lászlóné, 33. Siffer Judit.

A szakelődök névsora az alábbi:

1. dr. Gaál István kórházi igazgató-főorvos, 2. dr. Haidekker Nándor főorvos, 3. dr. Penkov Iván főorvos, 4. dr. Keresztesi Ferenc főorvos, 5. dr. Pátkay Károlyné főorvos, 6. dr. Szakál István adjunktus, 7. dr. Kerbolt Kornél gyógyszerész, 8. Bálint Péter és 9. Görgényi Mihályné tanárok.

A munkamelletti egészségügyi tanfolyam és vezetőik, szakoktatóik

Az Egészségügyi Minisztérium a megyeszékhelyeken a középfokú egészségügyi képzés szervezését, helyi irányítását és ellenőrzését a 853/47/1954. Eü. M. számú utasítás alapján a megyei tanács végrehajtó bizottsága egészségügyi osztályának ügykörébe utalta.

Azt tudjuk, hogy Veszprém megyében egy 1964. szeptember 16-i iktatószám nélküli kimutatáson 15 féle munkamelletti szakiskola és szaktanfolyamot soroltak fel. Ezek közül Veszprémben az alábbiak léteztek, működtek:

1. Munkamelletti Laboratóriumi Asszisztensképző Iskola,
2. Munkamelletti Ápolóképző Iskola, Veszprém Megyei Kórház,
3. Munkamelletti Csecsemő- és Gyermekgondozó-képző Iskola,
4. Munkamelletti Gyógyszertári Asszisztensképző Iskola,
5. Munkamelletti Rendelőintézeti Asszisztensképző tanfolyam,
6. Munkamelletti Röntgen Asszisztensképző tanfolyam,
7. Munkamelletti Fogászati Asszisztensképző tanfolyam,
8. Munkamelletti Műtőasszisztensi tanfolyam,
9. Munkamelletti Élelmezésvezetői tanfolyam.

A többi hat tanfolyam a pápai, a keszthelyi kórházban és a farkasgyepői intézetben működött.

A képzés kizárólag az Egészségügyi Minisztérium által kiadott tanterv szerint történt.

Veszprémben a függetlenített iskolavezető (igazgató) 1952. II. 15–1955. IV. 3. között dr. Horvai Jánosné székesfehérvári lakos volt. Az első csecsemő- és gyermekápolónői tanfolyamot 1953-1955 között a gyermekkórházban még ő vezette. Utódjául egy szovjet állampolgárságú asszonyt neveztek ki, név szerint Halász Béláné sz. Krámer Eugéniát (1924–1996), akinek akkori közismert neve „Zsokká” volt.⁴⁵

A vezetői állás helyes és hivatalos elnevezése megyei oktatási felelős volt. (1956. II. 16-tól 1976. VII. 31-ig)⁴⁶

A szaktanfolyamok oktatási felelősének helyettesei:

Stadler Angyal csecsemő- és gyermekápoló, 1966–1970.

Schaffer Mihályné Saly Krisztina egészségügyi szakoktató 1971–2006.⁴⁷

Feladatuk volt az oktatási felelőssel közösen végezve a szaktanfolyamok vezetése, az elméleti és gyakorlati képzések irányítása, az oktatók megszervezése, a vizsgák lebonyolítása és az adminisztratív munkák végzése, a vizsgák után az Országos Nyilvántartásba való bevezetetés.

Az egykor Veszprémben működő egészségügyi szaktanfolyamok tanfolyamvezetői az alábbiak voltak:

1. Szanyi Imréné,
2. Galántai Sándorné,
3. Nagy Gizella,
4. Vékony Istvánné,
5. Fridler Gyuláné Lívია,
6. Balogh Edit,
7. Nagy Ferencné Anikó,
8. Vinkler Lajosné Ica.

A Heim Pál Megyei Gyermekkorházban, Veszprém, Hóvirág u. 11. alatt:

1. Dobson Ilona,
2. Ónodiné Borda Ilona.

Az egészségügyi tanfolyamok szakoktatói a Megyei Kórház, a Gyermekkorház, valamint a KÖJÁL szakorvosai, az iskolák tanárai és az egyes egészségügyi szakterület kiválóan felkészült szakdolgozói voltak. Ilyen volt például Csiszár Józsefné és Makai Lászlóné szülésznők stb.

A munkamelletti tanfolyamok átrendeződése

A 2/1975/III.1/ számú Egészségügyi Miniszteri rendelet végrehajtásáról szóló 11/1975/Eü.K.6. sz/ Egészségügyi Miniszteri végrehajtási utasítás nem kis bonyodalmat okozott.

A 11/1975. Eü. Miniszteri utasítás alapján – egyetértve az akkor illetékes minisztériumokkal, de még az Orvos Egészségügyi Dolgozók Szakszervezetével is –, az egészségügyi szakiskolák az ide vonatkozó 1961. évi III. törvény és az 1973. évi 24. számú törvényerejű rendelet szellemében történt intézkedések szerint végzik a feladatukat, és a továbbiakban mint középfokú oktatási intézmények folytatják a működésüket.

A végrehajtási utasítás 1.§-a előírta, hogy „Az iskola igazgatójává, igazgató-helyettesévé általános orvosi oklevéllel rendelkezőket, vagy tudományegyetemi végzettséggel rendelkező pedagógus tanárokat, illetőleg egészségügyi szakképzéssel és pedagógiai főiskolai végzettséggel rendelkező szaktanárokat, továbbá az Orvosképző Intézet Egészségügyi Főiskola Karán szerzett gyakorlattal rendelkezők nevezhetők ki”.

A 2.§ szó szerinti szövege alapján „Az iskola külön jogszabályban meghatározott módon végzi az egészségügyi szakdolgozók szakosító képzését és a munka melletti szakképzés szervezését, lebonyolítását, valamint egyéb munka melletti egészségügyi szaktanfolyamok szervezését”. Tulajdonképpen ekkor került előtérbe az a korábbi célkitűzés, hogy a megyei kórházban szervezett tanfolyamok a jövőben a Kállai Éva Egészségügyi Szakiskola hatáskörébe kerülnek. Minden ezzel kapcsolatos dologi és személyi kérdést a jövőben ott kell megoldani.

A Padányi szakiskola történeti leírásában ezt az eseményt az alábbiak szerint örökítették meg. „A 11/1975. sz. Eü. M. r. és a 30/1975. utasítás gondoskodott az egészségügyi és szociális területen dolgozók munka melletti képzéséről. A MTVB. Műv. és Egészségügyi Osztálya megállapodást kötött 1976 augusztusában, miszerint a felnőtt egészségügyi szakdolgozók képzésének szervezésével, irányításával a Kállai Éva Egészségügyi Szakiskolát bízza meg, így: általános ápoló- és asszisztensképzés, csecsemő- és gyermekgondozónő, gyógyszerértári asszisztensképzések Veszprémben, Sümegen és Farkasgyepűn”.⁴⁸

A fentebb leírt végrehajtási utasítás alapján 1976-tól az akkori Kállai Éva Gimnázium Egészségügyi Szakközépiskola és Szakiskola átvette a Megyei Tanács Egészségügyi Osztályától az összes egészségügyi tanfolyam működtetését. (Az iskola jelenlegi neve: Padányi Biró Márton Római Katolikus Gimnázium, Egészségügyi Szakközépiskola és Szakiskola), így 1976 óta minden egészségügyi továbbképzéssel kapcsolatos ügy oda tartozik. A megyei kórház iskolai épületét, amelyben az oktatás eddig folyt, 1978-ban lebontották.

Halász Béláné megyei oktatási felelős a fentebb leírt követelményeknek nem tudott eleget tenni, ezért lerokkantatta magát és nyugdíjba ment. Ekkor vette át a tanfolyamok irányítását–szervezését dr. Székely Barnáné iskolai igazgató-helyettes, aki ideiglenesen megbízta tagozatvezetői feladattal előbb Koncz Ilona védőnőt, majd dr. Tóthné Gyenge Edit laboratóriumi asszisztentst.

Az a sok száz, esetleg sok ezer egészségügyi szakdolgozó (számukról jelenleg nem áll rendelkezésre pontos kimutatás), akik a megyei kórházban – kisebb számban a megyei gyermekkorházban – vezetett munka melletti tanfolyamokon megszerezték a szakképesítést, az ország különböző pontjain végzik önzetlen munkájukat. Ki kórházban, ki orvosi szakrendelőben vagy bölcsődében tevékenykedik. Mindenütt ott vannak, ahol segíteni kell szenvedő embertársaikon. Munkájukat a lakosság nagy megelégedésére látják el. Közülük számtalan szakdolgozó elismert vezető lett, és példás munkájukat elismeri mind az egészségügyi kormányzat, mind az illetékes kórházigazgató, valamint a felügyeleti feladatokat ellátó szakhatóság.

A munkamelletti tanfolyamok egykori résztvevői többé-kevésbé szívesen emlékeznek vissza a tanfolyamon eltöltött időkre, mert ez az idő nemcsak a tanulást, nemcsak a felelős izgalmaikat, hanem az elröppent fiatalságukat is jelenti számukra.

Hosszú volt az út, amelyet a betegápoló-képzés terén e leírás alapján megtettünk. A leprásokat ápoló lazaristáktól kezdve a különféle betegápoló egyházi rendek, világi egyesületek, vöröskeresztes tanfolyamok, állami szakiskolák stb. részvételével működött ápolóképzés útja valóban nagyon rögös volt, amíg elértünk a mai magasan képzett, átlagon felüli műveltséggel rendelkező betegápolói létszámot. Mindnyájunk legegységesebb érdeke, hogy becsüljük meg őket.⁴⁹

Diplomás ápolónők

Az egészségügyi ellátásnak meghatározó tényezője a betegellátás. Az ápolók alkotják az egészségügy-ellátáson belül a legnagyobb számú dolgozó csoportot. Szakmai érdekük és felelősségük szakmájuk minél magasabb szintű elsajátítása. E célból Magyarországon is megindult a diplomás ápolónők képzése. Előbb 1975-ben az Orvos-továbbképző Intézet egyik karaként, majd 1980-tól az orvosegyetemek mellett szervezett főiskolai karokon megindult a felsőfokú képzés. Ez utóbbi keretén belül képezték az intézetvezető főnövéreket, a mentőasszisztenseket, a közegészségügyi ellenőröket stb. A különböző szakokon több mint 20 ezer főiskolai-egyetemi oklevél került kiadásra.⁵⁰

A veszprémi kórházban számtalan szakdolgozó megszerezte a főiskolai képesítést, és posztjukon mindnyájan kiválóan megállták/megállják a helyüket.

Megjegyzem, hogy a Szociális és Egészségügyi Minisztérium 8029/1989./SzEK/ tájékoztatója alapján 1989. szeptember 1-től megszüntette az intézetvezető-képző szakot, és a 8030/1989./SzEK/ sz. tájékoztatója alapján 809/1989. szeptember 1-i hatállyal az Orvos-továbbképző Egyetem Egészségügyi Főiskolai Karán diplomás ápolóképző szakot létesített. A képzési idő levelező tagozaton 4 év.

A diplomás ápolók szakmai megfigyelésük alapján gyakran szerepelnek tudományos előadással az évente megrendezett Csolnoky Ferenc emlékünnepeken, vagy más szakdolgozói jellegű tanácskozásaikon.⁵¹

Ápolási igazgatók

Az ápolásügy fejlődése szükségessé tette ápolási igazgatói állás rendszeresítését. Az 1/1990./VIII.21./ N.M.–B.M. együttes rendelet egyes gyógyító-megelőző intézetek szervezetének és vezetésének továbbfejlesztésével kapcsolatban jelent meg és írta elő az ápolási igazgatói állás megszervezését. Az említett rendelet kimondja, hogy „Az intézetet testület vezeti, amelynek elnöke az orvos igazgató, tagjai a gazdasági igazgató és az ápolási igazgató”. Ugyanez a rendelet előírta a testület feladatkörét, valamint, hogy az „intézetvezető főnök” elnevezés „ápolási igazgató” elnevezésre módosuljon.

A Veszprém Megyei Csolnoky Ferenc Kórház eddigi ápolási igazgatói az alábbiak:

1. Szanyi Imréné sz. Tógyi Ilona, intézetvezető főnökér 1966. április 17.–
1983. december 31.
2. Berta Ferencné sz. Török Anna ápolási igazgató 1984. február 1.–
1997. december 31.
3. Vinkler Lajosné sz. Scheibenhoffer Ilona ápolási igazgató 1998. január 1.–
2008. június 30.
4. Horváth Ferencné sz. Szabó Magdolna 2008. július 1.– jelenleg is.

Ápolók Nemzetközi Napja

Megünneplésére Florenz Nightingale születésének napján, május 12-én kerül sor az egész világon. Magyarországon is méltóképpen megemlékeznek róla. Ezen a napon or-

szágszerte tudományos üléssel egybekötött ünnepélyt tartanak, és ekkor adják át a Magyar Ápolási Egyesület által javasolt ápolóknak a kitüntetést, amely lehet Elismerő Oklevél, vagy Kossuth Zsuzsanna Emlékérem. Budapesten a Kossuth Zsuzsanna Emlékérmes első veszprémiként Vinkler Lajosné, a Csolnoky Ferenc Kórház ápolási igazgatója vette át.

Új elismerések létrehozása

Az Ápolók Nemzetközi Napja alkalmából a Veszprém Megyei Csolnoky Ferenc Kórházban működő „Kossuth Zsuzsanna Alapítvány”-t 2008-ban létesítették. Az Alapítvány 2008 óta elismerésben részesít évente (2009-től) 5 szakdolgozót, akik hivatástudattal, empátiájukkal, szakmai előre menetelükkel, példamutató magatartásukkal vívták ki a nagy értékű elismerést.

A kitüntetettek névsora:

2008. május 8-án:
1. Bujtor Gáborné osztályvezető. főnővér (Sümeg)
  2. Boza Attiláné ápolónő, gyermek intenzív
  3. Dománé Horváth Ágnes gyógytornász
  4. Egresi Józsefné vezető asszisztens
  5. Fiskálné Matula Anna ápolónő
  6. Kálmán Imréné ápolónő
  7. Kopecskó Béláné osztályvezető főnővér (Sümeg)
  8. Látos Melinda ápolónő
  9. Mucsi Istvánné szakápoló
  10. Söjtöri Mária gondozónő
  11. Ulrich Mária asszisztens
  12. Zabó Istvánné szakápoló (Doba)
2009. május 12-én
1. Bartosné Rédei Livia asszisztens
  2. Fehéczliné Kató Györgyi ápoló (Doba)
  3. Major Zsolt betegfoglalkoztató (Doba)
  4. Mecséri Gabriella szakasszisztens
  5. Tóthné Farkas Mária gyermekápoló
2010. május
1. Szalai Ferencné (Sümeg)
  2. Járomi Anita (fekvőbeteg-ellátás)
  3. Mészárosné Szabó Csilla (járóbeteg-ellátás)
  4. Jäger Frigyesné (diagnosztika)
  5. Vassné Gróf Csilla (Doba)
2011. május
1. Solczné Sándor Katalin (szemészet)
  2. Szabó Györgyné (Doba)
  3. Bakos Tiborné (Sümeg)

4. Győrfi Zoltánné (járóbeteg-ellátás),
5. (Nem volt jelölés)

2012. május
1. Varga Sándorné (reuma),
  2. Kissné Rózsa Tünde (Doba),
  3. Takács Péterné (Sümeg),
  4. Domboróczky–Szukob Zsuzsanna (központi gyógyszertár),
  5. Váradi Beáta (patologia-diagnosztika).

Az Év Szakdolgozója

- 2009 Szloboda Ildikó
2010 Somodiné Kovács Emma
2011 Marton Istvánné
2012 Bakos Julianna

(Ez a díj 2009-től indult útjára, melyet a kórház vezető testülete minden évben 1 fő szakdolgozónak ítél oda.)

E fentiekén kívül egyéb hagyományos kitüntetések, elismerések is léteznek. Ezek átadása – elsősorban Semmelweis Ignác születésnapján –, július 1-jén történik. Kivételt képez pl. a Csolnok Ferenc Emlékérem átadása, amelyet a kórház első igazgató főorvosának a születése napján, – lehetőleg – április 9-én adnak át.

Pro Sanitate kitüntetés

- 1994 Homoki Lászlóné osztályvezető főnővér
1997 Berta Ferencné ápolási igazgató
2001 Vinkler Lajosné ápolási igazgató

Egészségügyért-díj

- 2000 Ulrich Józsefné ápoló
2001 Jáger Márta vezető ápoló
2002 Jancsek Györgyné asszisztens
2003 Bolla Ferencné asszisztens

Csolnok Ferenc Emlékérem

- 1992 Simonits Júlia asszisztens
1993 Bódis Margit osztályvezető ápolónő
1994 Friedler Gyuláné műtős-szakoktató
1995 Kovács Józsefné Teri asszisztens

- 1996 Szegfalvi Zoltánné Gabi osztályvezető ápoló
- 1997 Balogh Edit ápoló-szakoktató
- 1998 Hajbáné Keller Mária osztályvezető főnővér
- 2000 Dr. Polt Márkné Ági vezető asszisztens
- 2001 Vinkler Lajosné ápolási igazgató
- 2002 Debreczeni Istvánné osztályvezető ápolónő
- 2003 Kincses Mártonné Gizi osztályvezető ápoló
- 2005 Nagy Ferencné Anikó osztályvezető főnővér
- 2006 Székelyné Bonyár Katalin osztályvezető főnővér
- 2007 Óvári Mária vezető asszisztens
- 2008 Kiss G. Györgyné asszisztens
- 2008 Móróné Varga Mária asszisztens
- 2009 Jáger Márta főnővér
- 2010 Ulrich Józsefné szakápoló
- 2011 Jelinkó Ambrusné részlegvezető szakasszisztens
- 2012 Terbócsné Poór Katalin osztályvezető szakasszisztens
- 2013 Nagy Margit dietetikus

Veszprém Város Pro Urbe díja

- 2009 Kanik Józsefné főnővér

Kiváló Dolgozó (A névsor nem teljes)

- 1996 Illés Mária vezetőasszisztens
Jáger Márta részlegvezető nővér
Reiter Ferencné részlegvezető nővér
- 1997 Bierbaum Jánosné ápoló
Lovasi Veronika röntgenasszisztens
Rákos Józsefné asszisztens
- 1998 Horváth Ferencné osztályvezető ápolónő
Szűcs Jánosné ápolónő
Ulrich Józsefné vezető ápolónő
- 1999 Pimper Józsefné osztályvezető ápolónő
- 2000 Kőműves Ilona ápolónő
Dr. Naményi Miklósné asszisztens
- 2001 Doma Erika asszisztens
Nagy Erzsébet ápolónő
Papp Márta ápolónő
Székelyné Bonyár Katalin vezető ápolónő
Nyíró Ferenc műtőssegéd
Németh Miklósné asszisztens
Pál Jenőné higiénés ápolónő

- 2002 Molnár Dezsőné gyermekápolónő
Somodiné Kovács Emma vezető ápoló h.
Molnár Balázs gyógytornász
- 2003 Dencs Lászlóné gyermekápoló
Lamos Imréné vezető asszisztens
Várhelyi Ferencné vezető asszisztens
- 2004 Egresi Józsefné vezető asszisztens
Nagy Ferencné vezető ápolónő
- 2005 Puska Zoltánné vezető főnővér
Soós Istvánné vezető asszisztens

2006-tól a kórház már nem ad Kiváló Dolgozó kitüntetést, helyette Igazgatói Dicséretet rendszeresítettek.

A betegápolással kapcsolatos élelmezés

A betegápolás története több szempontú kutatást kíván, így az ápolási teendők ellátása mellett meghatározó tényező a betegek étrendje is. Ez a gyógyulás elősegítésének szintén egyik speciális része.

Az egykori ispotályok alaposabb megismerésének lehetőségét kívánom szolgálni azáltal, hogy közreadom a levéltári iratok között megtalált egykori „ételrendszabás”-ukat is. Ez az étrend az adott kor táplálkozástörténetének része, de összefügg a betegápolás krónikájának történetével is. Az étrend az 1829-es évből származik. (Megjegyzés: A pápai Asszonyi Ispotálytól kérték el mintának. H. Gy.)⁵²

Szövege az alábbi:

„A betegnek főz a számadó Felesége, naponként 33 K. (krajcár) egy személyre...

Egész Portió: regvel rántott leves, délre Tehén hus leves 10 lat tehénhus mártalékkal. Zuspeis hussal, 3 kenyér. Estve: Leves Zuspeis, kenyér.

Fél Portió: regvel rántott leves, délbe Tehén hus leves. Zuspeis 10 lat hussal, 2X Zsemlye.

Fertály Portió: regvel Borleves. Délbe Tehén hus leves betsinálva, 2X Zsemlye.

Estve hasonló...

A hideg lelősöknek és gyenge betegeknek jó Ó bor rendeltetik. A Beteg mindig regvel fölöstököm után eresztetik ki, ha meggyógyult.”

Az ó-borral való gyógyítás, mint gyógyszer még az 1856-ik évben is népszerű volt, ugyanis Ferenczy Alajos doktor 35 váltó forintot fizetett ki e célra.⁵³

Vásároltak piócat is a beteg testrészből a vér kiszívására. (Amikor a pióca teleszívta magát vérrel, megduzzadt és önként levált a szívott testrészről.)

A betegek élelmezéséről a mindenkori sebész gondoskodott. A betegek étkeztetési rendje az idők folyamán több változáson ment keresztül. A legjelentősebb változás 1854. aug. 12. után történt, mikor is a Szent Vince-rend gráci anyaegyházától Veszprémbe érkezett betegápoló apácák átvették a kórházban a konyha vezetését is.⁵⁴

*Az 1971. évi gyermekápolási tanfolyam a veszprémi gyermekkorházban
az ülő sorban (balra): dr. Paulik György, Halász Béláné, N.N. Dobson Ilona, dr. Halmai Anna, dr. Keszei Károly*

**A MUNKAMELLETTI EGÉSZSÉGÜGYI TANFOLYAMOK
EGYKORI OKTATÁSI FELELŐSEI, IGAZGATÓI**

*Dr. Horvai Jánosné
igazgató (1952-1955)*

*Halász Béláné
igazgató (1958-1976)*

*Schefferné Kriszti
okt. felelős helyettes (1952-1955)*

TANFOLYAMVEZETŐK

Fridler Gyuláné Livia

Balogh Edit

Ónódiné Borda Ilona

Nagy Ferencné Anikó

*Ápolási és csevegőgondozási tanfolyam vezetői és résztvevői
Az első sorban balról a 2. Borda Ilona tanfolyamvezető, 3. Flalász Béláné okl. igazgató, 4. Schefferné Krisztina ig. helyettes
5. dr. Tamás Judit orvos szakoktató*

ÁPOLÁSI IGAZGATÓK

Szanyi Imréné

Berta Ferencné

Vinkler Lajosné

Horváth Ferencné

VESZPRÉM MEGYEI TANÁCS KÓRHÁZA ÁLT. ÁPOLÓNŐKÉPZŐ VÉGZETT NŐVEIREI

 Dr. Gyulafalvi Ernő Bőrgyógyász	 Dr. Hildt Árpád Fülszervi betegségek szakorvosa	 Dr. Hegyesi Ernő Fülszervi betegségek szakorvosa	 Dr. Gyulafalvi Ernő Fülszervi betegségek szakorvosa	 Dr. Hoppás Károly Infektológus	 Dr. Bányai János Fülszervi betegségek szakorvosa	 Dr. Papp Károly Fülszervi betegségek szakorvosa	 Dr. Varga János Fülszervi betegségek szakorvosa	 Dr. Varga János Fülszervi betegségek szakorvosa
 Dr. Mészáros György Fülszervi betegségek szakorvosa	 Dr. Károlyi Ferenc Fülszervi betegségek szakorvosa	 Dr. Horváth János Fülszervi betegségek szakorvosa	 Dr. Horváth János Fülszervi betegségek szakorvosa	 Dr. János Konkoly Fülszervi betegségek szakorvosa	 Dr. Lovas János Fülszervi betegségek szakorvosa	 Dr. Erőss Péter Fülszervi betegségek szakorvosa	 Dr. Borsos János Fülszervi betegségek szakorvosa	 Dr. Borsos János Fülszervi betegségek szakorvosa
 Dr. Kálmán László Fülszervi betegségek szakorvosa	 Dr. Papp János Fülszervi betegségek szakorvosa	 Dr. Varga János Fülszervi betegségek szakorvosa	 Dr. Varga János Fülszervi betegségek szakorvosa	 Dr. Horváth János Fülszervi betegségek szakorvosa	 Dr. János Konkoly Fülszervi betegségek szakorvosa	 Dr. János Konkoly Fülszervi betegségek szakorvosa	 Dr. Bányai János Fülszervi betegségek szakorvosa	 Dr. Bányai János Fülszervi betegségek szakorvosa

1959

1961

Ápolónői tanfolyam végzett nőrendései a Megyei Kórházban (1959-1961)

A VESZPRÉMI ÁLLAMI CSECSEMŐ ÉS GYERMEKÁPOLÓ- KÉPZŐ ISKOLA 1955-BEN VÉGZETT

HALLGATÓI.

J. GÁL ISTVÁN
tanár, 1. osztály

J. HORVÁTH JENŐ
tanár, 2. osztály

J. FEHÉR IMRE
tanár, 3. osztály

J. FARKAS ISTVÁN
tanár, 4. osztály

J. SZABÓ ISTVÁN
tanár, 5. osztály

J. Kócskai Mihály
tanár, 6. osztály

J. Kócskai Mihály
tanár, 7. osztály

J. Kócskai Mihály
tanár, 8. osztály

J. Kócskai Mihály
tanár, 9. osztály

J. Kócskai Mihály
tanár, 10. osztály

J. Kócskai Mihály
tanár, 11. osztály

J. Kócskai Mihály
tanár, 12. osztály

J. HORVÁTH JENŐ

J. FEHÉR IMRE

J. FARKAS ISTVÁN

J. SZABÓ ISTVÁN

J. KÓCSKAI MIHÁLY

J. KÓCSKAI MIHÁLY

J. KÓCSKAI MIHÁLY

J. KÓCSKAI MIHÁLY

J. KÓCSKAI MIHÁLY

J. KÓCSKAI MIHÁLY

J. KÓCSKAI MIHÁLY

J. KÓCSKAI MIHÁLY

J. KÓCSKAI MIHÁLY

J. KÓCSKAI MIHÁLY

J. KÓCSKAI MIHÁLY

J. KÓCSKAI MIHÁLY

J. KÓCSKAI MIHÁLY

J. KÓCSKAI MIHÁLY

J. KÓCSKAI MIHÁLY

J. KÓCSKAI MIHÁLY

J. KÓCSKAI MIHÁLY

J. KÓCSKAI MIHÁLY

J. KÓCSKAI MIHÁLY

J. KÓCSKAI MIHÁLY

J. KÓCSKAI MIHÁLY

J. KÓCSKAI MIHÁLY

J. KÓCSKAI MIHÁLY

J. KÓCSKAI MIHÁLY

J. KÓCSKAI MIHÁLY

J. KÓCSKAI MIHÁLY

J. KÓCSKAI MIHÁLY

J. KÓCSKAI MIHÁLY

J. KÓCSKAI MIHÁLY

J. KÓCSKAI MIHÁLY

J. KÓCSKAI MIHÁLY

J. KÓCSKAI MIHÁLY

J. KÓCSKAI MIHÁLY

J. KÓCSKAI MIHÁLY

J. KÓCSKAI MIHÁLY

J. KÓCSKAI MIHÁLY

J. KÓCSKAI MIHÁLY

J. KÓCSKAI MIHÁLY

J. KÓCSKAI MIHÁLY

J. KÓCSKAI MIHÁLY

Csecsemő és gyermekápolónői tanfolyam végzett növendékei a Magyar Gyermekkórházban (1953-1955)

Jegyzetek

- 1 Révai nagy lexikon, XVII. 1925. 568.
- 2 GUTHEIL Jenő: Az Árpád-kori Veszprém, 1989. 210–212.
- 3 Révai nagy lexikon, XVII. 523. „Az Árpád-korban hazánkban is erősen elterjedt a Szent Lázár rend... E néven Magyarországon is letelepedett a lazarista rend, mely főleg melegforrások mellett (Buda, Esztergom, Curgó, Szentes stb.) gyógyító intézeteket xenodochiumokat alapítottak. A szerzetesek és főnökeik többnyire maguk is a leprás betegek sorából kerültek ki.”
- 4 CHOLNOKY Jenő: Veszprém földrajza. In: Veszprém jelene és múltja. 1912. 204.
- 5 Szent István király fiára, Imre hercegre (1007–1031) a magyar királyi trón várt. Ennek ellenére szüzességi fogadalmat tett Veszprémben a Szent György-kápolnában. A feleségével testvérként élt. 1031. szeptember 2-án egy Veszprém környéki vadászaton vadkan sebezte halálra. Feltehetően politikai gyilkosság áldozata lett.
- 6 Révai Lexikon, 1915. XIII. k. 397.
- 7 BÉKEFI Remig: Orvosok, betegségek és gyógyítás Magyarországon az Árpádok korában, 1912. 11, 12.
- 8 HORNIG Károly: Veszprém múltja és jelene, 1912. 13, 28.; GUTHEIL Jenő: Az Árpád-kori Veszprém, 1979. 193–194.
- 9 NAGYBÁKAI Péter: Céhek, céhemlékek Veszprém megyében, 1971. 28.
- 10 BUDA József: A betegápolás története, 1994. 185. Több betegápoló rend volt Magyarországon, pl. Isteni Megváltó Leányai, Isten Üdvözítő Nővérei, Szent Keresztről nevezett nővérek, Szent Benedek Leányainak Társasága stb.
- 11 KAPRONCZAY K.–SZEMKEŐ E.: A magyar ápolóképzés kezdete. In: Orvostörténeti Közlemények, 1983. 102–104.
- 12 VeML. Vármegyei Áll. biz. ülés: 1397/1948. július 17. és 2164/1848. szeptember 22. jkv.
- 13 Feltehetően ezen 48-as időből maradt meg egy kórlap, amelyet dr. Csolnok Ferenc kórházigazgató olyan nagy becsben tartott, hogy két üveglap közé zárva, azt fémkeretbe állítva őrizte irodai vitrinjében. Az akkori borbély-sebész diagnózisa az alábbi szöveg volt: „Lőtt seb a segge partján.” Az 1945. március 21-i éjszakai iszonyatos bombázás során az épülettel együtt minden megsemmisült. (Adatközlő Csongor Miklós volt gazdasági igazgató. 1908–1995.)
- 14 SZÉKELY Sándor: Az orvostudomány története, 1960. 204–205.
- 15 HANTOS János: A nemzetközi és a magyar vöröskereszt. 1987. 10–11.
- 16 HANTOS János: A magyar vöröskereszt 100 éve, 1981. 73–76.
- 17 KAPRONCZAY Károly: A magyar ápolóképzés kezdetei. In: Orvosi Hetilap, 1983. 124. évf. 344–350.
- 18 120 éves a Tűzoltó utcai Gyermekklinika története. (A volt Fehér Kereszt Gyermekkórház)
- 19 HOGYA György: A veszprémi kórház története, 1983. 66–67.
- 20 Veszprémi Hírlap, 1914. aug. 15. 3.
- 21 KORITSÁNSZKY Ottó: Emlék a veszprémi cs. és kir. hadikórházokról, 1914–1915. = EKMK-ban E. 098 sz. a. díszkötésben található.
- 22 Veszprémi Hírlap, 1914. október 4.
- 23 HANTOS János: A Magyar Vöröskereszt 100 éve. 1981. 97.
- 24 HANTOS János: A Magyar Vöröskereszt 100 éve, 1981, 108.
- 25 Veszprémi Hírlap, 1940. május 5.
- 26 Veszprémi Hírlap, 1940. november 17. 1.
- 27 A fénykép eredetije dr. Mesterházy Ferencné (1906–2007) leszármazottai birtokában van Balatonfüreden.
- 28 Dr. PÁVICS Lászlóné DE CHATEL Marika visszaemlékezése. Napló, 2012. szept. 29. 10. és HOGYA György: A M. Kir. 7. Honvéd Tábortórák története, 1993.
- 29 Veszprémvármegye, 1944. augusztus 20. 2.

- 30 HOGYA György: A veszprémi kórház története, 1983. 97–100. HOGYA György: A M. Kir. 7. Honvéd Tábori Kórház története, 1993. 26–62.
- 31 Magyarország vesztesége a második világháborúban. In: Magyarország a XX. században, 1996. I. k. 397.
- 32 A Padányi Schola Catholica 150 éves jubileumi évkönyve. 2004. 217. HOGYA György: A M. Kir. 7. Honvéd Tábori Kórház története, 1993. 60.
- 33 Napló, 2007. április 14. sz.
- 34 HOGYA György: 150 éves a veszprémi kórház. 1980. Kézirat. VII.
- 35 TAKÁCS Lajos: Ranolder János veszprémi püspök élete és munkássága. 1987. 50–51.
- 36 Adatközlőm TÓTH Béla (Veszprém, 1918–Kaposvár, 2002)
- 37 Dr. HEIM Pál: az egészségügyi segédszemélyzet kérdéséről. In: Orvosi Hetilap, 1927. október 23-i 43. szám
- 38 Az 1950. évi 34. törvényerejű rendeletet ugyancsak 1950. szeptember 7-én hirdették ki, azonban a szerzetesrendnek gyakorlati feloszlata korábban megtörtént.
- 39 A Balatonalmádi kitépített 10 apáca: 1. Nagy Valéria főnöknő, 2. Berczeli Anna ápoló, 3. Bogdán Etelka konyhás, 4. Eberhard Cecília műtős, 5. Huszár Paula ápoló, 6. Helmich Emma ápoló, 7. Laczkovics Erzsébet ápoló, 8. Mészáros Henrika ápoló, 9. Schneider Romána mosodás, 10. Tóth Kaszilda ápoló. Kalmár Jácinta nővér a hozzátartozóihoz távozott.
- 40 Berczeli Anna nővér (1918–2007), mint osztályos ápolónő, 1958-ban szerelmi házasságot kötött Polgár Lajos (1921–1990) ápolóval, MÁV mozdonyvezetővel. Házasságukból 1959-ben egy fiúgyermek született, sajnos előbb, 1963-ban a fia, majd 1990-ben a férje is elhalálozott.
- 41 Magyar Egészségügy 25 éve. 1970. 19.
- 42 VeML. VMT Eü. O. irata. XXIII. 19/A. Szám: 3410-182/1951. XI. o.
- 43 VeML. Mft. Szám: 1416-13/1953.
- 44 Az 1953-a év elején felvételt nyert a tanfolyamra egy olyan segédápolónő, akit a kommunista párt javasolt erre a pályára. A neve Vörös Mari volt. Az egyik előadást a gyermekkórház adjunktusa, dr. Szakál István tartotta. Az előadás után Vörös Mari úgy tájékoztatta a munkatársait, hogy dr. Szakál István „nem is orvos, csak egy adjutáns”. Pár nap múlva alkalmatlansága miatt, saját kérésére, megszüntették a munkaviszonyát.
- 45 Mellékesen jegyzem meg, hogy a keresztneveket nem tudta magyarosan kiejteni, így pl. hogy Zsóka, hasonlóan Évike helyett Evika, lányok helyett lanyok-at mondott.
- 46 VeML. MTVB. Eü. O. Munkakönyv nyilvántartó XXIII. 4. 269. doboz
- 47 VeML. MTVB. Eü. O. Munkakönyv nyilvántartó. XXIII. 4. 269. d.
- 48 A Padányi Schola Catholica 150 éves jubileumi évkönyve 1854–2004. 2004. 229.
- 49 Megjegyzem, hogy egy személyről tudok, aki évtizedeken keresztül nem tudott szakképesítést szerezni, ezért kénytelen volt segédápolónőként dolgozni. Viszont olyan határozott fellépéssel és jó beszédkészséggel rendelkezett, hogy önkéntelenül főnövérnek szólították a betegek, melyet mindenki tudomásul vett. Az alapfeladatok ellátása mellett kimagasló kedvességgel végezte a betegek étkeztetésével kapcsolatos teendőket. Jó munkájáért Kiváló Munkáért elismerésben részesült.
- 50 Nővér c. lap, 2007/1. 16–17. Az egészségügyi képzések története.
- 51 Ilyen volt pl. POLT Márkné: Emlőbetegségek képalkotó diagnosztikája kórházunkban (2000), VISZT Anikó: Az oszteoporózis mozgásterápiája (2003), SZIRBEK Rita: A légzős betegségekről (2006), HOLLER Istvánné: A nővér szerepe a biológiai terápia folyamatában (2007) stb.
- 52 VeML. V–105. Jelzet 11.
- 53 VeML. V–106. Jelzet 13.
- 54 TAKÁCS Lajos: Ranolder János veszprémi püspök élet és munkássága 1806–1875. 50–51.

II. VESZPRÉM BÖLCSŐDÉI

VESZPRÉM BÖLCSŐDÉI

A bölcsőderendszer kialakulása hazánkban és Veszprémben

Hazánkban az első bölcsődét, karitatív alapon, Pesten hozták létre 1852-ben. Létrehozója és üzemeltetője a Pesti Bölcsődéi Egylet volt, amely majdnem egy évszázadon át játszott szerepet a bölcsődék létesítésében és fenntartásában.

Az említett első bölcsőde létesítése – mely nem állami és nem üzemi bölcsőde volt –, a rendelkezésre álló irodalom alapján „1852-ben Pesten létesült, amelyben naponta 20–30 négytízéves korú, olyan munkásgyermeket gondoztak, akiknek szülei házon kívül dolgoztak”.¹

A közegészségügy rendezéséről szóló 1876. évi XIV. törvénycikk abban a korban európai viszonylatban is kiemelkedő jelentőségű volt. Ennek a VII. fejezete a gyermekvédelemmel foglalkozik, amelyet alaposan kiegészít az 1891. évi XV. törvénycikk II. fejezetének 8. §-a, mely szerint „A bölcsődék kora reggeltől estig nyitva tartandók s a gyermekek déli étkezést is ott nyerjenek.”

Egy dokumentum szerint „Az első üzemi bölcsőde Kassán létesült 1908-ban, egy dohánygyár mellett, egy volt katonai laktanya épületében. A dohánygyárban dolgozó mintegy 1600 és a Frank-kávégyárban dolgozó 600 munkásnő gyermekeit helyezték itt el, így védve a csecsemőket az elpusztulástól. A bölcsődének olyan nagy sikere volt, hogy még külföldről is elfjöttek meglátogatni, és a legnagyobb elismeréssel nyilatkoztak a nagyszerű kezdeményezéséről. A legnagyobb érdem az volt, hogy volt egy minta, amit le lehetett másolni, hogy rávehették az államot arra, hogy az árvaszék által elhagyottá nyilvánított gyermekek védelmének kívül (az 1901. évi VIII. tc. Az állami gyermekmenhelyekről) egy másik gyermekvédelmet is beiktasson, esetleg egy tökéletesebbet.”²

A II. világháború előtt, az utolsó békeévben, 1938-ban, csak 37 bölcsőde működött 1000 férőhellyel, azonban a vesztes háború ellenére 1968-ban már 39 140 férőhely állt a rászorulóknak segítségére.³ Bölcsődék karitatív alapon tehát már 1945 előtt is működtek. Nagyarányú fejlődés azonban csak 1950 után indult meg, amikor kialakult a tanácsrendszer, létrejött az egészségügy egységes irányítása és a bölcsődék létesítése állami feladattá vált.

Az első bölcsőde Veszprémben

Döntő fordulat a bölcsődehálózat kialakulásában, illetve a bölcsődék számának növekedésében a 13430/1948./1949. I. 7./ Korm. r. kiadása után következett be.

Hazánkban a II. világháború utáni politikai, gazdasági és társadalmi változás következtében a nők egyenjogú tagjai lettek a társadalomnak. A munkához való joguk is valószínűleg lett, így nagy számban kezdték bevonni őket a termelő munkába.

Veszprémben az első bölcsőde megnyitása 1949. szeptember 1-jén, a Szent István u. 73. sz. alatt történt. A Magyar Nemzeti Bank egykori szállójának igénybevétele, illetve Róna Sándor bankigazgató, a Vöröskereszt helyi elnöke emberbaráti segítségével útján a Lőszerművekbe (1968-tól Bakony Művek) dolgozni kijáró asszonyok csecsemőinek elhelyezésén így kívántak segíteni. A bölcsődét az épület emeletén létesítették, az épület földszintjén az óvoda működött. A bölcsődei férőhelyek száma 20 volt, de ha a szükség úgy hozta, akkor 30 csecsemőt is átvettek. 1956-ban a bölcsődei részt megszüntették. A bölcsőde vezetője Dömsödi Zoltánné Bajcsy Izabella (1923-2011) okleveles gondozónő volt.

Jelenleg ebben az épületben működik a Dózsavárosi Klubkönyvtár.

(Fotó: Feketéné Martin Katalin)

*A Szent István utca 73. szám alatti volt bölcsőde (1949–1956),
jelenleg klubkönyvtár*

I. Sz. Bölcsőde, Veszprém, Dózsa Gy. u. 13.

A fotón

Megnyílt 1952-ben

Megszűnt 1986. december 31-én

1. N. N., 2. N. N.
3. Bulissáné Ica néni
4. Spániczné Éva

A földterületet dr. Galamb István járásbíró a saját kertjéből ajándékozta 1901-ben Veszprémnek óvodaépítéshez.

A Ratkó-korszak idején, vagyis az 1950-es évek elején, országszerte sok csecsemő született. Bölcsődei elhelyezésüket úgy lehetett biztosítani, hogy a Dózsa György úti óvodaépület emeleti részét berendezték 40 férőhelyes bölcsődének. A földszinten továbbra is óvoda működött, illetve működik ma is, most már mindkét szinten.

A bölcsőde vezetői: Fazekas Sándorné
Dr. Lóczy Lászlóné

A II. Sz. „NAPSUGÁR” Bölcsőde, Veszprém, Kengyel u. 1.

1955 óta működik. Összes alapterülete	1889 m ²
Az épület alapterülete	416 m ²

Jelenleg 48 férőhellyel működik. A dolgozók száma 18.

Volt vezetői: Bérci Károlyné Irénke
Regovics Istvánné
Kovács Lászlóné

Jelenlegi vezetője: Krámlí Krisztina

Ez az épület volt a városban az első, ami bölcsődének készült 44 férőhellyel. 2011-ben egy megnyert uniós pályázat segítségével az egész épületet átépítették a mai kívánalmaknak megfelelően. Egyúttal energiahatékonysági felújítás is történt.

(Fotó: Óvádi Henriett)

A II. Sz. Bölcsőde dolgozói, Veszprém, Kengyel u. 1. sz.

1. Huszti Józsefné szakgondozó	9. Nagy Jolán technikai dolgozó
2. Olácsi Judit vezető-helyettes	10. Kovácsné B. Réka gazdasági ügyintéző
3. Szendrővári Viktória szakgondozó	11. Filó Tiborné technikai dolgozó
4. Bódis Lászlóné gondozónő	12. Áfra Imréné technikai dolgozó
5. Farkas Mónika gy. nevelő	13. Léber Antalné
6. Krámlí Krisztina bölcsőde-vezető	14. Makay Katalin szakgondozó
7. Németh Gabriella konyhai dolgozó	15. Varga Csaba karbantartó
8. Kiss Virág szakgondozó	

**III. Sz. Bölcsőde, Veszprém, Mikszáth K. u.13.
(jelenlegi címe Mikszáth K. u. 31. „Fiatalok Háza”)**

Megnyílt 1972-ben.   Megszűnt 1997-ben.

Az ikerház, amely 1964-ben épült, vásárlással a Városi Önkormányzat tulajdonába került. A nagy számú gyermekáldás tette szükségessé egy újabb bölcsőde létrehozását. Az átalakítás után 45 férőhelyes bölcsődeként működtették.

Egykori vezetői: Csizmadiáné Benkő Edit
Ávárné Nagy Erzsébet
Sári Lászlóné Júlia

A gyermeklétszám csökkenése következtében az épületben az egészségügyi gazdasági és műszaki szolgálatot (GAMESZ) helyezték el.

IV. Sz. Bölcsőde, Veszprém Hóvirág u. 10.

Megnyílt 1957. január 3.   Megszűnt 1991.

A helyi Népújságban olvasható, hogy „... a Hóvirág lakónegyedben 40 személyes, emeletes, új, modern bölcsőde építését kezdte meg a 71/2. sz. Építőipari Vállalat... egymillió forint költséggel... Fűtését úgy oldják meg, hogy a padlóba és a mennyezetten elhelyezett csövekből sugározzák majd a meleget.”⁴

„Megnyílt 1957. január 3-án, 44 férőhellyel. Saját konyhája és teakonyhája van, mely utóbbi sterilizálóval is el van látva.”⁵

Volt vezetői: Spánitz Mihályné Éva
Bérci Károlyné Irénke

Az épületben 1991 óta az Idősek Napközi Otthona működik.

V. Sz. Bölcsőde, Veszprém, Ördögárok u. 5. sz.

1967 óta működik. Összes alapterülete 5.200 m²
Az épület alapterülete 808 m²

Jelenleg 84 férőhellyel működik az egészséges csecsemők és 6 férőhellyel a speciális gondozást igénylők számára.

A dolgozók száma 33 fő.

Volt vezetői: Gelencsér Istvánné
Gipp Andrásné Erzsi

Jelenlegi vezetője: Maróti Béláné

Az V. Sz. Bölcsőde dolgozói, Ördögárok u. 5. (2013)

1. Barcza Dándorné gazdasági vezető	10. Mihályi Erzsébet gondozónő
2. Réfi Ferencné szakácsnő	11. Józsné Komáromi Andrea gondozónő
3. Maróti Béláné bölcsőde-vezető	12. Farkas Gyuláné takarítónő
4. Haászné Szabó Éva vezető-helyettes	13. Bálintné Polgár Judit gondozónő
5. Zsupányi Edig konyhai dolgozó	14. Bertalan Gézáné gondozónő
6. Sárváriné Sebő Mária konyhai dolgozó	15. Lőrincz Antalné gondozónő
7. Koszorús Gyuláné konyhai dolgozó	16. Garamvölgyiné Somogyvári Éva
8. Kapásné Havas Edit takarítónő	17. Balassa Valéria gondozónő
9. Tímár Csabáné gondozónő	

Veszprém Megyei Tanács VB. Egészségügyi osztálya.

Ügyintéző: dr. Szabó/Csné.

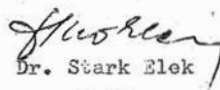
Szám: 21.966/1966.

M Ü K Ö D É S I   E N G E D É L Y .

Veszprémben a Kiss Lajos lakótelepi Martos Flóra utcában
újjonnan épült 80 férőhelyes tanácsi bölcsőde működését
engedélyezem.

Hytivatartási ideje: Reggel fél héttől, délután hat óráig.

V e s z p r é m . 1966. december 22.

Dr. Stark Elek
megyei főorvos.

VI. Sz. „VACKOR“ Bölcsőde, Veszprém, Halle u. 1.

1973 óta működik. Összes alapterülete 7459 m²

A pavilonrendszerű épület alapterülete 1843 m²

Jelenleg 144 férőhellyel működik.

A dolgozók létszáma 44 fő

Volt vezetői: Csizmadiáné Benkő Edit

Farkas Ferencné Anci

Gipp Andrásné Erzsí

Jelenlegi vezetője: Sulyok Józsefné Ibolya

A VI. Sz. „VACKOR” Bölcsőde dolgozói, Veszprém, Halle u. 1. sz.

1. Boros Zoltánné Jola
2. Jakabné Vertetics Mária
3. Némethné Zilay Mónika
4. Homoki Józsefné Zsuzsa
5. Zoller Zsanett
6. Nagy Veronika
7. Bauer Linda
8. Templom Lejla
9. Papp Lajosné Mariann
10. Bartha Gáborné Éva
11. Filó Zita
12. Szecsődi Ferencné Anca
13. Severnyák Andrea
14. Németh Márta
15. Gulyás Zoltánné Adrienn
16. Gulyásné Marton Márta
17. Sipos Anett
18. Kugler Jánosné Györgyi
19. Bokor Mária
20. Molnárné Klespicz Judit
21. Szücs Beatrix
22. Rukk Terézia
23. Tál Lászlóné Marika
24. Nagy Adrienn
25. Pichnerné Szűjártó Andrea
26. Sulyok Józsefné Ibolya vezető
27. Pál Szabó Sándorné Piroska
28. Erdélyi Rita
29. Kurja Ferencné Gyöngyi
30. Ruzsinszkiné Szücs Judit
31. Poórné Vincze Ilona
32. Sárfi Krisztina

MŰKÖDÉSI ENGEDÉLY

A 138/1970. /VIII.21./ VTVB. határozat,
valamint a VTVB. Műszaki Osztálya által
2487/1973. sz. Használatbavételi enge-
délye alapján a
Hallé u. 1. sz. alatti VI. sz. Bölcsőde

m ü k ö d é s é t

120 férőhellyel

1973. december 30-tól engedélyezem.

Veszprém, 1973. december 30.

Dr. Paulik György
városi főorvos

VIRÁGOS VESZPRÉMÉRT

1997.

OKLEVÉL

Bóbita Bölcsöde

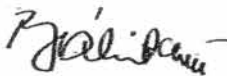
.....
részére

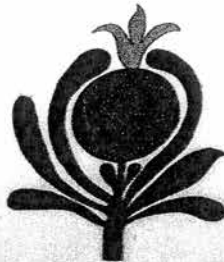
A VIRÁGOS VESZPRÉMÉRT VERSENYEN ELÉRT

I.

helyezésért

Veszprém, 1997. július 25.

dr. Bálint György
zsűrielnök

Dióssy László
polgármester

VESZPRÉM MEGYEI
KORMÁNYHIVATAL
SZOCIÁLIS ÉS GYÁMHIVATALA

TANÚSÍTVÁNY

Veszprém Megyei Jogú Város Egyesített Bölcsődéje Vackor Bölcsőde

gyermekjóléti intézmény engedélyezett működéséről

Fenntartó neve, székhelye: **Veszprém Megyei Jogú Város Önkormányzata**
8200 Veszprém, Óváros tér 9.

Elérhetősége: **Telefon: 88/549-100**
E-mail: gmohos@gov.veszprem.hu

Intézmény neve: **Veszprém Megyei Jogú Város Egyesített**
Bölcsődéje Vackor Bölcsőde

Székhelye: **8200 Veszprém, Cserhát ltp. 13.**

Telephelye: **8200 Veszprém, Halle u. 1.**

Ágazati azonosító: **S0085514S0085552**

Férőhelyek száma: **144 fő**

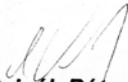
Az intézmény működési engedélye alapján az alábbi szolgáltatások nyújtására jogosult:

gyermek napközbeni ellátása – bölcsőde

A működési engedély hatálya: **határozatlan**

Veszprém, 2012. május 21.

dr. Szivák Péter
hivatalvezető

8200 Veszprém, Megyeház tér 1. Telefon: (88) 579-330 Telefax: (88) 620-005
E-mail: gyamhivatal@vpmkh.hu

VII. Sz. Bölcsőde, Veszprém, Batthyány u. 12.

Megnyílt 1977.

Megszűnt 1991.

A lakosság számának növekedése következtében létesített Jutasi úti lakótelep, és a már meglévő Újtelep családi házai közé ékelve, 140 férőhellyel épült meg a bölcsőde. Az 1985. augusztus 15-i berhidai földrengés következtében a berhidai csecsemőotthon 120 gondozottját ideiglenesen itt helyezték el.

Volt vezetője: Szóka Józsefné Marica.

1991. szeptember óta ebben az épületben működik a Bárczy Gusztáv Általános Iskola és Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény.

VIII. Sz. Módszertani Bölcsőde, Veszprém, (Ma: Cserhát ltp. 13.)

1979 óta működik. Összes alapterülete	6.800 m ²
Az épület alapterülete	1.626 m ²

Jelenleg 120 férőhellyel működik.

A dolgozók száma 46 fő.

Volt vezetői: Dr. Ávár Istvánné Nagy Erzsébet

Gipp Andrásné Erzsébet

Barbainé Bérci Klára

Jelenlegi vezetője Vájer Lászlóné Györgyi.

A bölcsődékben az egységes ellátási, gondozási és irányítási elvek érvényre jutása érdekében a 22/1990.Eü. M. számú rendelettel 1970-ben Budapesten létrehozták a Bölcsődék Országos Módszertani Intézetét. Következő lépésként vidéken a megyeszékhelyeken kialakították a módszertani továbbképző bölcsődei hálózatot. A Veszprém Megyei Tanács VB. 222/1983./vb.) sz. határozatával Veszprém város VIII. számú bölcsődéjét jelölték ki a szakmai és módszertani feladatok ellátására. Címe és székhelye: Megyei Módszertani Bölcsődék, Veszprém, Csaplár J. u. 12. „A megyei módszertani bölcsőde kettős feladatot lát el: egyrészt, mint a városi bölcsődék egyike, gondoskodik az oda felvett gyermekek gondozásáról, neveléséről, másrészt, mint módszertani intézmény, irányító, ellenőrző és továbbképzési megyei feladatokat lát el.”

A Módszertani Bölcsőde 1984-től végezte a megyére kiterjedő tevékenységét. Az intézményt 1993. január 1-től a jelenlegi helyén, mint a városban működő bölcsődék Egyesített Intézményét hozta létre az Önkormányzat. Első vezetője dr. Hajdu László gyermekgyógyász főorvos volt. Jelenleg három fő végzi az irányítási teendőket: Barbainé Bérci Klára vezető, Baloghné Nagy Mária gazdasági vezető és Szalay Veronika humánpolitikai ügyintéző.

Országos Módszertani Bölcsődei Kongresszus Veszprémben, 1987. szeptember

1. N. N., 2. Dr. Ávár Istvánné bölcsődevezető, 3. Dr. Polonyi Erzsébet BOMI igazgató, 4. Dr. Hegyi István megyei főorvos, 5. Dr. Tőkés Ágnes városi vezető főorvos, 6. Dr. Piri Ida megyei vezető főorvos, 7. Dr. Horváth László városi tanácselnök-helyettes

A Módszertani Bölcsőde dolgozói (2013)

1. Vájer Lászlóné vezető, 2. Kerpács Ilona, 3. Baloghné Nagy Mária, 4. Szabóné Nagy Róza, 5. Czirok Lászlóné, 6. Simonné Gróf Anikó, 7. Szalai Veronika, 8. Vaczula Klára, 9. Lukacsicsné Szalai Hajnalka, 10. Kugler Henrietta, 11. Kérbel-Gere Hajnalka

1. Schuppán Józsefné, 2. Slavonics Viktória, 3. Bauer Kata, 4. Vankó Gyuláné, 5. Bábos Krisztina, 6. Kovács Miklósne, 7. Dezső Tünde, 8. Bakonyi Béláné, 9. Szabóné Hren Judit, 10. Gelencsérné Bolla Erzsébet, 11. Török Anikó, 12. Tóth Tiborné, 13. Tóbiás Annamária, 14. Szörkönné Vecsey Beatrix, 15. Simon Tamásné, 16. Vörösházi Kinga

1. Varga Anikó, 2. Deli Lajosné, 3. Kajári Gézáne, 4. Novák Imréné, 5. Szabóné Varga Bernadett, 6. Varga Zsanett, 7. Baráth Veronika, 8. Horváthné Kálmán Éva, 9. Dornai Ramóna, 10. Gerőcs Zoltánne

A VIII. Sz. Módszertani Bölcsőde dolgozói (1985)

1. Dr. Ávár Istvánné Zsuzsa vezető	16. Feczko Krisztina
2. Dobos Ferencné Csilla	17. Eczli Gyuláné Kati
3. Kovács Józsefné Annus néni	18. N. N.
4. Kollár Csabáné Zsuzsa	19. Gipp Andrásné Erzsi
5. Kiss Attiláné Ági	20. Kajári Gézőné Ildi
6. Németh Sándorné Erzsi	21. Barbainé Bérci Klári
7. Deák Gergelyné Magdi	22. Jankó Jánosné Zsuzsa
8. Pleszinger Józsefné Erzsi	23. Weisz Mihályné Teca
9. Payer Mártonné Margit	24. Bors Tiborné Anci
10. Noszlopy Dezsőné Erzsi	25. Kéri Kálmánné Ili
11. Lang Kálmánné Joli	26. Kovács Jenőné Eta
12. Kálózi Istvánné Margó	27. N. N.
13. Antal Miklósne Éva	28. Nagy Gáborné Klári
14. Hajagos Istvánné Magdi	29. Répás Józsefné Gizi
15. Böröczki Attiláné Jutka	30. Patakiné Hegyi Ica

IX. Sz. „APRÓFALVI” Bölcsőde, Veszprém, Lóczy Lajos u. 22.

1982 óta működik. Összes alapterülete	5.276 m ²
Az épület alapterülete	1.230 m ²

Jelenleg 72 férőhellyel működik.

A dolgozók száma 31.

Volt vezetői: Szenté Józsefné Kati
Cserháti Károlyné Györgyi

Jelenlegi vezető Riz Józsefné Marika

Az Aprófalvi Bölcsőde dolgozói, Veszprém, Lóczy L. u. 22. (2005)

Felső sor, balról jobbra haladva:

1. Juhász Józsefné Zsuzsi	11. Németh Lászlóné Kati
2. Tóta Zoltánné Kati	12. Riz Józsefné Mária
3. Benis Józsefné Mária	13. Rába Imre
4. Rauth Ferencné Ibolya	14. Balogh Miklósné Ili
5. Timmer Jánosné Rózsi	15. Mucsi Ferencné Mária
6. Nagy Gellai Miklósné Eszti	16. Soha Ottóné Ildi
7. Golubkovics Ottóné Teri	17. Czink Gabriella
8. Török Józsefné Éva	18. Hornyák F. Csabáné
9. Boros Gáborné Lilla	19. Jámbor Lászlóné
10. Gelencsérné Szokodi Tünde	20. Rajkai Ferencné

VÁROSI TANÁCS VB EGÉSZSÉGÜGYI OSZTÁLYA
VESZPRÉM, SZABADSÁG TÉR 15. Tel:12-036

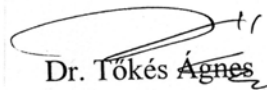
Szám: 11.992/4/1982.

M Ü K Ö D É S I E N G E D É L Y

A veszprémi Komócsin Zoltán u. 22. szám alatt ujonnan
épült 120 férőhelyes tanácsai bölcsőde működését

1982. szeptember 20-tól kezdődően
engedélyezem.

V e s z p r é m, 1982. szeptember 20.

Dr. Tókes Ágnes

városi-járásai főorvos h.

X. Sz. NIKE Bölcsőde, Veszprém, Jutasi út 79.

Megnyílt 1974.

Megszűnt 1995.

A bölcsődét 1986-ban örökölte Veszprém önkormányzata a Fűzfői Nitrokémia Vállalat-tól és 60 férőhellyel működtették. 1995 óta Erdei Óvodaként működik tovább.

A bölcsőde vezetői: Király Istvánné Mara
Sulyok Józsefné Ibolya

VEML Fotó Adattára

Építők Üzemi Bölcsődéje, Veszprém, Bajcsy–Zs. u. 15–17.

Megnyitás éve 1950.

Megszűnt ismeretlen időben.

A város első üzemi bölcsődéje volt. Az egykori Bajcsy–Zsilinszky utcában (ma Brusznjai u.) volt a zsidó iskola utáni Linczmayer- és Cseresnyés-féle házakban (házszám 15. és 17.) létesített Építők Klubjával együtt működtették. A férőhelyek száma itt még csak 16 volt. Ezen épületek helyén áll ma az OTP Bankház.

Rövid idő elteltével a Nárcisz utcai, illetve a Victor Hugo utcai épületbe helyezték át, így pl. a Márffy Aladár mérnök házát is emlegetik.⁶

BM. Rendőrség Üzemi Bölcsődéje, Erzsébet liget 1. sz.

Megnyílt 1952.

Megszűnt 1989.

Eredetileg a Ferenc József korabeli, egykori pandur laktanya épületében működött, de üzemeltették a József Attila utcai un. Márföldy-házban is.

Ebbe a bölcsődébe – néhány kivételtől eltekintve –, csak belügyi dolgozók gyermekeit vették fel.

Ismert vezetői: Szabó Lajosné Kati
Kuczi Zsigáné Erzsi

Utolsó vezetője Tamásné Koltai Judit volt (1978–1989 között).

BM. Rendőrségi Bölcsőde dolgozóinak egy csoportja:

1. Tekes Istvánné Jutka, 2. Somhegyiné Gizi, 3. Belánné Annus (szakács),
4. Kerekesné Magda, 5. Peselné Vali, 6. Szokodiné Joli, 7. Vargáné Olgi

Fotó: Zwicker

A Bakony Művek Üzemi Bölcsődéje, Cser-erdő

A nyitás éve 1954.

Megszűnt 1989.

A Bakony Művek (korábban Lőszerművek) gyártelepén egy munkásszálló céljára létesített épületet alakítottak át bölcsődei célra. A férőhelyek száma 40 volt. Az épületben óvoda is működött.

Ismert vezető gondozónó: Vigh Sándorné Sztanek Anna
Bertalan Lászlóné

Orvosuk dr. Bukovinszky Zoltán volt.⁷

Tudományos Intézetek Üzemi Bölcsődéje, Veszprém, Egyetem u. 3.

Megnyitás éve 1967.

Megszűnés éve 1989.

Annyit tudunk róla, hogy az Egyetem u. 3. sz. alatti emeletes épületben működött. Továbbá, hogy „...*Átadás, illetve vétel útján jutott egyetemi kezelésbe a bölcsőde és óvoda épülete, amelyek az egyetem, valamint a társintézmények dolgozói gyermekeinek elhelyezést szolgálgják.*”⁸

A bölcsőde férőhelyeinek száma 35 volt.

A bölcsőde ismert vezetői: Dömsödi Zoltánné Izabella

Konrád Ibolya

**A Veszprémi Csecsemő és Gyermekgondozónő-képző Iskola
1962–1964. évi végzős hallgatói (50 fő)**

Balról jobbra

1. Horváth Józsefné	18. Miklós Józsefné	35. Tremmel Teréz
2. Pintér Józsefné	19. Vági Irén	36. Pálovics Lajosné
3. Békefi Mária	20. Takács Katalin	37. Klauzer Gézőné
4. Freund Mária	21. Velencei Istvánné	38. Villányi Magdolna
5. Fejes Imréné	22. Marton Ilona	39. Kossár Sándorné
6. Dr. Bodogán Jánosné	23. Szabó Erzsébet	40. Huszár Zsuzsanna
7. Jánka Gáborné	24. Szabó Istvánné	41. Kerekes Istvánné
8. Lakó Józsefné	25. Tóth Anna	42. Berta Imréné
9. Hornyecsek Zoltánné	26. Szabó Olga	43. D. Szabó Júlia
10. Németh Ferencné	27. Szücs Istvánné	44. Fehér Lajosné
11. Major Irén	28. Haász Zsuzsanna	45. Szecsődi Mária
12. Gaál Edit	29. Hili Ágostonné	46. Kovács Magdolna
13. Oláh Jánosné	30. Horváth Mária	47. Horváth Rozália
14. Kuncz Jolán	31. Teveli Józsefné	48. Dákai Rozália
15. Gyenes Gyuláné	32. Szakál Erzsébet	49. Bognár Terézia
16. Simon Lászlóné	33. Horeczki Sándorné	50. Iker Angéla
17. Hamar Edit	34. Csík Mártonné	

Kitüntetett bölcsődei dolgozók

2002 Hornig-díj Gipp Andrásné

2009 Hornig-díj Weisz Mihályné

2007 Pro Familiis-díj Barbainé Bérci Klára (országos)

2009 Akócsi Ágnes-díj Barbainé Bérci Klára (országos)

A gondozónők szakmai képzése

A bölcsődei gondozásban fontos helyet foglal el a csecsemőkkel foglalkozó csecsemő- és gondozónők képzése. Szakképzett gondozónők hiányában az '50-es évekig gyermeket szerető és gyermekkel bánni tudó hölgyeket alkalmaztak ebben a munkakörben.

Ezen a problémán az egészségügyi kormányzat előbb úgy segített, hogy a 3035–34/2/1950./XI.12/ NM. rendeletével lehetővé tette a csecsemő- és gyermekgondozónői szakképesítés megszerzését. A tanfolyam időtartama egy év (10 hónap), amelyből 16 hét az elméleti, 24 hét a gyakorlati képzésre, 1 hét kollokviumra, 2 hét szabadságra és 2 hét képesítési előkészületi időre kell.

A tanfolyamra felvehető az, aki: a./ életének 18. évét már elérte, de 30. évét még nem töltötte be, b./ kifogástalan erkölcsi életét igazolja, c./ a gyermekgondozási hivatásra testileg és szellemileg alkalmas.

A 852–1/G/1953. szám alatti körlevelében az Egészségügyi Minisztérium engedélyezte a szakképesítés nélküli gondozónők és ápolónők számára a munka melletti tanfolyam szervezését is. Az első munkamelletti gondozónői tanfolyam vezetője dr. Horvai Jánosné, míg a későbbieké Halász Béláné megyei oktatási felelős volt.

A bölcsődei gondozónő képzéssel kapcsolatban azóta több miniszteri utasítás jelent meg. Szakképzettségüket igazoló oklevelük megszerzésében alapvető volt a 38/1962. (Eü. Közl. 17.) utasítás, amely kiterjedt mind az egész napos iskolára, mind a munka melletti iskolai képzésre, a vizsga szakonkénti tárgyára, a munkába állításuk, eskütételük stb. lebonyolításának részletére.

1976 óta a 11/1975./Eü. Közl. 6. sz./ Eü. Miniszteri utasítás alapján a csecsemő- és gyermekgondozónők képzését átvette az akkori Kállai Éva Egészségügyi Szakiskola. Az iskola jelenlegi elnevezése: Padányi Biró Márton Római Katolikus Gimnázium és Egészségügyi Szakiskola. 1976 óta minden egészségügyi képzéssel kapcsolatos ügy az ő feladatkörükbe tartozik.

Jegyzetek

- 1 GORTVAI György: Az újabb kori magyar orvosi művelődés és egészségügy története, I. 1953. 238., valamint AKÓCSI Sándorné: Bölcsődék szervezése és vezetése, 1971.
- 2 MÁTHÉ Gábor: A 25 éves állami gyermekvédelem emlékkönyve, 386.
- 3 A Magyar Egészségügy 25 éve, 1970. 65.
- 4 Veszprém megyei Népújság, 1954. okt. 15. 3.
- 5 Közép-dunántúli Napló, 1957. jan. 8. 3.
- 6 Adatközlők: Eszes Ferenc, Herendi István és Joó Ernő volt építőipari alkalmazottak.
- 7 Adatszolgáltató Bartháné Éva, Veszprém, Halle u. 1.
- 8 A Veszprémi Vegyipari Egyetem jubileumi évkönyve, 1974. 1949–1974. 26. „A Veszprémi Vegyipari Egyetem Értesítője 1966–1982.

**III. VESZPRÉM VÁROS OSZTÁLYVEZETŐ
(TISZTI) FŐORVOSAI, KÖZEGÉSZSÉGÜGYI
FELÜGYELŐI, HIGIENIKUSOK,
TÜDŐGYÓGYÁSZOK, KÖRZETI FŐORVOSOK**

Veszprém város osztályvezető (tiszt) főorvosai, közegészségügyi felügyelői, higiénikusok, tüdőgyógyászok, körzeti főorvosok

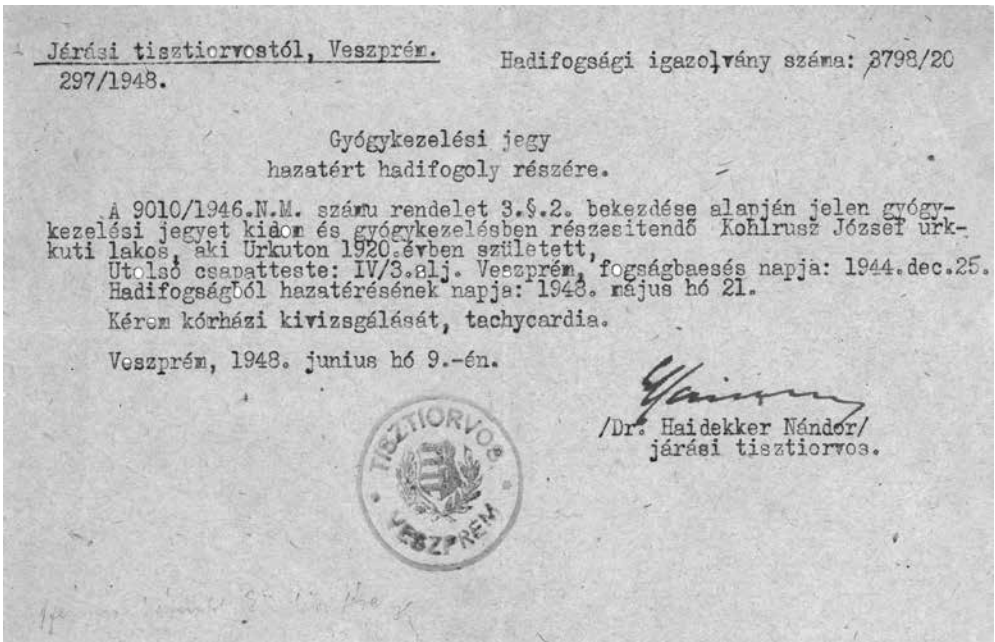
Dr. Haidekker Nándor

városi, járási és megbízott megyei tisztiorvos

Ercsiben született 1893. május 5-én. A piaristáknál érettségizett Veszprémben 1911-ben. A budapesti Pázmány Péter Tudományegyetem Orvostudományi Karára iratkozott be, de az I. világháború kitörése miatt behívták katonának. 1915 februárjában orosz hadifogságba jutott, és Krasznajarszkban a fogolytáborban 3 éven át egészségügyi munkát végzett. Ezen idő alatt orosz és német szakkönyveket tanulmányozott. Munkája során oly gazdag orvosi tapasztalatokra tett szert, hogy Szentpéterváron egy kórházban orvosként alkalmazták.

1921 végén a Vöröskereszt segítségével érkezett haza, és újra beiratkozott a Pázmány Péter Tudományegyetem Orvosi Karára IV. éves hallgatónak. Általános orvosi diplomát 1923. június 30-án kapott. Szakképesítése: tisztiorvos és iskolaorvos.

A diploma megszerzése után 1923-ban Budapesten a Szent László Kórházban dolgozott, majd 1925–1929 között Bánokszentgyörgy, 1929–1936 között Balatonfőkajár község orvosa volt. Nős, két leánygyermeké volt.

1936-ban a veszprémi járás tisztiorvosának nevezték ki. A II. világháború legkegyetlenebb napjaiban hatósági orvosként egyedül maradt, mert a városi orvos katona, illetve hadifogoly volt, a hivatali helyettes pedig elmenekült a szüleihez vidékre. Evakuálták a megyei tisztiorvosi hivatalt is, azért az egész megye egészségügygel kapcsolatos feladatai ellátása reá hárult. Egymaga volt a városi, a járási és a megyei tisztiorvos.

„A világháború során a város épületeit 75%-os, a vízművet 100%-os, a kórházat 50%-os kár érte. A lakosság az újra üzembe helyezett magán kutakból, sok esetben a Séd patakából nyerte az ivóvizet. A leromlott közegészségügyi, köztisztviselési állapotok következtében nagyobb számú tífusz megbetegedéssel kellett számolni. Három oltóállomást jelölt ki, ahol a lakosság megkapta a tífusz elleni védőoltást. Beoltottak közel 14.000 egyént. Ennek ellenére május elejétől decemberig 195 tífuszos megbetegedés történt, az elhaltak száma pedig 10 fő volt.” Himlő ellen 558, diftéria ellen pedig 137 gyermeket oltottak be.¹

1945 őszére olyan sokra szaporodott a betegek száma, hogy a kórházi fertőző betegek részére kiutalt Toborzó utcai Csolnoky-féle családi ház is szűknek bizonyult. Ekkor személyes közbenjárására kiutalták a színházzal szembeni volt iparitanonc-iskolát is, így a fertőző betegek ágyszámát 85-re növelhették.

1946. március 13-án a polgármester felmentette a városi tisztiorvosi teendők ellátása alól. A felmentési határozatban egyértelműen elismerték akkori történelmünk legkritikusabb időszakájában tett erőfeszítéseit az alábbi szöveg szerint:

*„Ez a 10 év a város történelmének legnehezebb 10 éve volt, amikor a háborús események következtében az egészségügyi szolgálattal szemben fokozott követelmények támasztván dr. Haidekker Nándor körültekintő áldozatkészsége és fáradhatatlan szolgálatának eredményeként a város a rendkívüli mostoha viszonyok ellenére is a közegészség minden számottevő kára nélkül élte át ezeket a nehéz időket...”*²

A Közegészségügyi és Járványügyi Állomás (KÖJÁL) 1954. december 1-jei megnyitásakor, mint elméletileg és gyakorlatilag kiválóan felkészült szakorvost, higiénikus beosztásba a Köjálhoz helyezték át, majd két hónap múlva, 1955. február 1-jétől megbízták az igazgató főorvosi teendők ellátásával. 1959. december 31-én, 66 éves korában nyugdíjba vonult, de munkaviszonyát higiénikusként 1963. augusztus 31-ig fenntartotta.

1963 őszén lányaihoz költözött Budapestre, ahol 75 éves korában, 1968. október 18-án halt meg. (Megjegyzés: Két lánya, Júlia és Judit 1945-ben önkéntes vöröskeresztes ápolónői szolgálatot teljesített.) Síremléke Budapesten a Farkasréti temetőben található.

Dr. Mihálffy Ferenc

városi vezető főorvos (tisztiorvos)

Szegeden született 1902. március 13-án.

Általános orvosi diplomát a szegedi Ferenc József Tudományegyetem Orvosi Karán kapott 1929. március 9-én.

1929-ben megnősült, három gyerekük született.

Első munkahelye 1929-1936 között Püspöktele, ahol községi orvosként működött. 1936-1939 között a tabi járás tisztiorvosa.

1939-től Jánoshalmán, a Délvidék felszabadulása után pedig 1941-től Újvidéken az újvidéki járás tisztiorvosa volt.

A hadi cselekményekben nem vett részt, mert mire bevonult, hadosztálya Battonya térségében megsemmisült. 1944 októberétől Tab község és vidéke helyettes körorvosa volt. A szovjet hadsereg bevonulásakor egy kastélyban katonai szükségkórházat rendezett be és ott gyógyított.

1946. május 1-től kinevezték Veszprém város tisztiorvosává. Ekkor vált ketté a városi és a járási egészségügyi szolgálat.

1953. október 1-től a Veszprém Megyei Tanács Egészségügyi Osztályának járványügyi főorvosa. 1954. január 1-től Budapesten az Egészségügyi Minisztérium orvosa.

1954. december 1-től ismét Veszprémben dolgozik, ahol a Kőjál megyei járványügyi főorvosa, egyben igazgató főorvos-helyettes.

1973. június 30-tól nyugdíjas. Mellékállásban 1954-1986 között a Megyei Gyermekvédő Otthon orvosa, 1960-1974 között a NEVIKI üzemorvosa, és 1974-1977 között a Veszprémi Vegyipari Egyetem üzemorvosa.

Munkáját a Munka Érdemrend ezüst fokozata kitüntetéssel ismerték el. Elhalálozott Veszprémben 2006-ban.

Dr. Markovics György

városi vezető főorvos

Kecskeméten született 1902. augusztus 4-én.

Édesanyja Troján Gizella.

Általános orvosi diplomát a debreceni Tisza István Tudományegyetem Orvosi Karán kapott 1929. június 28-án.

(Szám: 3071/1928–29.)

Veszprémbe való idejövetele előtt, a devecseri járás egészségügyi osztályának volt a vezető főorvosa.

Veszprémbe az ismert munkahelyei:

- A Megyei Rendelőintézet szak-főorvosa, 1953. aug. 1.–1975. febr. 28.
  - A Városi Tanács Egészségügyi Osztályának osztályvezető főorvosa 1953. aug. 1–1955. január 21-ig.³ Megyei Ideggondozó Intézet vezetője 1955. május 1.-től 1975. február 28-ig. A Megyei Kórház konziliárusa 1975. március 1.-től 1977. november 24-ig.
- Nyugdíjba vonult 1977. november 24-én. Elhunyt 1982. május 19-én. Balatonarácson az édesanyja mellé temették.

Dr. Héthelyi Ferenc

városi vezető főorvos

Csáktornyan született 1917. április 3-án. Apja Héthelyi Ferenc törvényszéki bíró, édesanyja Morandini Anna.

Budapesten a Pázmány Péter Tudományegyetem Orvostudományi Karán szerzett általános orvosi diplomát 1942. november 21-én. Egyéb képesítései: fogszakorvos 607/1954., tüdő-szakorvos 512/1959.

Előző munkahelye nem ismert.

Ismert munkahelyei:

Városi Tanács Egészségügyi Osztálya Veszprém, városi higiénikus, 1954. március 1-től, majd 1955. január 22-től áthelyezve⁴ a városi vezető főorvosi állásra, amelyet 1956. december 31-ig töltött be. Forradalmi tisztségviselése miatt áthelyezéssel Sopronba ment, ahol 1957. szeptember 1.-1975. július 21. között a Városi Tüdőgondozó Intézetben dolgozott. Közben 1960. január 10.–1963. szeptember 1. között Sopronban a BM. Határőrség fogorvosa volt.⁵

Elhalálozott Sopronban a 2009. évben.

Dr. Biringer Károly

orvos-előadó, higiénikus, a mindenkori városi főorvos állandó helyettese

Nyitrán született 1895. március 10-én. Apja dr. Biringer Ferenc, a nyitrai kórház igazgató főorvosa, édesanyja Suszter Mária. Felesége Rudnay Anna háztartásbeli. Gyermeük nem született.

A világháború következtében tanulmányát megszakítva 1915. július 18.-1918. április 6. között a nyitrai 14. Honvéd Gyalogezredben szolgált. Leszerelése után beiratkozott Budapesten az orvosegyetemre, ahol 1927. november 5-én orvosi diplomát kapott. Tisztiorvosi szakvizsga bizonyítványának száma 464/1932.

Ismert szolgálati helyei: 1934. január 17.–1940. között Somogy megyében a barcsi járás tisztiorvosa.⁶ Kárpátalja 1939. március 15-én történő felszabadulása és az anyaországhoz történt visszacsatolása után 1940. december 30-tól Ungvár város és Ung vármegye tisztifőorvosa 1944. október 17-ig. Ekkor Balatonalmádiba menekültek a sógorához. A háború befejezése után 1945. június 15.–1949. október 31. között Budapesten a Népjóléti Minisztérium közegészségügyi felügyelője. 1950. április 1.–1952. augusztus 31-ig alorvos a farkasgyepői TBC Szanatóriumban. 1952. szeptember 1-től Veszprémben a Városi Tanács Egészségügyi Osztályának orvos-előadója, közegészségügyi felügyelője, 1957. március 22-től pedig vezető főorvosa. Közben 1953. április 1-től december 31-ig a zirci Városi Tanács Egészségügyi Osztályának ideiglenes vezetője heti kétszeri kiutazással. Nyugdíjazása után 1958-tól a Megyei Rendelőintézet egyik felülvizsgáló főorvosa, valamint a MÁFKI és a Gyermekotthon mellékállású orvosa.⁷

Elhalálozott Veszprémben 1970. december 17-én. Síremléke az Alsóvárosi temetőben található.⁸

Dr. Gyórrffy Zoltán

városi vezető főorvos

Köveskálón született 1900. március 5-én. Apja Gyórrffy Béla gazdálkodó (hadirokkant), édesanyja Gyenis Mária.

Az elemi iskolát Köveskálón, a középiskolát a pápai református gimnáziumban végezte. Tanulmányai idejére az édesanyja Pápára költözött, mert ott létesített magának olyan anyagi bázist, hogy négy gyermekének neveltetését biztosítani tudja. A VI. gimnáziumi osztályból 1918. március 15-én katonai szolgálatra hívták be a veszprémi 31. honvéd gyalogezredhez. Kiképzése után 1918. augusztus végén az olasz harctérre került, ahonnan december 8-án betegen tért haza Pápára. Egyetemi tanulmányait 1920 szeptemberében a budapesti Pázmány Péter Tudomány-

egyetem Orvosi Karán kezdte el, de a család nehéz anyagi helyzete miatt – kétszeri megszakítással – csak 1928-ban fejezte be.

Orvosi pályafutását 1928. október 1-jén Budapesten a IX. ker. Rákos utcai Pasteur-kórház és Intézetnél kezdte.⁹ A Pasteur Intézet 1940. január 1-től az Országos Közegészségügyi Intézetbe olvadt be (integrálták). Ez időtől az OKI-nál a veszettség elleni védőoltások előállításával kapcsolatos osztály, valamint a Wassermann-laboratórium vezetője volt.

A II. világháború folyamán, 1944. szeptember 20-án, katonai behívót kapott Székesfehérvárra a Balaton térségében harcoló II. Hadtesthez, és annak kötelékében 1945. május 8-án mint orvos hadnagy került fogságba. Amerikai hadifogoly volt az ausztriai Weissensteinben, ahonnan 1945. október 4-én érkezett haza. Leigazolása után Budapesten az OKI-nál folytatta korábbi munkáját.

1946. július 31-től édesanyja súlyos betegsége miatt kérte a nyugdíjazását. Ezen időtől Köveskálón a családi birtokon gazdálkodott édesanyja haláláig. 1951. április 1-től a Veszprémi Járási főorvosi állást töltötte be. Ekkor feleségével és két kisgyermekével Veszprémbe költözött. 1958-tól a Veszprém Városi Tanács VB. Egészségügyi Osztályának osztályvezető főorvosává nevezték ki, s innen ment nyugdíjba 1964-ben.

Elhalálozott Veszprémben 1983.február 24-én. Síremléke a köveskáli református temetőben található.

Jogosult:

Háborus emlékérem kardokkal
viselésére,
Bpest. 1940. v. 30.
Hdt.nk.rendeletéből:

Polkocz h.
közig vez.

PALLAS NYOMDA BUDAPEST.

EMLÉKLAP

Dr. Györffy Zoltán

UR

gyalogság

hadnagy

RESZERE

19.000 /945.Fln.VIII.

nvt. 1940.

Györffy Zoltán
A tulajdonos nevalátrása.

Dr. Györffy Zoltán

„Emléklap”-pal ellátott

hadnagy

1900. Köveskál. UR
Gyenis Ária

gyalogság.

katonai szolgálatának emlékére — jogosult a m. kir. honvédségnek azt az egyenruháját, mely őt legutóbbi fegyverneme (csapatneme, állománycsoportja, szolgálati ágazata) és rendfokozata szerint megilleti, oly ünnepélyes alkalmakkor viselni, amikor a fiszti egyenruhának, mint társadalmi kitüntetésnek helye van.

Budapest 1934. v. 30.
Hdt.nk.rendeletéből

Polkocz h.
közig vez.

Jeszprémi Járási Tanács VB. ítkéréságtól.

CG 310-27 / 1951 sz.

J E G Y Z Ó K Ö N Y V

Készült Veszprémben, a veszprémi járási tanács vb. titkárságán 1951. évi június hó 11. napján Dr. Györfly Zoltán tisztiorvos eskütétele alkalmával.

Jelen vannak: Varga Pál járási tanács vb. elnöke, mint eskütevő.

Dr. Györfly Zoltán tisztiorvos, mint eskütevő.

Markó Róza jegyzőkönyvvezető.

Eskütevő a 4.288/1949/X.22. / M.T.sz. rendele 1. § / 2/ bekezdésben irt alábbi szövegű esküt teszi le:

"Én Györfly Zoltán esküszöm, hogy a Magyar Népköztársasághoz, annak népéhez és Alkotmányához hű leszek; az Alkotmányt és az alkotmányos jogszabályokat megtartom; a hivatali titkot megőrzőm; hivatali előjáróimnak engedelmességem, hivatali kötelességeimet pontosan, lelkiismeretesen és a nép érdekében szolgálatával teljesítem és minden igyekezetemmel azon leszek, hogy hivatali működésemmel a Magyar Népköztársaság megerősítését és fejlődését előmozdítsem."

Kmft.

Györfly Zoltán
Györfly Zoltán
eskütevő

Varga Pál
Varga Pál
vb. elnök, mint eskütevő.

Markó Róza
Markó Róza
jegyzőkönyvvezető.

Dr. Maloveczky Sándor

városi vezető főorvos

Naszvadon született 1935. április 29-én. Édesanyja neve Lebo Mária.

Iratainak hiányában csak annyit sikerült megállapítani, hogy Veszprém Város Egészségügyi Osztályának volt a vezetője 1964. augusztus 1-től 1966-ig.¹⁰

Hivatalos útlevelel külföldre utazott. Kint maradt. Elmondások szerint oly ügyesen rendezte el a kiutazását, hogy előtte minden bútort, de még a szénét is eladta, és mint kiránduló távozott el a városból, ill. az országból.

Dr. Tamás Dezső

városi vezető főorvos

Szombathelyen született 1909. augusztus 11-én. Apja Tamás György, édesanyja Szakály Júlia. Hárman voltak testvérek. Felesége Jurkovits Klára, gyermekük nem volt.

Orvosi diplomát a pécsi M. Kir. Tudományegyetem Orvosi Karán kapott 1944-ben. (Száma: 523/1944–45.) A 12 hónapos orvosi gyakorlatot szintén Pécsen végezte el (gyermekgyógyászat, szüléset, szeméset) és 1946. augusztus 31-ével befejezte.

1946. szeptember 1-től Szombathelyen körzeti orvos, majd 1948. május 17-től Csákánydoroszló (Vas megye), 1950. július 16-tól Rum község (Vas megye) körzeti orvosa volt. Egyúttal ellátta az iskolai és felnőtt fogászati teendőket is.

1967. július 16-tól a Veszprém Városi Tanács VB. Egészségügyi Osztályának vezető főorvosa volt a nyugdíjazásáig, 1972. szeptember 1-ig.

Elhalálozott Veszprémben 1977. október 3-án.

Dr. Paulik György

városi vezető főorvos

Budapesten született 1924. március 1-jén. Édesanyja neve Grósz Margit.

Budapesten a Kölcsey Ferenc Gimnáziumban érettségizett 1941-ben. Fogtechnikát tanult és segédlevelet is szerzett. Tanulmányait tovább folytatta a budapesti Orvostudományi Egyetemen, ahol 1951. augusztus 14-én általános orvosi diplomát kapott. (Szám 170/1951.) Egyéb képesítései: belgyógyász szakorvos (1955), társadalom-orvostan (1973).

Első munkahelye a BM. kórház, ahol a belgyógyászati szakképzést is megszerezte, majd 1956-tól körorvos Hajmáskéren, 1958-tól Alsóörsön, 1966-tól a veszprémi járás közegészségügyi felügyelője Veszprémben, 1967-től a Társadalombiztosító Igazgatóság ellenőrző főorvosa, 1968-tól a Megyei Tanács egészségügyi osztályának orvosa volt. 1972. augusztus 1-től Veszprém város egészségügyi osztályának osztályvezető főorvosa, 1975. november 1-től 1983. augusztus 31-ig a Megyei Kórház igazgató főorvosa volt.

Elismerések: 1963 Érdemes orvos, 1971 Munka Érdemrend bronz fokozata, 1974 Veszprém Megyéért arany fokozat, 1975 Honvédelmi érdemérem, 1976 Veszprém Városért arany fokozat, 1980 Munka Érdemrend arany fokozat.

Elhunyt Veszprémben 1998-ban. Síremléke a Vámosi úti temetőben található.

Dr. Komáromi József

városi vezető főorvos

Pestszentlőrincen született 1925. április 15-én. Édesanyja neve Király Erzsébet.

Makón érettségizett 1943-ban a Csanád vezér Gimnáziumban, majd négy évig adóosztályként dolgozott. Általános orvosi diplomát a Szegedi Orvostudományi Egyetemen kapott 1953. július 25-én. (Szám 23/1953.) Egyéb szakképzés: egészségügyi szervezés (1962), közegészségügy-járványtan (1970).

1950-ben megnősült, felesége dr. Szokolczay Ilona orvos, három gyermekük van.

Az egyetem befejezése után munkahelyei: 1954-től Városi Kórház Kalocsa, 1955-től Városi Tanács Egészség-

ügyi Osztálya Kalocsa, 1964-től közegészségügyi főfelügyelő Kunszentmárton, 1972-től a KÖJÁL-nál osztályvezető, 1975. december 1-től 1976. április 30-ig Városi Tanács Egészségügyi Osztályán Veszprémben osztályvezető főorvos, 1976. május 1-től a Közegészségügyi és Járványügyi Állomás (KÖJÁL) igazgató főorvosa. Nyugdíjba vonult 1984. június 30-án.

Kitüntetései: Dunai Árvízvédelemért és a Munka Érdemrend 1956, Veszprém Megyéért arany fokozat 1979, Kiváló Munkáért 1979, Kiváló Orvos 1982.

Elhalálozott Veszprémben 2003-ban.

Dr. Bertalan Gyula

városi vezető főorvos

Pápán született 1940. október 21-én.

Általános iskolai és gimnáziumi tanulmányait Pápán végezte. 1959-ben a Türr István Gimnáziumban érettségizett. Orvosi diplomát a Pécsi Orvostudományi Egyetemen kapott 1965-ben „cum laude” minősítéssel.

Első munkahelye 1965-től 1967. okt. 31-ig Pápa Városi Tanács Kórháza. 1967. nov. 1-től 1975. szept. 30-ig körzeti orvos Magyargencs községben, ahol egyúttal tanácsstag és a Községi Tanács Egészségügyi Bizottságának elnöke volt. 1975. okt. 1-től Veszprémben az Egry-lakótelep körzeti orvosa volt. Odaadó munkájára felfigyelve 1976 májusában a Veszprém Városi Tanács Egészségügyi Osztálya vezető főorvosává választották. Az Egészségügyi Minisztérium 19/1975. Eü. M. sz. utasítása alapján elrendelték az ugyanazon tanácshoz tartozó egészségügyi intézmények egyesítését. Ekkor a Veszprémi Járási Hivatal Egészségügyi Osztályát a Veszprémi Városi Egészségügyi Osztályhoz integrálták. A kettős feladat ellátása igen jelentős erőfeszítéssel járt. Ez irányú működése idején indította be az ifjúság-egészségügyi szolgálatot, a városi onkológiai gondozót és a veszprémi járás mezőgazdasági termelőszoövetkezeti dolgozók részére az üzemorvosi rendelőt. Kérelmére 1981. január 1-től az egészségügyi osztályvezetői állása aló felmentették, és kinevezték a veszprémi Cholnoky-lakótelep körzeti orvosává.

A közügyek iránti érdeklődése, a szociál-egészségügyi kérdésekben kivívott népszerűsége, elismerten kitűnő szervezőképessége folytán: 1973 óta tagja az Általános Orvosok Nemzetközi Társaság európai részlegének, 1975-1985 között megyei titkára volt a Magyar Általános Orvosok Tudományos Egyesületének, 1992-1994 között a Veszprém Városi Képviselő-testület Egészségügyi Bizottság külső szakértőjeként ténykedett. 1992-ben kezdeményezésére és aktív közreműködésével megalakult a Veszprémi Házi orvosok Egyesülete, melynek öt évig elnöke volt. A nevezett egyesületnek a házi orvosok,

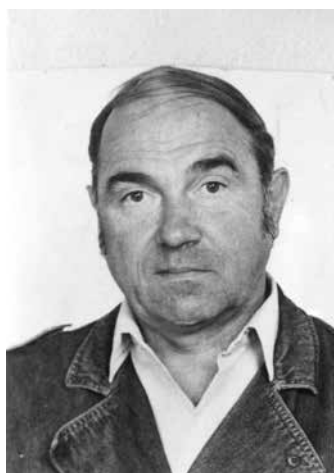

meakorvosi és üzemorvosi funkcionális privatizáció (vállalkozó házi orvos status) megvalósításában jelentős szerepe volt. Megalapítója és motorja volt a Magyar Orvosi Kamara helyi szervezetének.

Felesége Hernádi Zsuzsanna tanítónő. Gyermekük: Tamás, Zsolt, Gitta. Kitüntetései: Kitűnő tanuló 1959, Honvédelmi Érdemérem 1978, Kiváló Munkáért 1980, Kiváló Társadalmi Munkáért 1985.

Dr. Karácsony István

városi-járási vezető főorvos

Budapesten született 1938. január 31-én. Tapolcán a Batsányi János Gimnáziumban érettségizett 1956-ban. Orvosi diplomát a Budapesti Orvostudományi Egyetemen kapott 1962-ben.

Az egyetem elvégzése után munkahelyei: Járási Kórház Keszthely 1962–1973, Onkológiai Gondozó Ajka 1973–1981, Járási-Városi Tanács Egészségügyi Osztálya Veszprém 1981. március 1.–1982. április 1-ig, Onkológiai Gondozó Pápa 1982–1991, Onkológiai Gondozó vezetője Érd 1991-től ismeretlen ideig.

Nős. Két gyermekük van, István és Orsolya.

Szakmai megbízatásai: Évekig a Magyar Onkológusok Társasága Dunántúli Szekciója titkáráként működött. Tagja volt a Magyar Nőgyógyász Onkológusok

Társasága vezetőségének és szervező bizottságának. Számos közleménye jelent meg a különböző szakmai folyóiratokban.

Önálló művei, illetve társszerző: 1. Néhány matematikai módszer alkalmazásának lehetősége az orvos-biológiai kutatásban (Monográfia, MTA kiadványa, 1980), 2. Rák megelőzés és onkológiai egészségnevelés. Medicina, 1987., 3. Száz kérdés az onkológushoz, Medicina, 1989., Az emlő előszűrése, 1993. stb. Szépirodalmi kötetei: Tündéri utazás 1997. Gyümölcskosár 1999. A víg apát 2001.

Kitüntetései: Kiváló Munkáért 1981.

Dr. Tőkés Ágnes

városi vezető főorvos

Pápán született 1945. február 25-én. Apja Tőkés József, édesanyja Técsy Ágnes, pedagógusok voltak. A II. világháború során – 1944 őszén – mint oly sokan, Erdélyből, Szék nagyközségből menekültek Pápara. Szülei előbb Adorjánházán, majd Devecserben, később Ajkán tanítottak.

Az általános iskolát Devecserben, a gimnáziumot az ajkai Bródy Imre Gimnáziumban végezte, ahol 1966-ban érettségizett. A Debreceni Orvostudományi Egyetemen általános orvostudori diplomát szerzett. (Száma: 260/108/1974.) Egyéb szakképesítései: társadalom-orvostan 1982., közgazdasági tudományegyetem egészségügyi biztosítási szak 1997 és közigazgatási szakvizsga.

Első munkahelyén, Berettyóújfaluban a Zöld Sándor Megyei Kórház pszichiátriai osztályán segédorvos. Ezzel párhuzamosan 1976-tól a kórház üzemorvosaként az Elzett Művekben mint első alapító üzemorvos ténykedett. 1977. november 1-től Veszprémben a Jutasi lakótelep körzeti orvosa. A járások megszűnte, illetve összevonása következtében 1978. nov. 15-től a Veszprém Városi Tanács VB. Egészségügyi Osztályán az újonnan szervezett városi-járási főorvos-helyettesi állásra nevezték ki. 1982. december 1-től 1989. február 28-ig pedig Veszprém város vezető főorvos volt. E munkakör mellett két évig még Balatonalmádi és Zirc városi főorvosi munkakört is ellátta.

Tevékenysége idején kezdte meg működését Veszprémben az Alkoholelles Klub, a Családsegítő Központ, a Nyugdíjas Ház és a Megyei Módszertani Bölcsőde, valamint korszerű új rendelők, csecsemő-tanácsadók épültek. Munkája elismeréseként 1984-ben Veszprém Megyéért kitüntetés arany fokozatát kapta. 1989. március 1-től 1995. márc.31-ig a Veszprém megyei Társadalombiztosítási Főigazgatóság ellenőrző főorvosa, majd 1995. április 1-től az Országos Egészségügyi Pénztár (Budapest, Váci u. 73.) ellenőrzést irányító főorvosa. Gyermekei: Györgyi Barbara (1972), Boglárka (1975) és Zsolt (1978). Gyermekeit 1985 óta egyedül nevelte.

Dr. Kovács György

városi vezető főorvos, alapellátási intézményvezető

1941. szeptember 14-én született Budapesten. Édesanyja neve Józsa Júlia.

Elődje, dr. Tókécs Ágnes betegsége miatt 1988. december 19-től ideiglenesen megbízva a városi főorvosi teendőkkel napi 4 órai munkaidővel. Mellette ellátta a saját körzeti orvosi teendőit.

1993. július 1-től létrejött Veszprémben is az Egészségügyi Alapellátási Intézmény. Ennek alapvető célja a körzeti alapellátásban dolgozó orvosok és a Csolnoky Ferenc Kórház orvosai (betegosztályai) között a betegellátás színvonalas ellátását koordinálni, összefogni. Veszprémben közel 200 orvos dolgozik: 25 felnőtt háziorvos, 15 gyermek- és 14 fogorvosi szolgálat működik. A Központi Orvosi Ügyelet a Cserhát-lakótelep 1. sz. tízszintes lakóépület földszintjén működik naponta 16 órától másnap reggel 8 óráig, ünnepnapon reggel 8 órától másnap reggel 8 óráig.

Az alapellátás intézmény vezetésével 1993. július 1-től dr. Kovács György volt megbízva. Megbízatása 2007. július 31-én szűnt meg.

Kitüntetése: Pro Sanitate-díj 2003.

Dr. Kovács Róbert

városi vezető főorvos, alapellátási intézményvezető

Nova községben (Zala megye) született 1961. augusztus 15-én. Édesanyja Guzmics Mária. Orvosi egyetemi tanulmányai előtt mentő szakápolóként dolgozott Veszprémben, Balatonfüreden és Balatonfűzfőn.

Egyetemi tanulmányait a pécsi Orvostudományi Egyetemen kezdte, majd Budapesten a Semmelweis Orvostudományi Egyetemen szerezte meg az általános orvosi diplomát. (No. 467/1990.) Szakvizsgái: fogászat, fej-nyaksebészet, családi orvostan, foglalkozás-egészségügyi.

Az egyetem elvégzése után Budapesten a Flór Ferenc Kórházban a Hasi és Érsebészeti Osztályon dolgozott,

majd háziorként Mezőkomáromban. 1993–2000 között Budapesten az Országos Onkológiai Intézet Fej-nyaksebészeti Osztálya volt a munkahelye.

2001-től Fűzfőgyártelepen gégészeti, háziorki és üzemorki szakrendelést folytat.

2004-től házorkos Veszprémben a Cholnoky-lakótelepen.

2007. augusztus 1-től Veszprémben a Veszprém Megyei Jogú Város Egészségügyi Alapellátási Intézmény intézményvezető főorkosa.

Dr. Istvánffy Miklós

közegészségügyi felügyelő

Miskolcon született 1902. október 26-án.

A középiskolai tanulmányait a Miskolci Királyi Katolikus Fráter György Gimnáziumban végezte. A M. Kir. Budapesti Pázmány Péter Tudományegyetem Orvostudományi Karán 1928-ban kapott általános orvostudori diplomát. Egyéb képesítése: szülészet-nőgyógyászat (1932), közösségi orvosi képesítés (1939).¹¹ Nyelvismerete: német.

Az egyetem elvégzése után 1928–1929 között a Budapesti Királyi Bábaképző Intézet díjtalan orvork-gyakornoka, majd 1930. január 1-től a szekszárdi szülészeti területben lévő Dunántúli Bábaképző segédorkosa. 1932. szeptember 1. és 1939. január 31. között az OTI (Országos Társadalombiztosítási Igazgatóság) szülészeti-nőgyógyászati főorkosa Nagykanizsán. 1939. február 1.-től 1957. december 31-ig körorkos Csopak székhellyel. A körzethez tartoztak Alsóörs, Balatonkövesd, Balatonarács, Felsőörs, Káptalanfüred, Lovas és Palóznak községek is. 1958. január 1-től kinevezték a Veszprémi Járási Tanács közegészségügyi felügyelőjévé, egyúttal a csopaki Megyei Csecsemőotthonban mellékállásban az orvosi teendők ellátására. 1965–1969 között felülvizsgáló főorkos Veszprémben a Megyei Rendelőintézetben, majd nyugdíjba vonult.

1979-ben Arany diplomát kapott a Budapesti Orvostudományi Egyetemen.

Elhalálozott 1986-ban, síremléke Csopakon a Lőczedombi temetőben található.¹²

Dr. Székely Barnabás

közegészségügyi és járványügyi felügyelő

Bükkaranyoson született (Borsod megye) 1920. augusztus 27-én. Szülei Székely Barnabás és Kovács Piroska.

Az elemi iskolát Bükkaranyoson, a középiskolát Miskolcon a Lévai József Református Főgimnáziumban végezte 1932-1940 között. Katonai szolgálatra Miskolcra vonult be, majd a keleti frontra helyezték az ezredüket, ahol a szovjetek fogságába került. A hadifogságból történő hazakerülése után, 1945-ben, felvételt nyert a Szegedi Tudományegyetem Orvosi Karára, ahol 1951-ben általános orvosi diplomát kapott. Szakképesítései: sebészet 1955, üzemorvosi 1956, 1964 higienikus orvosi.

Házasságot kötött 1954-ben. Felesége Csikász Mária középiskolai tanár, gyermekük dr. Székely Csilla (1956) orvos.

Munkahelyei:

1951-1952 Városi Kórház Sebészeti Osztálya Zirc,

1952-1955 Megyei Kórház Sebészeti Osztálya Veszprém,

1955-1959 Erőmű, Tiszapalkonya (üzemorvos),

1959-1968 Városi Tanács VB. Egészségügyi Osztályaq Veszprém, közegészségügyi felügyelő,

1968-1980 között, nyugdíjazásáig a Veszprém Megyei KÖJÁL-nál az élelmezés-egészségügyi osztály vezetője volt.

Tudományos cikkei a Higienikusok Lapjában jelentek meg.

Elhalálozott Veszprémbe 1983-ban. A dózsavárosi temetőben a Csikász-kriptában nyugszik.¹³

Dr. Gerey Magdolna

*közegészségügyi és járványügyi felügyelő,
megbízott tiszti főorvos, tiszti orvos*

Békéscsabán született 1943. március 24-én. Édesapja Gerey László gépészmérnök, édesanyja Sándor Magdolna.

Az elemi iskolát Ajka-Csingervölgyben, és – miután a család 1953-ban Veszprémbe költözött –, Veszprémbe végezte. A Lovassy László Gimnáziumban érettségizett 1961-ben.

A Szegedi Orvostudományi Egyetemen szerzett diplomát 1969-ben. (Diplomaszám 42/1969.) Szakorvosi vizsgát közegészség-járványtanból tett.

1969 szeptemberétől – 5 év kihagyásával – 1995. január 31-ig dolgozott a közegészségügyben. A különböző átszervezések miatt a munkáltató, a Veszprémi Járási Tanács (1969-1971), a Megyei Közegészségügyi és Járványügyi Állomás (1972-1977), a Veszprém Városi Tanács (1978-1980), a Kórház–Rendelőintézet (1980-1985), a Városi Tanács Egészségügyi Osztály (1985-1991), Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálat Veszprém Megyei Intézete (1991-től 1995. január 31-ig). Nyugdíjba került 1995. február 1-től.

Beosztásai: állami közegészségügyi és járványügyi felügyelő, mb. tiszti főorvos, tisztiorvos.

Férje: dr. Tarda Pál ügyvéd, gyermekeik: Gabriella, Miklós és Orsolya.

Dr. Németh Nándor

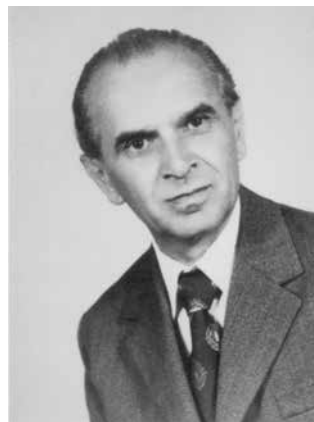
városi higienikus főorvos

Veszprémben született 1927. április 24-én. Édesapja Németh Nándor, édesanyja Keller Margit.

A Budapesti Orvostudományi Egyetemen avatták ovosdoktorrá 1952. szeptember 2-án. (A diploma száma 407/1952.) Egyéb képesítése: tüdőgyógyász. (Száma 390/1963.)

Az egyetem elvégzése után a kor akkori rendelkezésének megfelelően a honvédséghez osztották be orvosi szolgálatra, és 1952 szept. 15.-1955. okt. 31. között a tiszári repülő alakulatnál teljesített szolgálatot. Leszerelése után 1955. nov. 1.-től 1959. aug. 31-ig körzeti orvos a Somogy megyei Hencse-Hedrehely községben és a hozzátartozó 14 tanyán. 1959. szept. 1. és 1959. nov. 30. között a Veszprém Városi Tanács VB. Egészségügyi Osztályának higienikus főorvosa. 1960. jan. 1.–1967. júl. 31 között a farkasgyepői Tüdő-gyógyintézetben dolgozott, ahol közben tüdőgyógyász szakorvosi képesítést szerzett. 1967. aug. 1-től 1968. okt. 31.-ig a Kocsordi Tüdő-gyógyintézet főorvosa. 1968. nov. 1-től kapott megbízást a Lenti Tüdőgondozó Intézet vezetésére. Ezen intézmény létesítése, munkájának elindítása sok társadalmi munkája mellett is szívügye volt. Nyugdíjba vonulásáig, 1985. február 1-ig vezette a Tüdőgondozót. A szakma igazi szeretete jellemezte munkáját. Felesége Tógyer Irén, gyermekei Éva és Nándor.

Elhalálozott Lentiben 1993. április 13-án.¹⁴

Dr. Bartalos Ágnes

városi higiénikus orvos

Budapesten született 1932. március 31-én. Apja Bartalos Emil, édesanyja Németh Erzsébet.

Veszprémben a piarista gimnáziumban tanult és érettségizett 1950-ben. Általános orvosi diplomát a Szegedi Orvostudományi Egyetemen kapott. (Száma: 52/1956. szeptember 15.)

Házasságot kötött a szintén egyetemi hallgató kollégájával, Kecse Nagy Jánossal 1952-ben. Házasságukból egy fiúgyermek született.

Első munkahelyén, Szegeden a Mikrobiológiai Intézetben 1956. június 17.–1957. március 31. között mint központi orvosgyakornok teljesített szolgálatot. A Veszprém Városi Tanács Egészségügyi Osztályán higiénikus orvosi beosztásban dolgozott. 1957. május 1-től 1959. május 3-ig, mikor is (ekkor) tragikus körülmények között elhunyt.¹⁵

Síremléke a veszprémi Alsóvárosi temetőben található.

Dr. Héthelyi Tibor

tüdőgyógyász főorvos

Szekszárdon született 1924. május 10-én. Apja dr. Héthelyi Ferenc törvényszéki tanácselnök, édesanyja Morandini Anna. Házasságot kötött 1966-ban, felesége Angeli Ágnes laboráns. Két gyermekük van: Réka (1968), Gyöngyvér (1969).

Budapesten a Pázmány Péter Tudományegyetem Orvosi Karán kapott általános orvosi diplomát 1949. március 19-én (Száma 18315/1949.) Szakképesítése: tüdőgyógyász (1958).¹⁶

Az egyetem befejezése után, 1949. május 11-től, Budapesten az akkori Irgalmasrend Kórház segédorvosa volt. 1951. február 16-án letartóztatták klerikális reakció és fegyveres szervezkedés vádjával, amiért 14 év börtönbüntetést kapott. A börtönben is gyógyította beteg rabtársait, sőt, a váci rabkórházban egy orvos rabtársától kitanulta a fogorvoslást is, és külön fogászati rendeltetést szervezett a tbc-sek számára. A váci börtönből az 1956-os forradalom idején sikerült kiszabadulnia. Budapesten az utcai harcok miatt

Veszprémbe hazatérni nem tudott, ekkor a váci kórházban kapott menedéket, ahol segíteni is tudott. A svéd vöröskereszt ebben az időben berendezett Nagymaroson egy szükségkórházat, amelynek a vezetését – ideiglenesen – rá bízták.¹⁷

Hazajövele után Veszprémben a Megyei Tüdőgondozó Intézetben kapott állást, ahol 1956. december 15-től 1980. március 15-ig, 24 éven keresztül dolgozott, gyógyított. Egyben ugyanitt másodállásban heti két alkalommal a tbc-s betegeknek is fogorvosa volt. Innen 1980. március 16-tól Farkasgyepűre a Megyei Tüdőgyógyintézetbe került, és nyugdíjazásáig, 1987. április 30-ig dolgozott. Nyugdíjasként a veszprémi KÖJÁL-nál 1987. június 1.–1988. július 31. között ténykedett, valamint a Videoton-gyárnak részfoglalkozású üzemorvosa volt.

A Veszprém Megyei Politikai Foglyok Szövetsége tagjaként az Etikai Bizottság elnöke volt.

A szakmai és egyéb elismerések mellett 2008-ban Sólyom László köztársasági elnök-től vette át a Magyar Köztársasági Arany Érdemkeresztet.

Elhalálozott Veszprémben 2009. február 28-án. Síremléke a dózsavárosi temetőben található.

Dr. Németh Árpád

tüdőgyógyász főorvos

Veszprémben született 1921. április 21-én. Édesapja Németh Árpád, édesanyja Vögronics Irén. Az elemi iskolát Veszprémben végezte, majd 1931-ben ugyancsak Veszprémbe a Piarista Gimnáziumba nyert felvételt. Édesapja áthelyezése miatt tanulmányait a Ciszterci Reál-gimnáziumban folytatta, ahol 1939-ben „jó” eredménnyel leérettségizett.

Budapesten a Pázmány Péter Tudományegyetem Orvosi Karára nyert felvételt, ahol 1944. november 11-én orvosdoktorrá avatták. (Diplomájának száma 1686/1944.)

Budapesten a Szent István Kórházban helyezkedett el. Ott kapta meg 1944. december 8-án a katonai behívóját és jelentkezett a Gömbös Gyula úti (Alkotás utcai) 11-es Honvéd Kórházban. Itt teljesített szolgálatot december 27-ig. December 28-án a kórház parancsnoka felvezényelte a Várba, ahol a Honvédelmi Minisztérium elsősegély helyét kellett megszerveznie. Itt teljesített szolgálatot Budavár elestéig, illetve 1945.február 12-ig, a szovjet megszállásig.

Időközben 1945 januárjában megnősült. Felesége magyarcsékei Korda Margit önkéntes vöröskeresztes ápolónő volt, akitől Dombóváron 1947 júniusában törvényesen elvált.

A szovjet megszállással egyidejűleg február 12-én fogságba esett, ahonnan azonban egy doboz ultraseptil fejében sikerült kiszabadulnia. Sok viszontagság után március végén leértek felesége rokonaihoz Dombóvárra. Ott éppen orvoshiány volt, ezért ott körzeti orvosként dolgozhatott, egyúttal magánpraxist is folytathatott 1949. február 23-ig. 1949. február 24-én hajnalban a Katonai Politikai Osztály nyomozói hűtlenség vádjával letartóztatták és alapos házkutatás után a Budapesti Katonai Politikai Osztályra (Bartók Béla u. 26.) vitték. A nyomozati jegyzőkönyv elkészülte után a szovjet KGB-re (Vilma királynő út) vitték. Ismételt kihallgatás után közölték vele, hogy letartóztatják és a Szovjetunióba viszik. Kb. 1 hónap múlva átszállították a Margit körúti fegyház 3. emeletére (hűtlenségi osztály), itt a Katonai Törvényszék első fokon 14, majd másodfokon jogerősen 7 évi fegyházra ítélte (1950. március 28-án). 1950. november 1-jén többedmagával átszállították a Váci Állambiztonsági Fegyház III. sz. zárt osztályára. Innen 1953 augusztusában a tatabányai szénbánya 14-es akna munkatáborba került. A 14-es akna munkatáborból 1954. október 1-jén büntetése 1/5 részének elengedésével feltételesen szabadlábra helyezték. (Utólagos feltételezés szerint a 14 évi fegyházat azért mérsékeltek 7 évre, majd a büntetés 1/5-öd részét azért engedték el, mert Dombóváron kezelt 75 volt betege beadványt nyújtott be az illetékes hatóságnak.)

Szabadulása után Veszprémbe jött, mert szülei itt laktak. Időközben édesanyja családi házáat államosították, őket kitelepítették, albérletben laktak. Édesapját alezredesi nyugdíjától megfosztották annak ellenére, hogy a Honvédelmi Minisztérium Igazoló Bizottsága „Rendfokozatában meghagyandó” jelzéssel leigazolta.

Veszprémbe a Megyei Tüdőgondozóban helyezkedett el orvosi beosztásban. 1955 augusztusában ismét megnősült, felesége Nagy Hajnalka egészségügyi védőnő. Ekkor még mindig rendőri felügyelet alatt állt 1956 nyaráig. 1957-ben tüdőgyógyász szakorvosi vizsgát tett. 1963. december 1-től kinevezték a várpalotai Tüdő és TBC Beteg gondozó Intézethez vezető főorvosnak. Innen 1982. december 31-én nyugállományba vonult. 1984-ben visszaköltözött Veszprémbe. A Politikai Foglyok Országos Szövetségének (POFOSZ), majd a Magyar Politikai Elítéltek Közösségének (PEK) alapító tagja volt.

Kitüntetései: Magyar Köztársaság Érdemkeresztje 1993, POFOSZ Hazáért Érdemkereszt 1994, Honvédelemért cím II. o. 2000, Szabad Magyarorszáért Érdemkereszt 1996, Szabad Magyarorszáért Emléklap 1999, PEK Jubileumi Emlékérem 2001, Bajtársi hűség Oklevél 2008, Vitézi Rend Érdemkereszt 1999, Második Világháborús Emlékérem, Horthy Miklós ezüst emlékérem. PEK Hűséggel a hazáért 1991–2006 emlékplakett 2006. Veszprém Megyéért arany fokozat.

Budapesten a Semmelweis Orvostudományi Egyetemen 1994-ben átvette az aranydiplomát (50 év), 2004-ben ugyanott a gyémántot (60 év), 2009-ben pedig a vasdiplomát (65) kapta meg.

Elhalálozott 2012. január 29-én, sírhelye a Vámosi úti temetőben található.

Dr. Bartucz Marietta

gyermekgyógyász főorvos

Budapesten született 1925. május 14-én. Apja dr. Bartucz Lajos antropológus, édesanyja Lipták Magdolna.

Férje Rác Béla református lelkész, gyermekeik: Béla lelkész, Marietta közgazdász.

Iskoláit Budapesten és Szegeden végezte. Orvosi diplomát a szegedi Orvostudományi Egyetemen 1951-ben szerezte. (Szám: 16/1951.) Szakvizsgálója: gyermekgyógyászat (1957). (Szám: 335/1957.)

Az egyetem elvégzése után 1950-ben került Gyulafirátótra. A Megyei Kórházban és az Állami Gyermekvédő Intézetben (Veszprém, Hóvirág u. 1. sz.) mint szigorló orvos végzett gyakorlatot. 1952. január 4-től segédorvosként az Állami Gyermekvédő Intézetben, a későbbi Heim Pál Gyermekkorházban kapott állást. 1956. április 1-től a Veszprém Megyei Kórház Rendelőintézetének gyermek-szakrendelését főorvosként vezette. (Veszprém, Hóvirág u. 1.) 1984. december 31-től nyugdíjba vonult. Közben a Megyei Tüdőgondozó Intézetben a gyermek röntgenvizsgálatokat, a járási mozgó szakorvosi szakrendelést és bölcsődei feladatokat is ellátta.

Aranydiplomáját 2011-ben vette át.

Dr. Kozma Zsuzsanna

szemész főorvos

Balatonfüreden születtem 1933. június 14-én. Iskoláimat Budapesten végeztem. A gimnáziumi érettségi után 1951-ben felvételt nyertem a Budapesti Orvostudományi Egyetemre. Az orvosi diplomát 1957-ben kaptam meg, és ezt követően a Veszprémi Kórház szemészetén kezdtem meg a munkát. 1961-ben szakvizsgáztam szembetegségekből. Alorvosi kinevezésemet követően magánéleti változások miatt a Dunaújvárosi Kórház-rendelőintézet szemészetére kerültem. Itt dolgoztam 1969-ig.

1969-ben Veszprémbe hívtak vissza és szívesen jöttem. Maradtam is a szemészeti osztály dolgozója nyugdíjazásomig. Főorvosként mentem nyugdíjba 1988-ban.

1970-ben vidéken elsőként korszerű Orthoptikai Állomást, majd 1980-ban gyermekszemészetet szerveztem. A feladatkörhöz kapcsolódva kidolgoztam egy szűrővizsgálá-

ti módszert, mely alkalmas arra, hogy a kisgyermek látáshibáit idejekorán felderítse. 1970-ben ez a törekvés úttörő volt. E témában több szakmai konferencia előadója és két akadémiai pályázat díjnyertese voltam.

1974-78 között a Szemorvos Társaság vezetőségébe választottak.

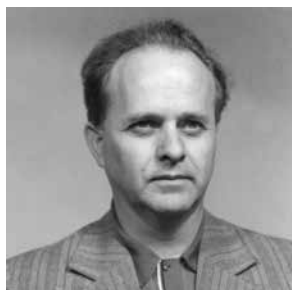
Az Egészségügy Kiváló Dolgozója és a Veszprém megyéért Érdemérem arany fokozatának birtokosa vagyok.

Nyugdíjazásom óta is dolgozom magánorvosként. 2010-ig aktívan részt vettem a szemészeti osztály ügyeleti szolgálatában.

2007-ben aranydiplomát vehettem át.

Dr. Sándor János

körzeti orvos

Balatonhenye községben született 1932. április 18-án. Apja Sándor János vegyeskereskedő, édesanyja Schreiner Irén. Egy testvére van, István.

Az általános iskolát Köveskálon végezte. A gimnázium első osztályát Bonyhádön végezte el, majd Veszprém-ben folytatta, és a Keszthelyi Állami Általános Gimnáziumban érettségizett 1951-ben. Általános orvosi diplomát a Pécsi Orvostudományi Egyetemen kapott 1957. szept. 3-án. (Szám 77/1958.) Egyéb képesítései: körzeti orvosi 1967, üzemorvosi 1972, heveny fertőző betegségek 1972, valamint általános orvostan szakorvosi bizonyítvány 1974-ben.

Közben 1952–53 nyarán egy-egy hónapig katonai táborban volt honvédelmi kiképzésen, majd 1958-ban fél évig tartalékos tiszti kiképzésben részesült Győrben.

1956-ban megnősült, felesége Gubicza Hajnalka tanítónő. Gyermekik: János, Tibor és Éva.

Az egyetem befejezése után 1957–1959 között a Fejér megyei Kórház Székesfehérvár segédorvosa, 1959. máj. 16.–1967. dec. 16. között a Veszprém megyei Kórház üzemi körzetorvosa, 1967–1971 között a peremartoni Ipari Robbanó üzemorvosa, valamint a község körzeti orvosa, 1972–1973 között Nagyközségi Tanács Berhida körzeti orvosa, 1973–1992. július 17. között Nagyközségi Tanács Zirc körzeti orvosa.

Nyugdíjba vonult 1992. július 17-én. Nyugdíjazása után 1993. szept. 15-től 1999. júl. 31-ig ügyeletet vállalt a Veszprém Városi Egészségügyi Alapellátás Cserhát ltp.1. sz. alatti központi orvosi ügyeleten.

Elhalálozott 2001. szeptember 10-én. Síremléke a Vámosi úti temetőben található.

Dr. Bakonyi Sándor

körzeti főorvos

Veszprémben született 1931. április 25-én. Apja Bakonyi Sándor, édesanyja Begán Júlia.

Elemi és középiskolai tanulmányait Veszprémben végezte, a piaristák gimnáziumában érettségizett 1949-ben. Felvételt nyert a Pécsi Orvostudományi Egyetemre, ahol orvossá avatása 1955. szeptember 16-án történt meg. (A diploma száma: 3/1954–55.) Egyéb szakképesítése: szakmai általános orvos-tan (1974).

Avatás után kötelező katonai szolgálatra hívták be, ahonnan 1956. január 2-án szerelt le. Rendfokozata: alhadnagy.

1956. január 4-től – 17 éven át – a Dózsaváros körzeti orvosa volt, majd a Jeruzsálemhegyi körzetet vette át és haláláig itt gyógyított. Hivatása közben halálozott el 1998. december 23-án. A város saját halottjának tekintette.

Házasságot kötött 1957-ben, felesége Őri Mária Gabriella, egy gyermekük született, Péter.

Hosszú éveken át a Budapesti Semmelweis Orvostudományi Egyetem Családorvosi Tanszék Oktató Csoportjának tagjaként VI. éves orvostanhallgatókat oktatott, mint „oktató családorvos”. (1983-1998 között)

Kitüntetései: Veszprém városért arany fokozat (1975), Kiváló Munkáért (1980), Munka Érdemrend bronz fokozat (1987), Perlaky-díj (posztumusz) 2002.

Síremléke a Vámosi úti temető díszsírhelyén található.

Jegyzetek

- 1 VeML. Polgármesteri iratok. 6889/1945./XI.26/ szám
- 2 VeML. Polgármesteri iratok. 3138/1946./III.13/ szám
- 3 VeML. Polgármesteri iratok. Mutatókönyv, XXIII. No.134. 141/M/16/1953.sz. 1956-ban minden vele kapcsolatos irat megsemmisült.
- 4 VeML: Városi Tanács iratai. 141/H/11/1954. márc. 22.
- 5 Írásban ennyi adatot közölt magáról. Veszprémben minden iratanyaga megsemmisült.
- 6 Orvosi címtár. 1936. 349., valamint Magyarország közhivatalainak cím- és adattára. 1942. 1070.
- 7 VeML. VI. Eü. o. 89.vb/1098/1957. sz. és XXII. V. 176. alatti iratok.
- 8 Közeli ismerősei tudni vélték, azért ment tisztiorvosi pályára, mert megalázónak tartotta, hogy kórházi vagy körorvosként bárkitől honoráriumot fogadjon el.
- 9 Magyarország orvosainak évkönyve. 1936. 97.
- 10 VeML. MTTVB 14214/2/1964. Felmentési száma: 1491/1966. és 2056/1966. szám. Csak a névmutatóban szerepel a neve, semmiféle irata nem található.

- 11 Magyarországi orvosok évkönyve, 1936. 369.
- 12 Istvánffy Mária közlése: Ekkor alakították át a Hangya Szövetkezet volt üzletházát körorvosi rendelővé és orvosi lakássá. Ez az épület – az átalakítások után – a mai községháza.
- 13 Adatközlő: Dr. Székely Barnáné, Veszprém, Wartha Vince u. 30/B
- 14 Adatközlő: Németh Margit, Veszprém, Endrődi u. 34. Medicina Thoracalis, 1993. 9. sz. 353.
- 15 Ezen a napon, 1959. május 3-án a férje, dr. Kecse Nagy János veszprémi körzeti orvos egy hirtelen jött idegroham következtében a munkásőri pisztolyával agyonlőtte feleségét és annak édesanyját, Bartalos Emilnét. Később a büntetést végrehajtó intézetben magával is végzett. Középdunántúli Napló, 1959. május 5. 4.
- 16 VeML. Veszprém Megyei Tan. Eü. O. iratai. XXIII. 19. 1. 76. d.
- 17 Helyi Téma, 2008. dec. 10. 7.

IV. A SZEMGYÓGYÍTÁS MÚLTJA ÉS JELENE VESZPRÉMBEN

A szemgyógyítás múltja és jelene Veszprémben

Két neves szemorvosunk

A XVIII. század elején két orvos neve tűnik fel, akikről mind szakmatörténeti, mind helytörténeti szempontból meg kell emlékezni. Az egyik Cseresnyés Sándor, a másik Patzkó György.

Cseresnyés Sándorral kapcsolatban ismeretes, hogy előbb a pest–budai jótékony egyesület által alapított pesti vak ispotály segédorvosa, később Veszprém vármegye tiszti főorvosa volt. Egyik dolgozata: A pesti és budai Méltóságos Asszony Egyesület vakokat tárgyazó ispotályban tett két esztendei (1817-18) nevezetesebb Szemorvoslásokról a szemalkatnak leírásával együtt. (Bécs, 1819) Szakemberek leírása alapján Cseresnyés Sándor tekintendő az első magyar szemészeti dolgozat szerzőjének. A füzet nemcsak a vakok akkori szomorú sorsát, de általában a szembetegek intézeti ápolásának elhanyagoltságát is feltárja.¹ Ugyancsak Cseresnyés Sándor nevéhez fűződik az első magyar nyelvű fülészeti könyv megírása: A hallás élőműszereiről... címmel (Veszprém, 1832).

Patzkó György munkásságával kapcsolatban kevésbé ismeretes, hogy Veszprémben ő volt az első orvos, aki szemgyógyító intézet létesítésére vállalkozott. A rendkívül gyér számú iratok tanúsága szerint Pesten született 1802 körül. A pesti m. kir. Tudományegyetem orvosi karán 1828-ban végzett.² Előbb Vácon volt uradalmi és szemináriumi orvos. Az 1832. február 7-i szerződés szerint a Veszprémi Káptalan az „Urodalombeli Tisztyeink, Jobágyaink és Tselédeink Tekintetéből ajánlott Szolgálatyát szivesen elfogadjuk” szöveggel 200 ezüst forint fizetésért felfogadta orvosának.³

A kor akkori szokásának megfelelően Patzkó György orvosi diplomájának elismerése és kihirdetése Veszprém vármegye közgyűlése előtt 1673 sorszám alatt 1833. május 20-án megtörtént. Vakokat gyógyító tevékenységéről egy 1833. július 3. keltezésű hirdetménye alapján szerezhettünk tudomást. Ennek alapján „...elhatároztam magam a szembetegek s vakok számára gyógyító intézetet állítani fel. Mint rendes orvosa a veszprémi püspök ő Excellenciájának s a főújszitelendő Káptalannak oly helyeztetésben lévén, hogy a csupán emberiség tekintetéből s tudományok szeretetéből is tehetek minden egyéb jutalom nélkül valomit... szegényektől szegénységüket hiteles irattal bebizonyítóktul fáradságomért semmit nem kívánok.”⁴ Ez a hirdetés nagyjából hasonló szöveggel Gyógyászati-Jelentvény címmel megismétlődött 1833. november 20-án is, melynek átgépett szövegét ide csatolom.⁵

Egyértelműen megállapítható, hogy a betegek gyógyítása Patzkó György veszprémi lakásában történt, azt sem az uradalom, sem jótékonyági egyesület nem felügyelte. Sajnos, ezen időszakból iratok nem maradtak meg, azok a világháború során megsemmisültek. A budapesti Orvostörténeti Könyvtártól nyert értesülesem alapján 1840-től Karádon az igali járás orvosa lett. Egyúttal valószínűsíthetjük, hogy a 40-es években elhunyt, mert az 1848-as és az 1856-os orvosjegyzékben már nem szerepel a neve.

Gyógyítók a veszprémi kórházban

A kórház megnyitásának időpontjától – 1829-től-1942-ig a kórházba bevitt szem-betegek ellátása a mindenkori sebész munkaköre volt. Ha szükségesnek látszott, akkor a kórház vezető főorvosával, az orvostudori képesítéssel rendelkező megyei első főorvossal konzultálhatott. Hosszú ideig a megyei vezető főorvos volt egyúttal – munkaköri kötelességként – a kórházvezető főorvos.

A kórház ismert sebészei az alábbiak voltak:

1. TIRINGER IGNÁC (1829-1832)
2. VARGA JÁNOS (1833-34, 1835-1855)
3. ID. CSOLNOKY FERENCet 1855. január 6-tól a városi kórház rendes sebészévé ajánlották, aki ezen a napon a szó szoros értelmében, „jó időpontban, jó helyen állt”.⁶ Csolnoky Ferenc a város orvosa volt, egyúttal a szegények orvosa is 1876. szept. 18-án bekövetkezett haláláig. Ő volt az első polgár, akinek a város hálás közönsége gyűjtés útján a hamvai fölé márvány emlékoszlopot emeltetett.
4. DR. FISCHER BÉLA (1877–1878) orvostudor, városi tisztviselő orvos. Csak rövid ideig volt a kórház sebésze, mert 1878. július 29-én behívták katonának, mivel Magyarország részéről megkezdődött Bosznia-Hercegovina megszállása. (okkupáció) Állásáról 1881-ben lemondott.
5. IFJ. DR. CSOLNOKY FERENC orvostudor, sebész (1881-1926) kórházigazgató főorvos. Dr. Fischer Béla katonai szolgálata miatti helyettesítésére őt bízta meg a városi közgyűlés. 1885-ben megszerezte a sebésztudori diplomát is. A sebészek számára kötelező volt a szemészeti diploma megszerzése. Szemészeti vizsgaműtete: szemteke kiizelés volt. Az ő kezében összpontosult a sebészeti, a szemészeti, a fülészeti és szülészeti esetek ellátása.⁷
6. DR. CZUKRÁSZ ALADÁR orvostudor, sebész (1928-1941) kitűnő szakorvos hírében állt. Mint az 1914–1918-as világháború katonaeorvosa, a sebesültek ellátása terén óriási szakmai gyakorlatra tett szert. A szemészeti műtéteket kórházi munkakörként is folytatta.

lógia, ideggyógyászat, baleseti sebészet stb., elodázhatatlanná vált az érdemi bővítés. Az 1960-ban elkezdett és 1965-re felépült 204 ágyszámú „A” jelű épület elkészülte után különféle variációs megoldások zajlottak le. Ilyen volt például a fentebb említett gégeészeti és szemészeti részleg ágyszám-növelése is.

8. DR. MÁRTON DEZSŐ szemész szakorvos (1965-1981) megbízott igazgató főorvos. Egyetemi tanulmányait 1939-ben kezdte el, de a háború miatt megszakította. 1945 után

előbb a miniszterelnökségen dolgozott, majd Tildy Zoltán köztársasági elnök személyi titkára volt. 1948-tól folytatta orvosegyetemi tanulmányait, és 1950-ben diplomát kapott. Budapesten a Rókus kórház szemészeti osztályának segédorvosa, később adjunktusa volt. Jeles érdemeket szerzett a Pest megyei trachomaellenes küzdelemben. Pályázat útján került Veszprémbe. Az általa 1965. szeptember 1-től vezetett első önálló szemészeti osztályt úgy tudta működtetni a régi, de most már megnagyobbodott helyen (148 m²-nyi területen, 4 betegszobában 23 betegágy és egy műtő), hogy közben megépült a 204 ágyas, az „A” jelű központi épület. E naptól kezdve az orvosi ügyeleti szolgálat is önálló lett. Előtte mind a gégeészeti, mind a földszinten – egy épületben – működtetett belgyógyászati ügyelet ellátása kötelező volt. Kitűnő szervezőképességére való tekintettel 1967. január 1-től 1970. január 31. között saját osztályának vezetése mellett megbízták a megyei kórház igazgató-főorvosi teendőinek ellátásával is. 1976-1977 között a főigazgató általános helyettese volt. Dr. Márton Dezső szervezőkészségét igazolja, hogy 1970-ben helyettesét, dr. Kozma Zsuzsát megbízta a megyei orthoptikai rendelés létrehozásával. Ez 1980-ban gyermekszemészeté alakult. 1973-ban kezdett hozzá az országban először az óvodás gyermekek szemészeti szűrővizsgálatához. Az ő módszere mintául szolgált országos szintű szűrővizsgálathoz, melynek segítségével a korai kisgyermekkorban deríthetőek ki a látáshibák és javíthatóak optimális életkorban.⁸

9. DR. DÓZSA GYÖRGY (1981-2001) osztályvezető főorvos. 1981. június 1-től vette át a megyei kórház szemészeti osztályának vezetését. A kórházi rekonstrukció évek óta

tartó elmaradása miatt – mivel a terveket többször módosították –, várni kellett az új, modern szemészeti betegosztály megvalósítására. Ennek ellenére sikerült meghonosítani a cryotechnikát – a szürkehályog-műtét technikai alapját –, a glaukóma diagnosztika kiszélesítését, ezzel a betegség korai felismerését, a szemfenéki vérnyomásmérést stb. Az osztály 1991-ben kapott egy operációs mikroszkópot. Ekkor lehetővé vált a szemészeti mikro-sebészet bevezetése, a műlencse-beültetés megkezdése. 1992-ben vezették be a szemészeti ultrahang-vizsgálatot.⁹ Az egykori Cigánydom-

bon a lakóházak lerombolása, és azok helyén az „E” épület elkészülte után, a régi, az 1904-ben épült sebészeti épületből 1995. március 13-án költözött át a szemészeti osztály a jelenlegi helyére, az „E” épület keleti oldalának első emeletére, melynek alapterülete 731 m², az ágyak száma jelenleg 26 (korábban 32 volt). Új helyén egy európai léptékű betegfogadási és klinikai szintű diagnosztika lehetősége valósult meg.

10. DR. GYÓRY JÓZSEF (2002. február 5.–) szemész szakorvos, osztályvezető főorvos. Orvosi diplomát Budapesten kapott, szakvizsgát tett 1989-ben. Munkahelye a II. sz. Szemklinikum volt Budapesten. 1993-95 között Ausztráliában a Sidney Eye Hospitalban retina- és üvegtest-sebészetet tanult. 1997-ben megkapta a Master of Medicine tudományos fokozatot. A veszprémi kórházban az osztályvezetői állást pályázat útján nyerte el.¹⁰ Dr. Gyóry József személyében ambíciózus, nagy tudású, kiváló adottságokkal rendelkező, a szakma hazai lehetőségein messze túltekintő vezető került a szemészeti osztály élére. A rendszerváltást követő szabadabb tudományos légkör lehetőségeivel élve a legkorszerűbb szürkehályog-műtési technikát honosította meg az osztályon. A számítástechnika kiváló ismerete mellett lehetővé vált a szükséges műszerek beszerzése, a pontos szemfenéki fotódokumentáció, a napjainkban leggyakoribb vakságot okozó időskori maculadegeneráció, a cukorbetegség kezelése és azok folyamatos nyomon követése. A rendelkezésükre álló korszerű technika lehetővé tette az egynapos sebészetet.¹¹ Ennek következtében az osztály munkája most már nem a fekvőbeteg-ellátásra irányul, hanem a járóbeteg-gondozás kiszélesítésére. Napjainkban az önálló ügyelet – takarékosági okokból – úgynevezett „behívós” ügyeletté vált. Ennek alapját a szakmailag jól felkészült nővérgárda adja. A nővérek jelentős része főiskolát végzett.

A közös szakmai elvek alapján működve szorosabbá vált a járó- és fekvőbeteg-ellátás, valamint a kapcsolat a területi szakrendelőkkel. A betegek utógondozása két felnőtt és egy gyermek szakrendelőben 3 orvos és 6 asszisztens közreműködésével a Kórház-Rendelőintézetben (Veszprém, Komakút tér 1. szám alatt) történik. A szemészeti szakrendelő 2011. évi betegforgalma 18 150 volt.

A szemészeti osztályon végzett műtétek mennyiségi változását az alábbi táblázat mutatja:

	1979 év	1999 év	2011 év
Kis műtét, pl. jégárpa	381	648	327
Közép műtét, pl. kancsalság	161	107	80
Nagy műtét, pl. hályog	147	704	1.343
Összesen	689	1.459	1750

Ágyak és kórtermek megoszlása a 2012. évben

2 ágyas szobák száma	5	(10 ágy)
4 ágyas szobák száma	1	(4 ágy)
6 ágyas szobák száma	2	(12 ágy)

Összesen 8 szoba 26 ágygal

*A szemészeti osztály orvosai, osztályvezető főnővérei, ápolói, műtősei.
(A jelenlegi dolgozók „+” jellel.)*

Orvosok

1. Dr. Acsay Margit
2. Dr. Berényi Édua
3. Dr. Remeczky Edit
4. Dr. Korompai Edit
5. Dr. Kozma Zsuzsanna
6. Dr. Lányi Zsuzsanna
7. Dr. Miklós Mária
(Rendelőintézet)
8. Dr. Tózsér Erzsébet
9. Dr. Sogán Valéria
10. Dr. Zsiros Ibolya
11. Dr. Gabnai Ildikó
12. Dr. Géhl Zsuzsanna

Osztályvezető főnővérek

1. Ambrus Margit
2. Dr. Benkő Pálné
3. Pintér Lászlóné
4. Várad-Horváth Diána
5. Solczné Sándor Katalin
6. Tóthné Papp Zsuzsanna
7. Király Lajosné Éva +

Műtősök

1. Hajdu Ferencné Ili
2. Tolner Istvánné Éva
3. Törökné Gáspár Mária
4. Dukánné Mátyás Mariann

Ápolónők

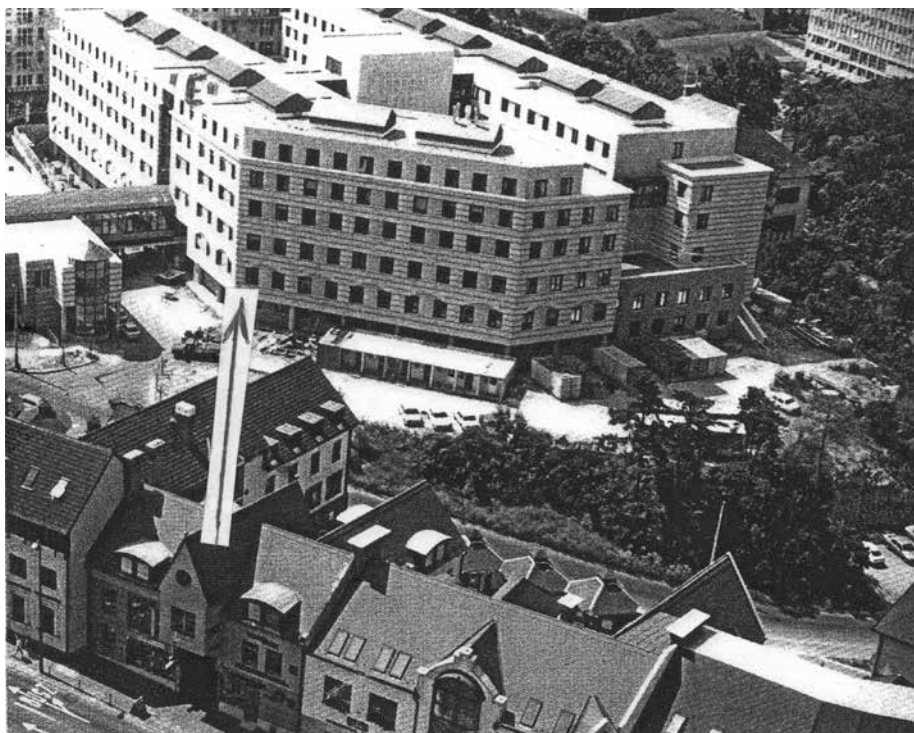
1. Szalay Lászlóné
2. Stoffer Jánosné
3. Jaksics Jánosné
4. Herczgné Isa szilvia
5. Királyné Berta Katalin
6. Horváth Márta
7. Váradiné Horák Piroska
8. Szafner Lajosné
9. Szabó Pálné
10. Vida Gyuláné
11. Waller Edina
12. Esztergályos Beáta +

13. Dr. Szabó Erzsébet
14. Dr. Tary Emese
15. Dr. Szalay Márta
16. Dr. Bolla Erzsébet
17. Dr. Tóth Irén
18. Dr. Virginás Márta
19. Dr. Bálint Katalin +
20. Dr. Sárfi Andrea +
21. Dr. Páll Andrea +
22. Dr. Mehdi Mohammadi +
23. Dr. Lukács Ágota +
24. Dr. Schwöller Mónika +
25. Dr. Torbik Magdolna +
26. Dr. Kiss Éva +
(Rendelőintézet)
27. Dr. Dibus Mercedesz +

5. Dr. Pfeifferné Varga Éva
6. Friss Frigyes
7. Tóth Ildikó +
8. Smidéliusz Sándor +
9. Eperné Csányi Zsuzsanna +
10. Nagy Éva +

13. Király Lajosné Éva +
14. Staubné Horváth Mónika +
15. Mosonyi Orsolya +
16. Kozma Enikő +
17. Volczér Szilvia +
18. Szabóné Csonka Vera +
19. Mohácsy Márta +
20. Vekerdi Júlia +

Látkép a búszeleles tetejéről

OSZTÁLYVEZETŐ FŐORVOSOK

Dr. Danielisz Ernő
(1942-1965)

Dr. Marton Dezső
(1965-1981)

Dr. Dózsa György
(1981-2001)

Dr. Győri József
(2002-)

СЛУЖЕБНЫЙ ПРОПУСК
№ 299

299 - 1728/1945 K.

MUNKÁS IGAZOLVÁNY.

Engedélyezett" 15 május .....1945.
Polgár: Dr. Danielisz Ernő
Születési éve: 1903
Lakik: Veszprém, Jókay Mór ..... 2 ..... sz.
Dolgozik: Veszprém m. város közkorházának szemész főorvosa

Действительный по "№ 299" 1945 г.
Гр-в Dr. Danielisz Ernő род. 1903
проживающий в г. ВЕСЗПРЕМ,
улица Jókay Mór дом № 2 кв
состоит на службе Városi
Kórházának szemész főorvosaként
/имеет магазин, мастерскую/

имеет право хождения по городу
с 6-00 до 20-00 часов.

Место для фото
Мп. ВОЕННЫЙ КОМАНДАНТ
г. ВЕСЗПРЕМ
" 299 1945 г.

P.H. Danielisz Ernő
Kórházfőorvos,
Veszprém.

Engedélye van a városban járni
reggel 6-tól este 20-óráig

Veszprém Katonai Parancsnoka 1945. április 2-án kelt I. sz. Parancsával elrendelte a város területén „a normális élet és a rend fenntartása céljából” – többek között – az éjjeli elsötétítést. Az elsötétítés 20 órától reggel 7 óráig tartott. A fontos intézetek (pl. kórház) normális munkájának biztosítására a mellékelt mintájú Munkás igazolványt adták ki többek között dr. Danielisz Ernő kórházi szemész főorvosnak is.

A SZEMÉSZETI OSZTÁLY FŐORVOSAI

Dr. Torbik Magdolna
(1972-

Dr. Kozma Zsuzsanna
(1969-1988)

Ítéldexő-írás

Mi Wessprémi Káptalan ezennel kinyitathoztat-
tuk, hogy minekütánna János Patkó György
Orvos Úr nekünk szolgálattját horriánk beadott
folyamodásában ajánlotta volna, néli főképpen
a Wessprémi Urodalombeli Sissetyünk, Sobágyaink,
és Szélsjeink Szekintetéből ajánlott szolgálattját
szívesen elfogadjuk; és ebéli szolgálattjairt kö-
tezzük magunkat, hogy e folyó Esztendői Má-
tius holnapnak 1° Napjátul kezdve esztendő-
ként Urodalmi Pénz Tárunkból a tisztelt Orvos
Úrnak tiszteletbeli Juttalomképpen kitörés fu-
rintokat éviest pengő pénzben fogunk fizettetni.
Eltt Wessprémiben Februarius havának 7^{én} 1832.
Wessprémi Káptalan.

Patkó György
Orvos Doktor.

A Wessprémi Káptalan és Patkó György doktor
munkaszerződése (1832. február 7.)

Gyógyászati Jelentvény

1. Minek utána alulírottak szemorvosi Intézete, szinte f.e. Kis-Asszony havától fogva kezdetét vévő, s abban a hályog által megvakult személyek közül szemök világát már sokan szerentsés foganattal vissza nyerték volna: annál fogva bátorkodik alulírott a tlt. Közönségnek alázatosan jelenteni, hogy ő kész legyen olyféle szerencsétlen világtalanokat, szemük gyógyítása végett, folyvást felvállalni. A feltételek, mint eddig, következők: 1-ször gyógyítható vakok, vagy szemsinlődők, mindenik nemből felvállaltatnak a nevezett Intézetben.
2-szor Tanyáért, evetért, szolgálatért, és a szükséges gyógyszerekért, naponként 30 kr. P. p. fog befizetődni. A gyógyászati elbánásért és fáradságért alulírott semmit se kíván azoktól, kik szegénységüket hiteles tanulevél által bém bizonyítani képesek, a tehetősöknél pedig önkényű általlátásukra bizza a becsületdíjnak meghatározását.
3-szor A ki ezen Intézet szolgálatjával élni kíván, tessék annak alulírottat a tárgy eránt 14 nappal előbb, ármentett levél által értesíteni.
A szembetegeknek ezen gyógyintézete van Weszprimben az aluljegyzettnek lakházában.

Veszprim 20-ik November 1833.

Patzkó György

Orvos Doctor, Szemorvos Magister,
Püspöki, s Káptalani Gyógyász

*Hirdetések a Hazai s Külföldi Tudósításokhoz
Második Félésztetendő, 41. szám*

Jegyzetek

-
- 1 GORTVAI György: Az újabbkori magyar orvosi művelődés és egészségügy története, I. k. 1953. 192.
  - 2 RUPP János: Beszéd, melyet a m. kir. Tudományegyetem... 1871. 154.
  - 3 Veszprémi Érsekség Levéltára, D/6/GE. 69. és Contractus F. 7.
  - 4 Jelenkor, 1833. június 3. 53. sz. 417–18.
  - 5 Hirdetések a Hazai s Külföldi Tudósításokhoz. 41. sz. 1833. november 20. Második Félésztetendő.
  - 6 TAKÁCS Lajos: Ranolder János veszprémi püspök élete és munkássága. Veszprém, 1987. 82.
  - 7 HOGYA György: Két veszprémi orvos (id. és ifj. Csolnoky Ferenc), 1990
  - 8 Kórházi Híradó, 1988. április 4.
  - 9 Kórházi Híradó, 1995. május 2–3.
  - 10 Kórházi Híradó, 2002. március 1. sz. 5., Kórházi Híradó, 2003. június 2. sz. 3.
  - 11 16/2002. (XII. 12.) ESZCSM. rendelete. Az egynapos sebészeti és a kúraszerűen végezhető ellátások szakmai feltételei.

V. HOGYA GYÖRGY KÖNYVEI ÉS CÍMLAPJAI

**25 ÉV TÜKRÉBEN
A VESZPRÉM MEGYEI
GYERMEKKÓRHÁZ**

Írta: HOGYA GYÖRGY

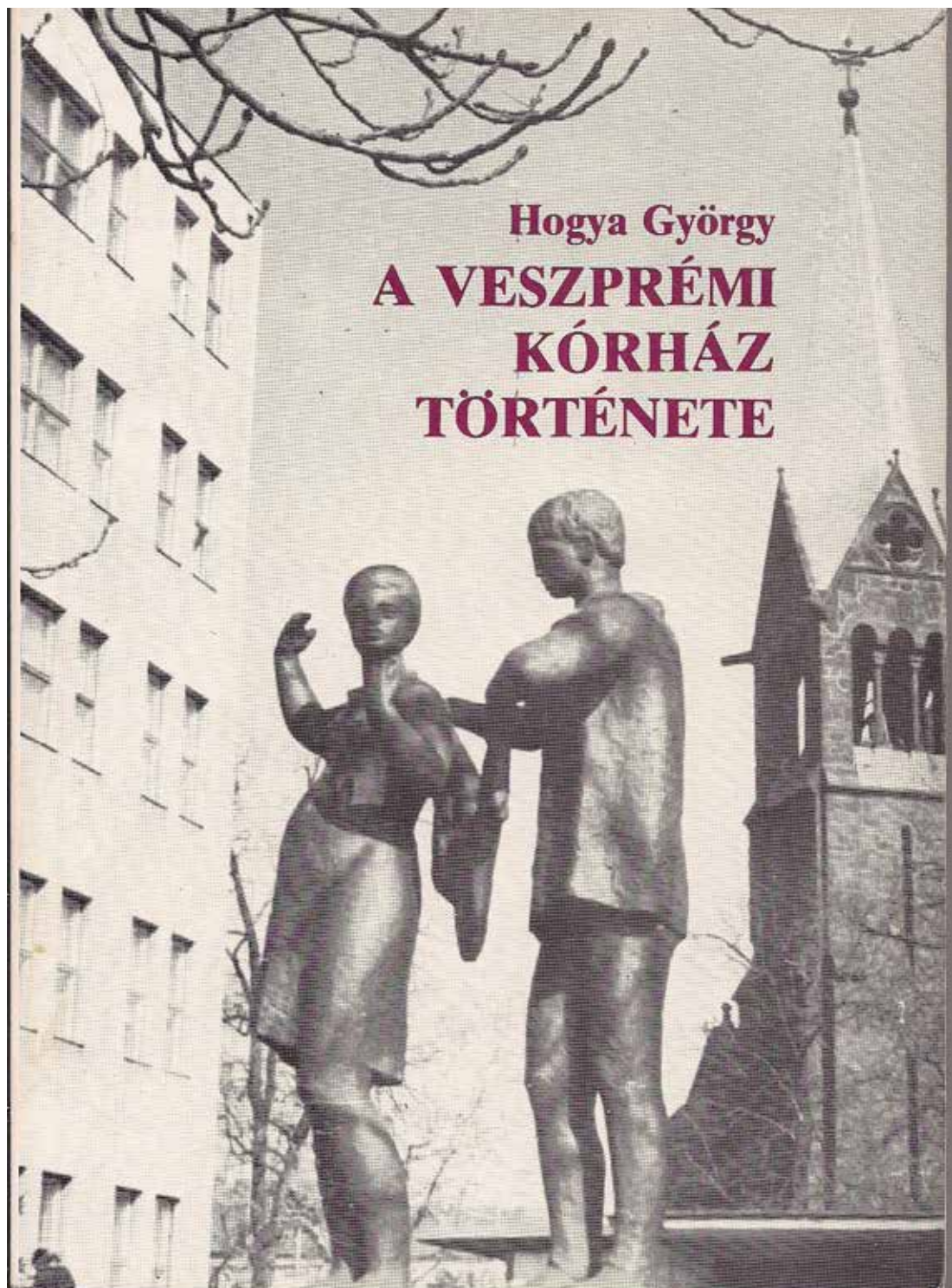
HOGYA GYÖRGY

**A VESZPRÉMI
MENTŐÁLLOMÁS
ÉS
A VESZPRÉMI
VÉRELLÁTÓ
ÁLLOMÁS
RÖVID TÖRTÉNETE**

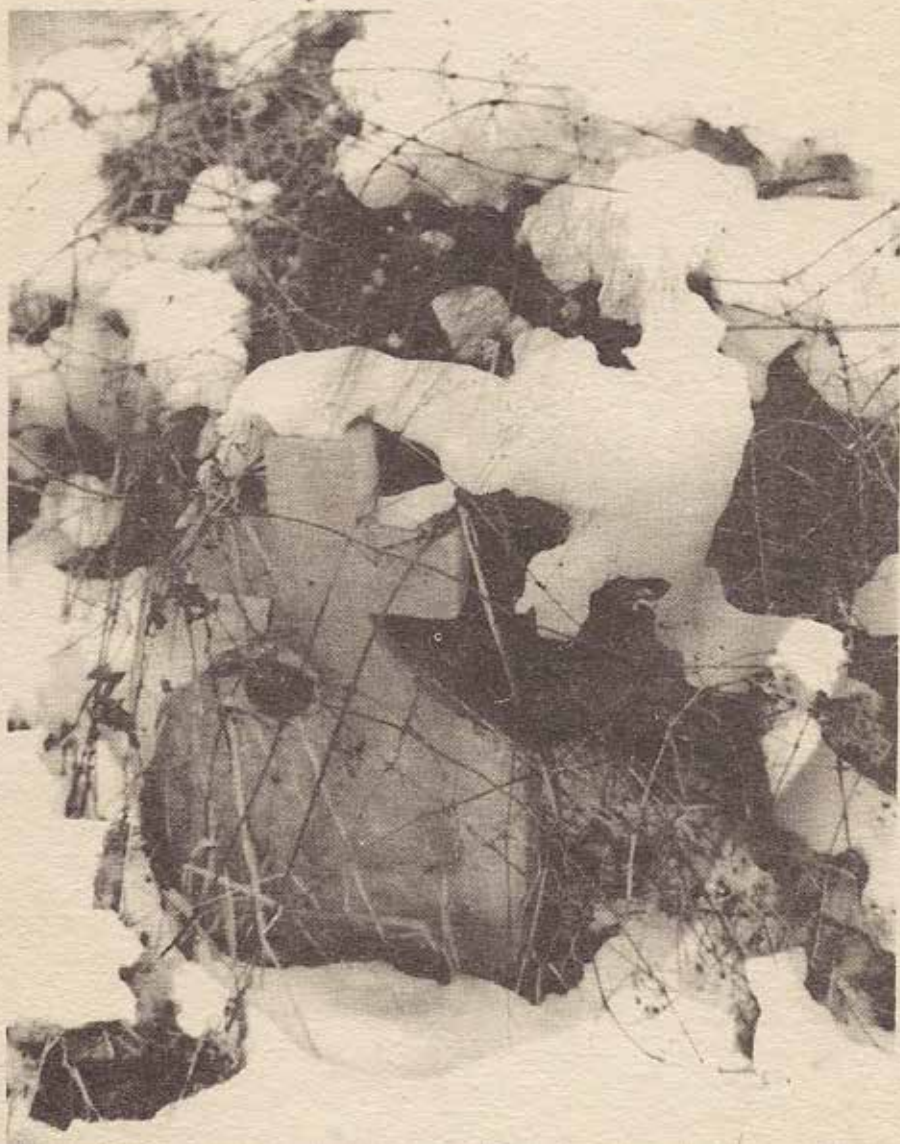
Hogya György
A VESZPRÉMI
KÓRHÁZ
TÖRTÉNETE

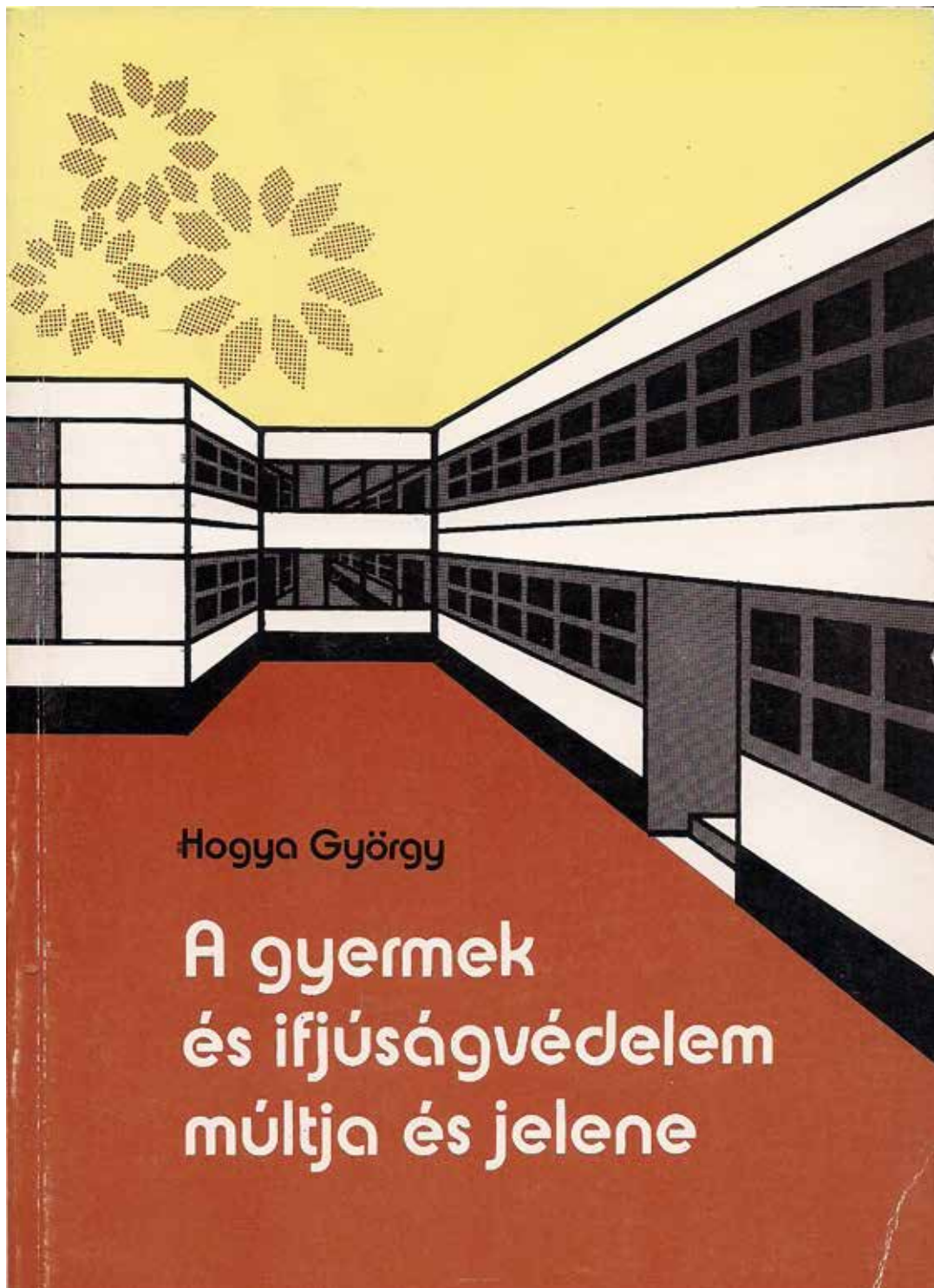

HOGYA GYÖRGY

A veszprémi Tüdőbeteggondozó Intézet
története

Hogya György

A gyermek és ifjúságvédelem múltja és jelene

The book cover features a dark green background with a white decorative border. The border consists of a double-line frame with ornate, symmetrical corner pieces. In the center is a black octagonal field containing the title and author's name in white and green text.

HOGYA GYÖRGY

**ÖT NEMZEDÉK
A KÖNYVKÖTÉS
SZOLGÁLATÁBAN**

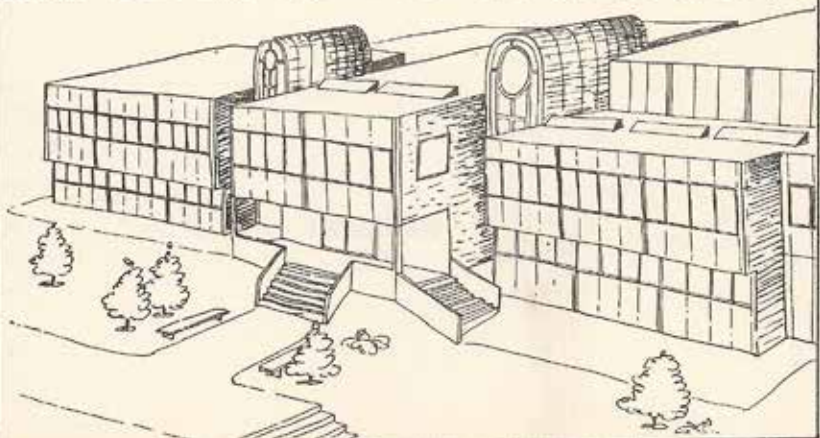
A Georgiak Veszprémben

Hogya György :

**A veszprémi Helyőrségi Klub
története**

1953-1989.

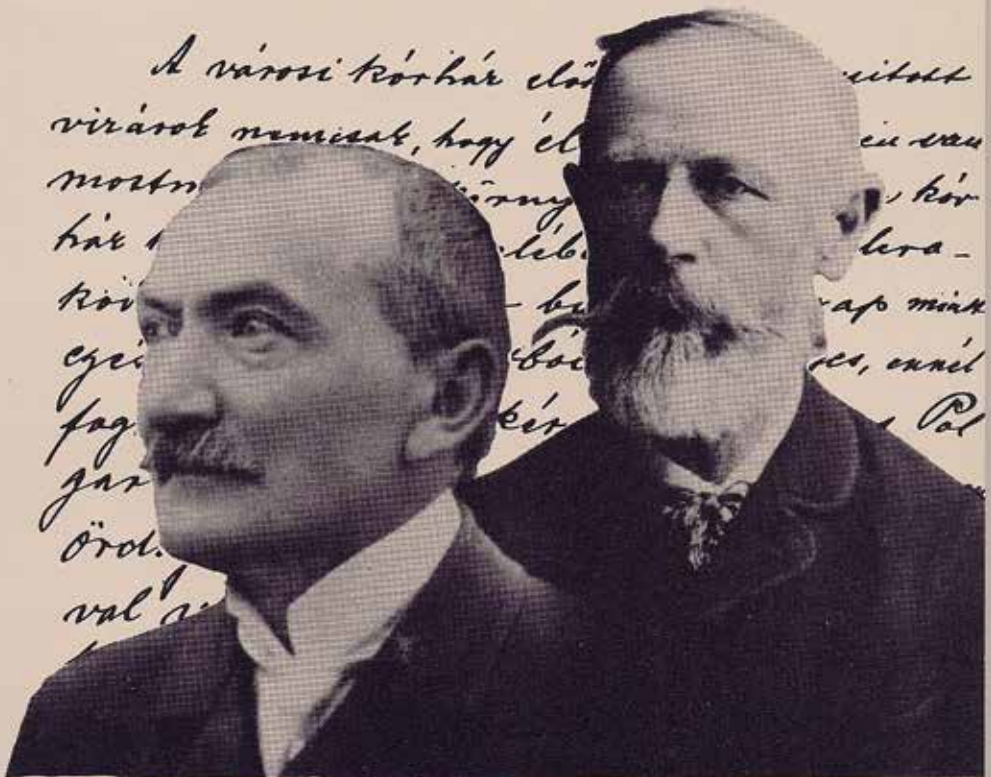

Hogya György

KÉT VESZPRÉMI ORVOS

(id. és ifj. Csolnoky Ferenc)

*Legelemben György polgármester úr
Veszprém.*

*A városi kórház elö... itott
virárok nemisat, hogy el... eu van
mott... rny... kör
hát... le... lera-
köt... ap mint
czi... Bö... es, unil
fag... k... Pol
gaz...
örd...
val...*

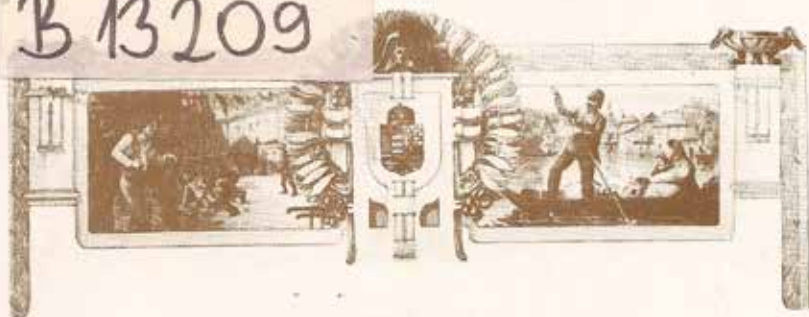
Veszprém 1906 november 29

Veszprém-városi
nyilvános jellegű kórház

*Csolnoky Ferenc
Kórház-igazgató*

Veszprém megye
különgyűjtemény

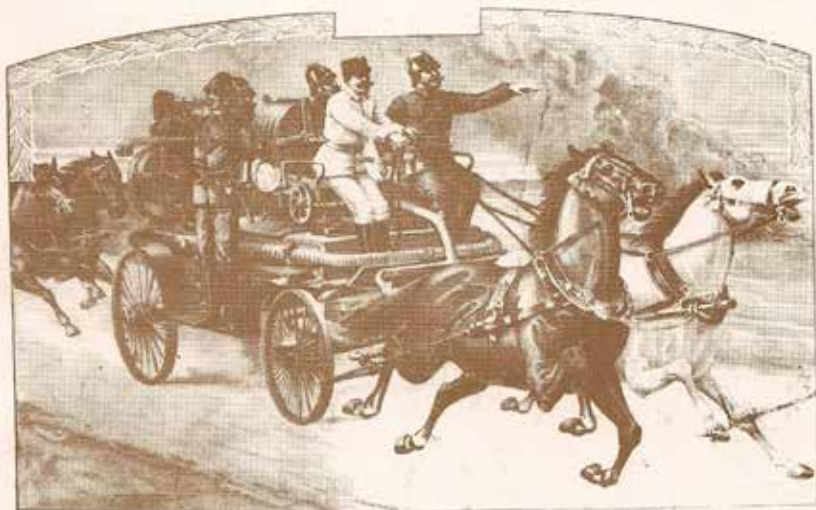
B 13209

Hogya György

*Veszprém város
szervezett tűzvédelme*

1875-1948

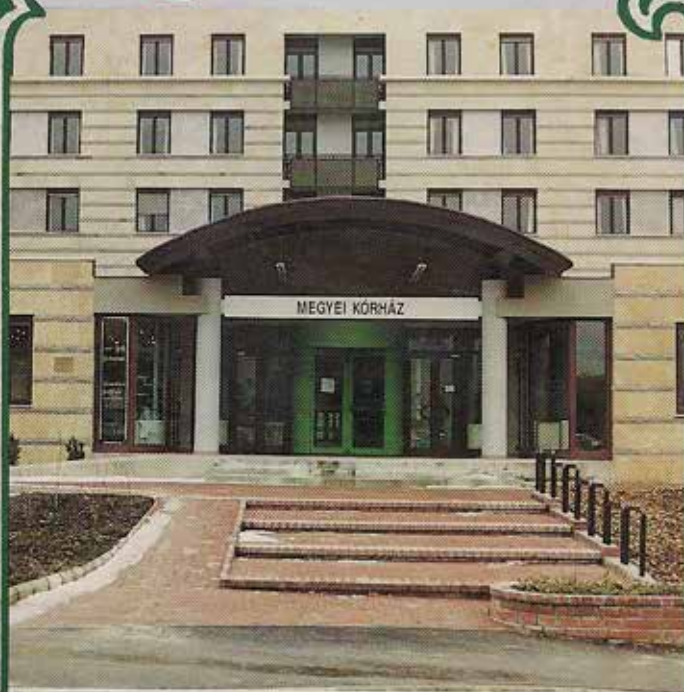

Hogya György

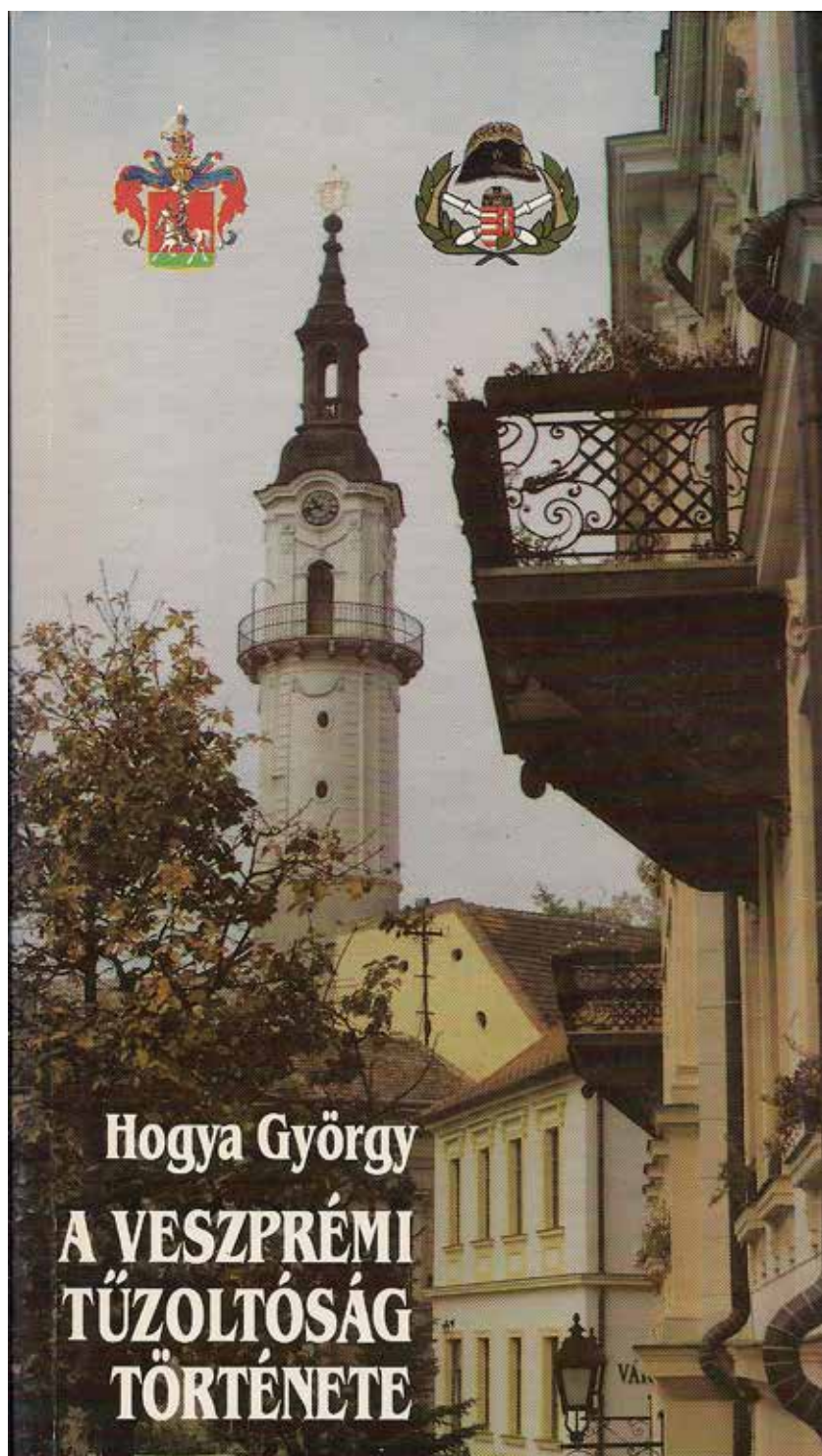

A
M. Kir.
7. Honvéd
Tábori Kórház
története

Hogya György
Veszprémi
kórházigazgató
főorvosok

**Hogya György
A VESZPRÉMI
TŰZOLTÓSÁG
TÖRTÉNETE**

Hogya György

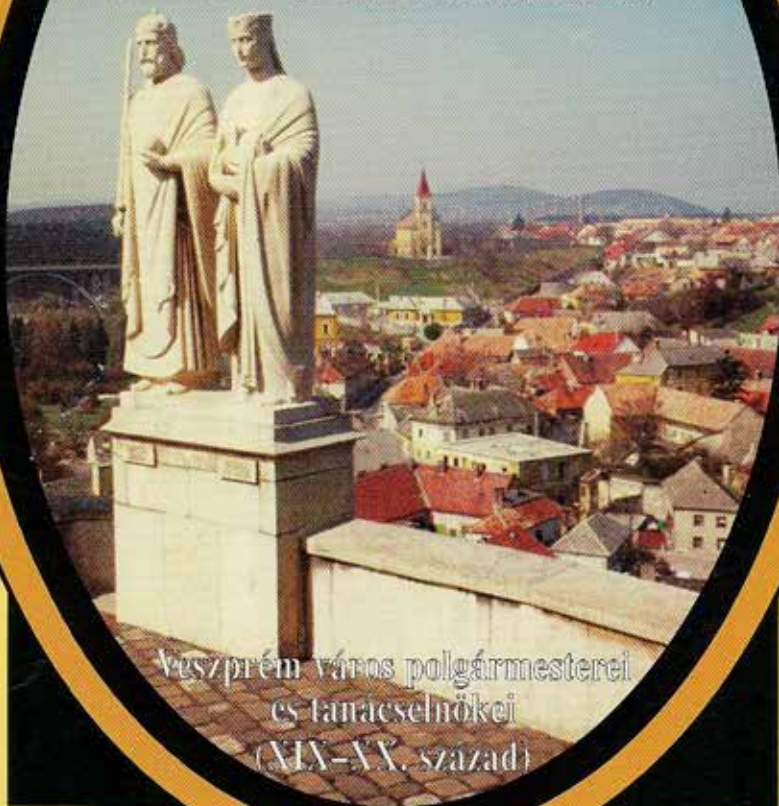

**Adatok Veszprém város
temetőinek történetéhez**

HOGYA GYÖRGY
A VÁROS
SZOLGÁLATÁBAN

Veszprém város polgármesterei
és tanácselnökei
(XIX–XX. század)

VESZPRÉM, 1998.

HOGYA GYÖRGY

VESZPRÉMI FŐORVOSOK

Dr. Kerényi Károly
megyei tiszti főorvos

Dr. Csolnoky Ferenc
kórházigazgató

i. d. Dr. Kamarás László
közzeti orvos

Veszprém, 1999

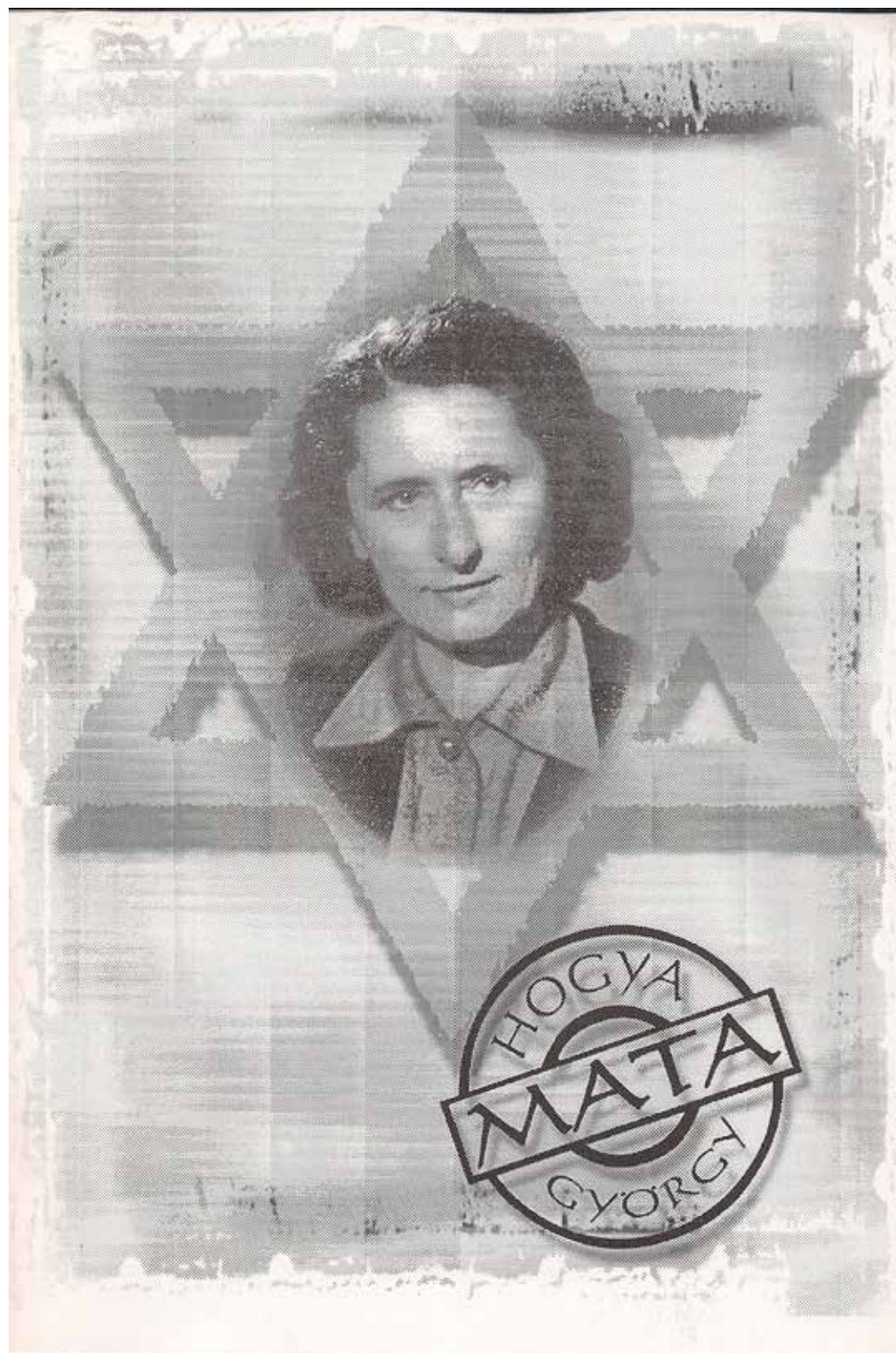

HOGYA GYÖRGY

1848/49-es
honvéd síremlékek
Veszprémben

*Kosztuth Lajos
Wekesli Sándor
Sarlóczy László
Micsinyi Károly
Fajerdény Gyula
Csáky Albin
Fenyvesy Ferenc
Wlassics Gyula
Bocskay Viktor
Fajerdény József
Csáky Ferenc
Károlyi Sándor
Apponyi Albert
Állam János
Bethlen István
Fáy József
Rott Sándor
Rákosi János
Dobó Imre
Pétersky Károly
Károlyi László
Scherbály Sándor
Kungler József
Brazovics Árpád
Kiss Balázs
Karl Waler
Freund Tamás*

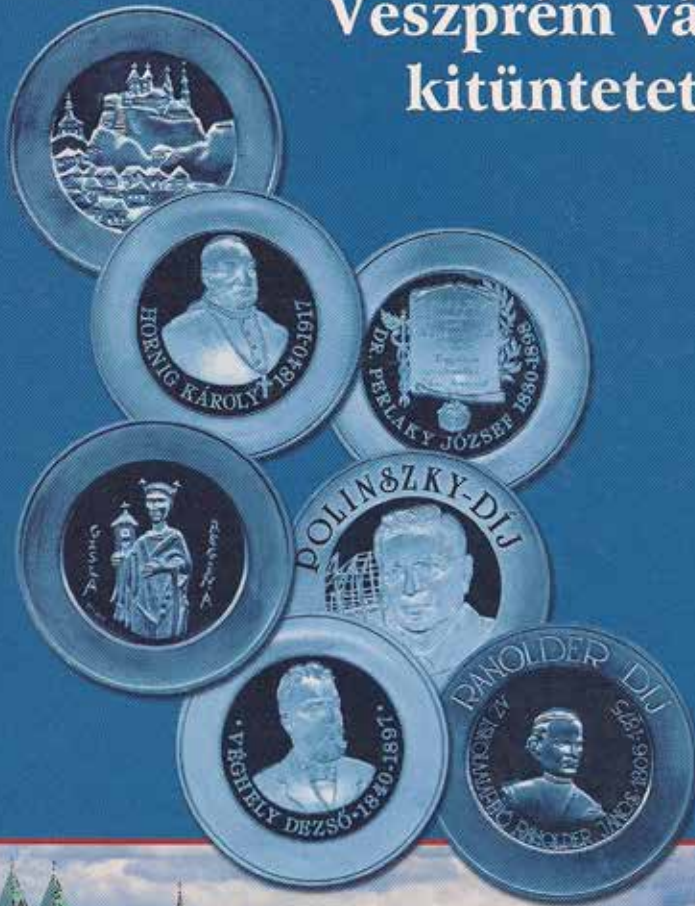
HOGYA GYÖRGY

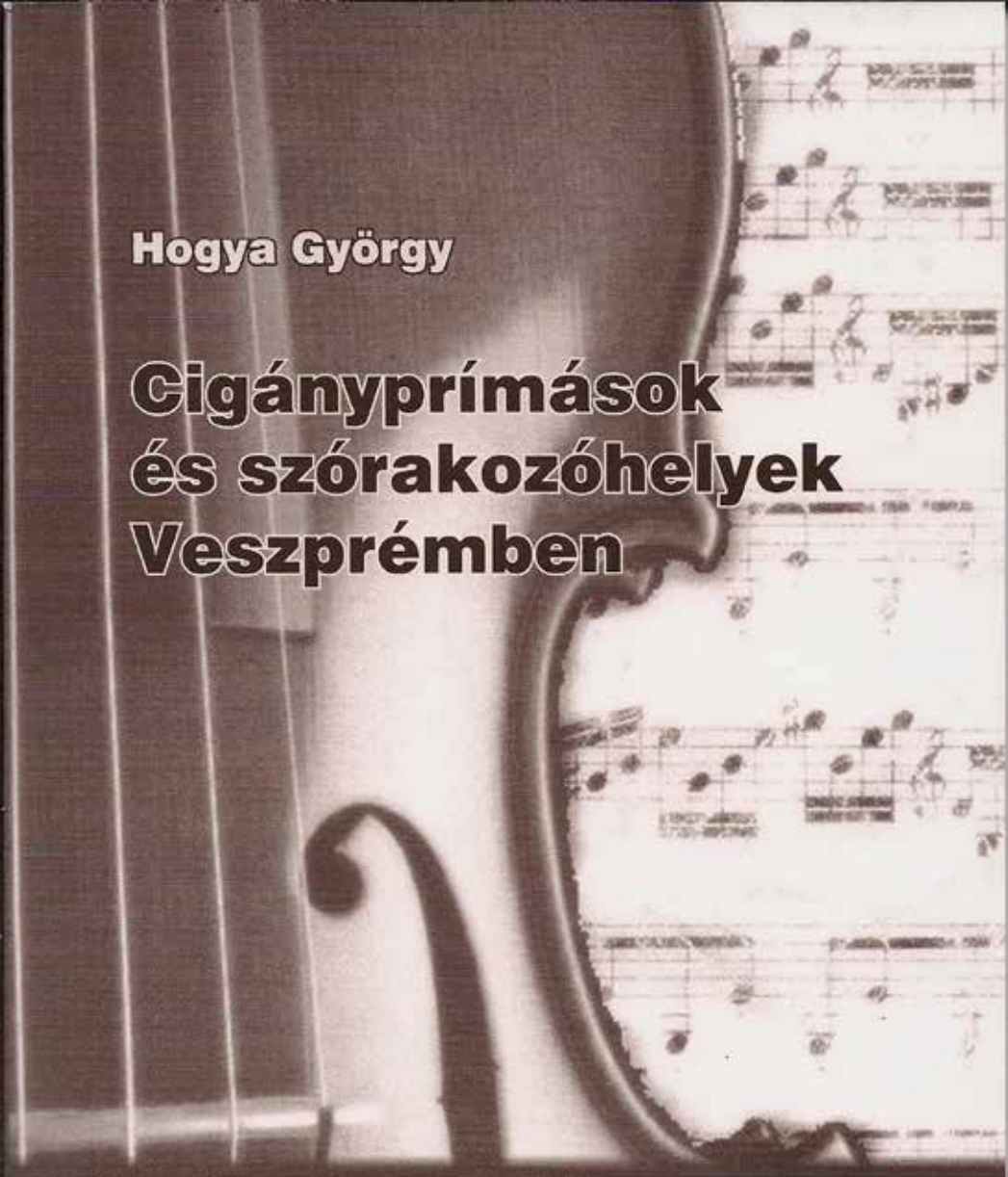
VESZPRÉM
VÁROS
Diszpolgárai

Hogya György

Veszprém város kitüntetettjei

Hogya György

**Cigányprímások
és szórakozóhelyek
Veszprémben**

Hogya György

**Örömlányok és bordélyházak
Veszprém városában**

